

**YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMİŞ YAPILARDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK:
AFYONKARAHİSAR TARİHİ KENT MERKEZİNDE ÜÇ YAPI
DEĞERLENDİRMESİ**

Gamze ÇOBAN

**YÜKSEK LİSANS
MİMARLIK ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

NİSAN 2019

Gamze ÇOBAN tarafından hazırlanan “YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMİŞ YAPILARDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: AFYONKARAHİSAR TARİHİ KENT MERKEZİNDE ÜÇ YAPI DEĞERLENDİRMESİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Mimarlık Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Pınar DİNÇ KALAYCI

Mimarlık Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

.....

Başkan: Prof. Dr. Gediz URAK

Mimarlık Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

.....

Üye: Prof. Dr. Adile Nuray BAYRAKTAR

Mimarlık Ana Bilim Dalı, Başkent Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

.....

Tez Savunma Tarihi: 03/04/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Prof. Dr. Sena YAŞYERLİ

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Gamze ÇOBAN

03/04/2019

YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMİŞ YAPILARDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: AFYONKARAHİSAR TARİHİ KENT MERKEZİNDE ÜÇ YAPI DEĞERLENDİRMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Gamze ÇOBAN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Nisan 2019

ÖZET

Sürdürülebilir mimarlık kapsamında, yeni yapı yapmak yerine var olan yapı stoğunu kullanmak, enerji ve kaynak tüketiminin azalmasıyla çevresel sürdürülebilirlik sağlarken, kültürel değerlerin korunmasıyla toplumsal sürdürülebilirliğe de katkıda bulunmaktadır. Sürdürülebilir mimarlık politikaları arasında yer alan yeniden işlevlendirme çalışmalarında, en sık rastlanan örnekler zaman içerisinde değişen yaşam tarzı ile yeniden işlevlendirmeye ihtiyaç duyulan konutlar olmaktadır. Çalışmada, Afyonkarahisar kenti çalışma alanı olarak seçilmiş, tarihi kent merkezinde üç yapı ele alınmıştır. Çalışmada kullanıcı memnuniyetinin ve yeniden işlevlendirilmiş yapının sürdürülebilirliğinde etkili olan kriterlerin belirlenebilmesi için “Kullanım Sürecinde Değerlendirme” çalışması yapılmıştır. Bu doğrultuda, konut kullanımının ardından ofise dönüşmüş Mimarlar Odası Temsilciliği, restorana dönüşmüş Mihrioğlu Konak Restoranı ve sanat evine dönüşmüş Kültür ve Sanat Evi çalışmada incelenecek yapılar olarak seçilmiştir. Çalışma, üç aşamadan oluşmuş, birinci aşamada nitel değerlendirme yapılmış; mevcut yapı yeni işlev adaptasyonunun belirlenebilmesi için fiziksel mekan analizleri yapılmıştır. İkinci aşamada, nicel değerlendirme yapılmıştır. Performans kriterlerinin yapıdaki durumu, kullanıcı görüşleri doğrultusunda Mayıs-Haziran 2018 tarihlerinde, kullanıcılardan rastgele seçilmiş 50’şer kişiye yapılan anketlerle belirlenmiştir. Üçüncü aşamada değerlendirme yapılmıştır. Anketler sonucunda, yapıların sürdürülebilirliğinin her üç yapıda da işlevsel performansla ilişkili olduğu, yapının sürdürülebilirliğinde etkili olan performans alt başlıklarının yeni işleve göre farklılaştığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ofisin sürdürülebilirliğinde ulaşılabilirlik, restoran işlevinde toplu taşıma ile ulaşım, sanat evi işlevinde ise mevcut yapıdaki mekanların biçiminin yeni işleve uygunluğu kriterleri en etkili kriterler olmuştur. İncelenen yapıların tescilli yapılar olması, yeniden işlevlendirme çalışmaları esnasında müdahalenin minimum düzeyde tutulmasına neden olmuş, bu da teknik, işlevsel ve davranışsal performans değerlerini buna bağlı olarak da sürdürülebilirlik değerini etkilemiştir. Yeniden işlevlendirilmiş yapıların sürdürülebilirliği hakkında bir genelleme yapılamamış, sürdürülebilirliğin işleve, yapı tipine göre değiştiği, genelleme yapmanın doğru olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bilim Kodu : 80107
Anahtar Kelimeler : Yeniden işlevlendirme, tarihi yapı, tarihi çevre, sürdürülebilirlik, kullanım sürecinde değerlendirme
Sayfa Adedi : 143
Danışman : Prof. Dr. Pınar DİNÇ KALAYCI

SUSTAINABILITY IN REFUNCTIONED BUILDINGS: EVALUATION OF THREE BUILDINGS LOCATED IN HISTORICAL CITY CENTER OF AFYONKARAHISAR

(M. Sc. Thesis)

Gamze ÇOBAN

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

April 2019

ABSTRACT

In the concept of sustainability, using the existing building stocks provides environmental sustainability by decreasing energy consumption while it contributes to the social sustainability through protecting the cultural values. In the refunctioning studies, examples which are encountered frequently are the residential buildings which cannot be used with their original function because of the changing life styles. In the study, Province of Afyonkarahisar was chosen as the study area and three examples were analyzed. “Post Occupancy Evaluation” study was conducted with the aim of determining user satisfaction. In this direction, Chamber of Architects Representative Office which was turned into an office after being used as a residential building, Mihrioğlu Konak Restaurant which was turned into a restaurant and Culture and Art Center which was turned into an art center were selected. The study consists of three stages. A qualitative evaluation has been conducted in the first stage and physical space analysis. In the second stage, quantitative evaluation has been conducted. According to the opinions of the users, the status of the performance criteria in the buildings was determined through questionnaires which were applied to 50 people who were randomly selected between the dates of May and June 2018. As a result of the questionnaires, it has been concluded that the sustainability of the re functioned buildings are related to functional performance and the performance sub-headings that are effective in the perception of sustainability differ according to the new function. Accessibility was the most effective criterion for the office, the most effective criteria were public transport for restaurant and the most effective criterion was appropriateness of forms in the existing building to the new function for art center. Since the buildings which were analysed were registered buildings, intervention during the refunctioning works was kept at a minimum level which affected the technical, functional and behavioural performance values and accordingly the sustainability value. A generalization could not be made related to the sustainability and it was concluded that the sustainability varies depending on function and type of the building and it is not right to make a generalization.

Science Code : 80107

Key Words : Refunctioning, historical building, historical environment, sustainability, post occupancy evaluation

Page Number : 143

Supervisor : Prof. Dr. Pınar DİNÇ KALAYCI

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca yardımları ve destekleri ile beni yönlendiren danışmanım Prof. Dr. Pınar DİNÇ KALAYCI'ya, anket uygulamalarım sırasında bana yardımcı olan Afyon Kocatepe Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı bölümü öğrencilerime, çalışma sürecim boyunca destek veren bölüm başkanım Doç. Dr. Ş. Ebru OKUYUCU'ya, her türlü maddi ve manevi destek sağlayan aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	ix
RESİMLERİN LİSTESİ	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xv
1. GİRİŞ.....	1
2. TEMEL KAVRAMLAR VE ÇALIŞMA ALANLARI	7
2.1. Sürdürülebilirlik	7
2.1.1. Sürdürülebilir mimarlık.....	15
2.1.2. Tarihi çevrelerin sürdürülebilirliği.....	18
2.2. Yeniden İşlevlendirme Kavramı	21
2.2.2. Yeniden İşlevlendirmede örnek alan çalışmaları	25
2.3. Kullanım Sürecinde Değerlendirme (KSD) Kavramı	31
2.3.1. Kullanım sürecinde değerlendirme kavramının amaçları ve yararları.....	33
3. ALAN ÇALIŞMASI.....	37
3.1. Yöntem.....	37
3.1.1. Çalışma alanı ve yapı seçimi.....	37
3.1.2. Çalışma modeli	39
3.1.3. Seçilen yapılarda nitel değerlendirme	46
3.1.4. Seçilen yapılarda nicel değerlendirme	73
3.1.5. Seçilen yapılar için değerlendirme sonuçları	101
4. SONUÇ	111

Sayfa

KAYNAKLAR	115
EKLER.....	121
EK-1. Afyonkarahisar ili tarihçe.....	122
EK-2. Mimarlar Odası Denizli hizmet binası yarışması 1. ödül kat planları.....	127
EK-3. Time Saver Standards ıslak hacim minimum ölçüleri	128
EK-4. Time Saver Standards mutfak yüzey gereksinimleri tablosu	129
EK-5. Turizm Tesisleri Yönetmeliği yemek salonu kapasiteleri.....	130
EK-6. Time Saver Standards toplantı salonu oturma düzeni minimum ölçüleri	131
EK-7. Time Saver Standards engelli tuvalet için gerekli dönme alanı	132
EK-8. Mimarlar Odası anket formu	133
EK-9. Mihrioğlu Konak Restoran anket formu	136
EK-10. Kültür ve Semt Evi anket formu	139
ÖZGEÇMİŞ	142

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Sürdürülebilir mimarlık ilkeleri	16
Çizelge 3.1. Afyon Tarihi Kent Merkezi’nde yeniden işlevlendirilmiş yapılar	38
Çizelge 3.2. Konuttan kamusal kullanımlara dönüştürülmüş yapıların sürdürülebilirlik değerlendirmesi modeli.....	40
Çizelge 3.4. 5’li likert tipi ölçek için puan aralığı tablosu.....	44
Çizelge 3.5. Korelasyon katsayısına göre dereceler	45
Çizelge 3.6. Mimarlar Odası kat dönüşümleri	51
Çizelge 3.7. Mimarlar Odası yapıya ilişkin diğer gözlemler	52
Çizelge 3.9. Mihrioğlu Konak Restoran kat dönüşümleri	59
Çizelge 3.10. Mihrioğlu Konak Restoran yapıya ilişkin diğer gözlemler	61
Çizelge 3.11. Mihrioğlu Konak Restoran mekansal kullanım analizleri	62
Çizelge 3.12. Kültür ve Sanat Evi bodrum kat dönüşümleri	68
Çizelge 3.13. Kültür ve Sanat Evi yapıya ilişkin diğer gözlemler	70
Çizelge 3.14. Kültür ve Sanat Evi mekansal kullanım analizi	71
Çizelge 3.15. Mimarlar Odası teknik performans kriterlerinin ölçüm yapılan mekanlara göre dağılımı.....	74
Çizelge 3.16. Mimarlar Odası işlevsel performans değerlendirmeleri	76
Çizelge 3.17. Mimarlar Odası davranışsal performans değerlendirmeleri	77
Çizelge 3.18. Mimarlar Odası sürdürülebilirlik değerlendirmeleri	77
Çizelge 3.19. Mimarlar Odası normallik testi.....	79
Çizelge 3.20. Mimarlar Odası Spearman korelasyon katsayısı	79
Çizelge 3.21. Regresyon analizi sürdürülebilirlik ve işlevsel performans kriterleri açıklayıcılık analizi	80
Çizelge 3.22. Mimarlar Odası regresyon analizi anova tablosu	80
Çizelge 3.23. Mimarlar Odası regresyon analizi katsayılar tablosu	81
Çizelge 3.25. Mihrioğlu Konak Restoran işlevsel performans değerlendirmeleri.....	85

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.26. Mihrioğlu Konak Restoran davranışsal performans değerlendirmeleri....	86
Çizelge 3.27. Mihrioğlu Konak Restoran sürdürülebilirlik değerlendirmeleri.....	87
Çizelge 3.28. Mihrioğlu Konak Restoran normallik testi	88
Çizelge 3.30. Mihrioğlu Konak Restoran Spearman korelasyon katsayısı.....	89
Çizelge 3.31. Regresyon analizi sürdürülebilirlik ve işlevsel performans kriterleri açıklayıcılık analizi	90
Çizelge 3.32. Mihrioğlu Konak Restoran regresyon analizi anova tablosu.....	90
Çizelge 3.33. Mihrioğlu Konak Restoran regresyon analizi katsayılar tablosu.....	90
Çizelge 3.34. Kültür ve Sanat Evi teknik performans kriterlerinin ölçüm yapılan mekanlara göre dağılımı.....	93
Çizelge 3.35. Kültür ve Sanat Evi işlevsel performans değerlendirmeleri	94
Çizelge 3.36. Kültür ve Sanat Evi davranışsal performans değerlendirmeleri	95
Çizelge 3.37. Kültür ve Sanat Evi sürdürülebilirlik değerlendirmeleri	96
Çizelge 3.38. Kültür ve Sanat Evi normallik testi	98
Çizelge 3.40. Kültür ve Sanat Evi Spearman korelasyon katsayısı	98
Çizelge 3.41. Regresyon analizi sürdürülebilirlik ve işlevsel performans kriterleri açıklayıcılık analizi	99
Çizelge 3.42. Kültür ve Sanat Evi regresyon analizi anova tablosu	99
Çizelge 3.43. Kültür ve Sanat Evi regresyon analizi katsayılar tablosu	100
Çizelge 3.44. Performans kriterlerinin birbiriyle ilişkisi	105
Çizelge 3.45. Performans kriterlerinin sürdürülebilirliğe etkisi	106

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Sürdürülebilir gelişme	9
Şekil 2.2. Sürdürülebilirliğin boyutları	9
Şekil 3.2. Mimarlar Odası performanslar arası anlamlı ilişkiler ve etkiler.....	82
Şekil 3.4. Mihrioğlu Konak Restoran performanslar arası anlamlı ilişkiler ve etkiler...	92
Şekil 3.7. Ortalamalar üzerinden Mimarlar Odası, Mihrioğlu Konağı, Kültür ve Sanat Evi'nin işlevsel performans değerleri	103
Şekil 3.8. Yapılara göre performans kriterlerinin sürdürülebilirliğe etkisi.....	106

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 3.1. Kentsel Sit Alanı içinde seçilmiş olan örneklerin konumu	38
Resim 3.2. Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği.....	46
Resim 3.3. Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği ulaşım bağlantıları.....	47
Resim 3.4. Mimarlar Odası Vaziyet Planı [71].....	47
Resim 3.5. Mimarlar Odası girişi [70].....	48
Resim 3.6. Mimarlar Odası ve çevresindeki yapılar [70]	48
Resim 3.7. Resim 3.8. Mimarlar Odası birinci kat girişi ve İnhisar Yokuşu.....	49
Resim 3.9. Resim 3.10. Mimarlar Odası kullanıcıların araçlarını park ettikleri alan	49
Resim 3.11. Resim 3.12. Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği iç mekan	53
Resim 3.13. Mihrioğlu Konak Restoran	56
Resim 3.14. Mihrioğlu Konak Restoran ulaşım bağlantıları	57
Resim 3.15. Mihrioğlu Konak Restoran vaziyet planı.....	57
Resim 3.16. Mihrioğlu Konak Restoran çevresindeki yapılar	58
Resim 3.17. Mihrioğlu Konak Restoran sokak dokusu	58
Resim 3.18. Kültür ve Sanat Evi.....	64
Resim 3.19. Kültür ve Sanat Evi ulaşım bağlantıları.....	65
Resim 3.20. Kültür ve Sanat Evi vaziyet planı	66

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklamalar

m²

Metrekare

Kısaltmalar

Açıklamalar

KSD

Kullanım Sürecinde Değerlendirme

1. GİRİŞ

Çalışmanın Amacı Kapsamı ve Önemi

Endüstri Devrimi sonrasında nüfusun ve buna bağlı olarak tüketimin artması, enerji kaynaklarının azalmasına ve çevreye verilen zararın artmasına neden olmuş, bu durumun fark edilmesi, hükümetlerin yeni politikalar geliştirmesini ve sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Sürdürülebilir mimarlığın temelinde çevreye verilen zararı en aza indirmek ve kaynakların etkin kullanım, insan sağlığı ve konforu için gerekli koşulları yerine getirme olmaktadır. Bununla birlikte, 1. Uluslararası Sürdürülebilir Bina Sempozyumu'nda sürdürülebilir yapılar, kullanıcıların sürdürülebilirlik felsefesini anladığı ve sürdürülebilir davranmaya teşvik edildiği yapılar olarak tanımlanmaktadır [1]. Sürdürülebilirlik kavramında, yeni yapı yapmak yerine, var olan yapı stoğunu değerlendirmek, yıkım ve yapım için gerekli enerji ve doğal kaynak kullanımı açısından avantaj sağlamakta, yeniden işlevlendirme çalışmalarının sürdürülebilir mimarlık kapsamında değerlendirilmesine neden olmaktadır [2].

Ait oldukları dönemin özelliklerini en iyi şekilde yansıtan belgeler, taşınmaz kültür varlıklarıdır. Geçmiş ve gelecek arasında bir köprü niteliğinde olan taşınmaz kültür varlıkları, geçmiş dönemlerin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını, yaşam biçimini ve felsefesini yansıtmaları, geleceğe örnek olmaları açısından büyük bir öneme sahiptir [3]. Bu noktada, kent kimliğinin ve kültürünün önemli bir parçası olan tarihi yapıların korunması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. International Council on Monuments and Sites (ICOMOS)'a göre, yapıları korumanın en iyi yolu, onları yararlı bir amaç için kullanmak, onlara işlevsel bir içerik kazandırmaktır [4]. Bir koruma tekniği olarak kabul edilen “yeniden işlevlendirme” çalışmaları, kültürel sürekliliği sağlamanın yanı sıra, yeni yapı yapımında çevreye verilen zararlar, hammadde ve enerji kullanımı açısından bakıldığında, çevresel ve ekonomik açıdan da sürdürülebilirlik sağlamaktadır [5].

Yeniden işlevlendirme çalışmalarında, yeni işlevin gerektirdiği kullanıcı gereksinimlerinin mevcut yapıya adapte edilebilirlik düzeyi ve yeni işlevin yakın çevre ile uyumu önemli görülmektedir [6, 7]. Kültür varlığı kapsamındaki kullanılabilir nitelikte olan yapıların yeni kullanıcıları üzerinden değerlendirilmesi ile işlevin devamlı olup olmayacağı, dolayısıyla

yapının önerilen işlevle yaşamına devam edip edemeyeceği belirlenmektedir. Yeniden işlevlendirme çalışmalarında işlevin sürekliliği için öncelikle mekansal organizasyon ile kullanıcı arasındaki uyumun sorgulanması gerekmektedir. Sorgulama, yeni kullanıcıların memnuniyeti ve bu memnuniyetin göstereni olarak mekanların performansının ne olduğu ile doğrudan ilgilidir. Memnuniyetin sağlanması için mekan ve işlev uyumunun optimum olması gerekmektedir. Bu uyumun yapının sürekliliğini sağlama açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Uyumun içeriği, varolan binanın işlevin gereksinimleriyle dolayısıyla kullanıcı gereksinimleriyle uyumu olarak tanımlanmaktadır [7].

Bu çalışmada, tarihsel süreçte birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış ve bunun bir sonucu olarak, 12. Yüzyıldan başlayarak günümüze kadar geçen yaklaşık 800 yıllık kültür birikimiyle oluşan kültür varlıklarına sahip olan Afyonkarahisar kent merkezi çalışma alanı olarak seçilmiştir. Şehirde taşınmaz kültür varlıklarının toplu olarak bulunduğu alan tarihi kent merkezi, 1988 yılında “Kentsel Sit Alanı” olarak belirlenmiştir [8]. Bu alandaki yapılar, şehre demiryolunun gelmesi ve yapıların çağdaş yaşamın gereksinimlerini karşılayamaması sebebiyle zaman içinde boşaltılmış, yerleşim alanı şehrin kuzey-doğusuna doğru kaymıştır. Kent merkezinin yer değiştirmesiyle, en yaygın taşınmaz kültür varlıkları olan konutlar da terk edilmeye başlamış, geçmiş ve gelecek arasında bir köprü niteliği taşıyan yapıların korunması önem kazanmış, kullanım dışı kalan yapı stoğu ile ilgili yeniden işlevlendirme çalışmaları yaygınlaşmıştır [9].

Çalışma kapsamında, Kentsel Sit Alanı içinde kalan, konut kullanımının ardından kamusal yapılara dönüştürülmüş 3 konut örneği seçilmiş, kullanıcı memnuniyetinin ve kullanıcının sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığının belirlenmesi amacıyla, “Kullanım Sürecinde Değerlendirme” (KSD) çalışması yapılmıştır. Kullanıcıların sürdürülebilirlik ile ilgili farkındalığının artırılması için sürdürülebilirliğe etki eden faktörler tarihi yapılar üzerinden belirlenmeye çalışılmıştır. Alan çalışması üç aşamadan oluşmuş, birinci aşamada, nitel değerlendirmeler yapılmış, mevcut mekanların yeni işlev için yeterlilikleri eylem analizleriyle belirlemeye çalışılmıştır. İkinci aşamada nicel değerlendirmeler yapılmış; teknik, işlevsel, davranışsal performans kriterleri kullanıcılara uygulanan anketler yardımıyla ölçülmüştür. Üçüncü aşamada, değerlendirme yapılmış, nitel ve nicel değerlendirmeler sonucunda ortaya çıkan veriler birlikte yorumlanmış, kullanıcı memnuniyeti gösteren performans değerlerinin hangisinin yüksek, hangisinin düşük çıktığı sebepleriyle tartışılmıştır. Çalışmada diğer KSD çalışmalarından farklı

olarak sürdürülebilirlik başlığı eklenmiş, teknik, işlevsel ve davranışsal performansların sürdürülebilirlik ile ilişkisine ve sürdürülebilirliğe etkilerine bakılmıştır. Sürdürülebilirlik başlığında, literatür çalışmaları doğrultusunda sorgulamalar yapılmış; çevresel sürdürülebilirlik başlığı altında yer alan, yeşil alan kullanımlarının desteklenmesi, yapıya ulaşım çeşitliliğinin sağlanması, yaya ve bisiklet ulaşımını destekleyen yolların bulunması, yapıda doğal yapı malzemelerinin kullanılması kriterleri, toplumsal sürdürülebilirlik başlığı altında yer alan; yapının orjinalinde var olan öğelerin yeni işlevde de korunarak kültürün gelecek kuşaklara aktarılması, yapının tek yapı olarak değil çevresiyle birlikte ele alınması gerektiği kriterleri, ekonomik sürdürülebilirlik başlığı altında yer alan; ekonomik kazanç sağlama, turistler için çekim merkezi oluşturma, enerji, malzeme ve insan gücü tasarrufu kriterleri sorgulanmıştır. KSD çalışması, (i) her bir yapının yeniden işlevlendirilmiş hallerinden duyulan memnuniyetin ölçülmesinde ve (ii) yapıların sürdürülebilirliğinde hangi performans kriterlerinin pozitif yönde etkili olduğunun belirlenmesinde bir araç olarak kullanılmıştır.

Bu çalışmanın hedefi; sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel açıdan sürdürülebilir kalkınma kapsamında ele alınan, tarihi yapıları korumanın bir yöntemi olarak kabul edilen yeniden işlevlendirme çalışmalarında, yeni işlevin sürdürülebilirliğine teknik, işlevsel ve davranışsal performans kriterlerinin ne yönde etki ettiğini belirlemektir. Bu amaçla çalışmada bazı hipotezler ortaya konulmuştur. Bu hipotezler;

H1: Teknik, İşlevsel ve Davranışsal performanslar sürdürülebilirlik ile anlamlı düzeyde ilişkilidir.

H2: Teknik, İşlevsel ve Davranışsal performanslar sürdürülebilirlik üzerinde eş düzeyde etkilidir.

H3: İşlev seçimi sürdürülebilirliği etkileyen performansları farklılaştırır.

olarak belirlenmiştir.

Bu hipotezlere kullanıcı memnuniyeti doğrultusunda cevap aranmış, yeniden işlevlendirilmiş yapıların sürdürülebilirliğinde etkili olan kriterler belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu doğrultuda çalışmanın;

Birinci bölümünde, tezin konusu, amacı, kapsamı ve önemine değinilmiştir.

İkinci bölümünde, sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıkışı, kavramın tanımı, kavramın hedefleri, yapı sektörü ve sürdürülebilirlik kavramını bir arada tutan sürdürülebilir mimarlık ve çalışmanın konusu olan tarihi çevrelerin sürdürülebilirliği kavramları açıklanmıştır. Bununla birlikte sürdürülebilir mimarlık kapsamında ele alınan tarihi yapıları korumanın da bir yöntemi olarak kabul edilen ve tezin ana konusunu oluşturan “yeniden işlevlendirme” kavramına değinilmiş, yeniden işlevlendirmeyi gerektiren nedenler ve yeniden işlevlendirmede uygun işlevin seçiminde etkili olan faktörler ortaya konulmuş, yeniden işlevlendirme çalışmalarının sürdürülebilirliğe olan katkısı açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada, kullanıcı memnuniyetinin ve gereksinimlerinin belirlenmesinde bir yöntem olarak kullanılan, “Kullanım Sürecinde Değerlendirme” kavramı açıklanmış, kavramın amaçları ve yararları, kavramın literatürde açıklanan değerlendirme kriterleri ortaya konulmuştur.

Üçüncü bölümde, çalışmanın yürütüleceği alan ve çalışma kapsamında ele alınacak olan yapılar seçilmiş, çalışmada uygulanacak yöntem belirlenmiştir. Çalışmanın sistematik bir şekilde ilerlemesi için bir model oluşturulmuş, kullanım sürecinde değerlendirme çalışmaları doğrultusunda, teknik, işlevsel ve davranışsal performans kriterlerini ve çalışma kapsamında belirlenen sürdürülebilirlik kriterlerinin yapıdaki durumunu sorgulayan anket soruları oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında incelenecek olan yeniden işlevlendirilmiş üç yapı tanıtılmış, nitel ve nicel değerlendirme yapılmıştır. Nitel değerlendirmede, yapıların yeniden işlevlendirme öncesindeki kat planları ile yeniden işlevlendirme sonrasındaki kat planları karşılaştırılmış ve yapıdaki müdahaleler belirlenmiştir. Bununla birlikte, yapılarda yeni işlevin mekânsal programı belirlenmiş, mevcut mekanların yeni işlev için yeterlilikleri eylem analizleriyle belirlenmeye çalışılmıştır. Nitel değerlendirmeden elde edilen bilgiler, anket sonuçları doğrultusunda ortaya çıkan performans değerlerinin yorumlanmasında kullanılmıştır. Nicel değerlendirmede, kullanıcılara uygulanan anket sonuçlarından elde edilen veriler, SPSS (Statistical Packages for the Social Sciences) programında analiz edilmiştir. Anket sonuçlarına göre her yapı özelinde ortalamalar üzerinden hangi performansın en yüksek, hangisinin en düşük olduğu, hangi performansların sürdürülebilirlik ile ilişkili olduğu, hangi performansın sürdürülebilirlikte etkili olduğu tespit edilmiştir.

Dördüncü bölümde, nitel ve nicel değerlendirmeler sonucunda ortaya çıkan veriler birlikte yorumlanmış, kullanıcı memnuniyeti gösteren performans değerlerinin hangisinin yüksek, hangisinin düşük çıktığı sebepleriyle tartışılmıştır. Bundan sonra yapılacak yeniden işlevlendirme çalışmaları için çıkarımlar yapılmıştır.

2. TEMEL KAVRAMLAR VE ÇALIŞMA ALANLARI

Bu bölüm kapsamında, çalışmanın ana çerçevesini belirleyen sürdürülebilirlik, yeniden işlevlendirme ve kullanım sürecinde değerlendirme (KSD) kavramlarının kavramsal boyutları ele alınmıştır.

2.1. Sürdürülebilirlik

18. ve 19. Yüzyılda ortaya çıkan sanayi devrimi ve buhar makinasının icadıyla makineleşme devri başlamıştır [10]. Berkes ve Kışlaoğlu' na göre makineleşme devriyle; insan, enerji kaynağı olarak, odun yerine daha yoğun bir enerji kaynağı olan kömür gibi fosil yakıtları kullanmayı keşfetmiştir. Bu keşif insan ve toplum yapısını çok önemli bir biçimde etkilemiş, fosil yakıtların kullanımı insana tüm çevresini kendi istekleri doğrultusunda denetimi altına alması için gerekli enerjiyi sağlamıştır. Böylece, hem nüfus daha büyük bir hızla artmaya devam etmiş, hem de toplumların ekonomik, politik ve sosyal yapıları hızla gelişmiştir. [11].

Sev'e göre "Dünya, Sanayi Devrimi'nden günümüze kadar sayısız teknolojik gelişme ile birlikte nüfus artışı ve beraberinde getirdiği savurganca kaynak kullanımına sahne olmuştur." [12]. Kirlilik, artan çöplük alanları, zehirli atıklar, küresel ısınma, ozon tabakasının zarar görmesi, ormanların ve doğal kaynakların giderek azalması insanoğlunun yeni farkına varmaya başladığı çevresel felaketlerden bazılarıdır. Çevresel felaketlerle birlikte, ekonomik kapasitenin yetersiz kalması, toplumsal yapının çökmesi, suç ve şiddet artışı, kontrolsüz büyüme, kentlerin sosyal ve ekonomik süreçlerinin tahribatına yol açmıştır [12].

El-Halwagi'nin değindiği gibi, Sanayi Devrimi'ndeki gelişmeler ve çevresel sorunlarının artması ekosistemi derinden etkilemiş, hükümet ve yerel yönetimler çevreye karşı duyarlı yaklaşımlar belirlemekle yükümlü hale gelmiştir [13].

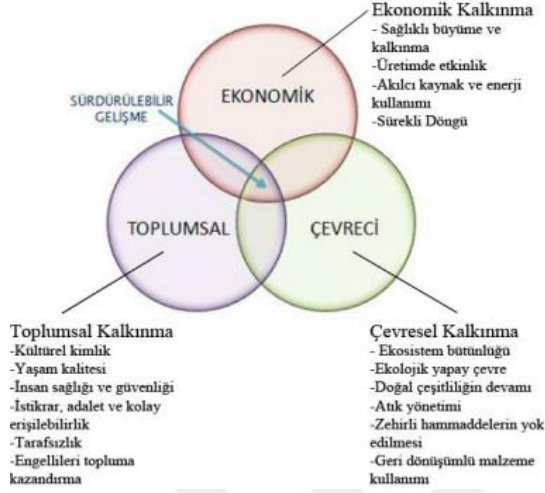
Azari ve Singery' e göre "Dünya nüfusu artıyor ve şehirler insan yaşamının sürdürülmesi için gerekli olan kaynak eksikliğine rağmen büyüyor." düşüncesi, çevreci yaklaşımların

artmasına, toplumun her kesiminin çevre konusunda bilinçlenmesine yol açmış, çevreye karşı duyarlı bir yaşamı savunan sürdürülebilirlik kavramını ortaya çıkarmıştır [14].

20. yüzyılın ikinci yarısında, çevre ve toplumu uyumlu bir şekilde bir arada tutmayı hedefleyerek ortaya çıkan “sürdürülebilirlik” kavramı Türk Dil Kurumu’nun sözlüğünde karşılığı bulunmayan bir kavramdır. İngilizce karşılığına bakıldığında “sustainability” sözcüğünün ilk olarak “devamlılık, daimi olma” anlamları karşımıza çıkmaktadır [15]. Sözcüğün sözlük anlamlarından bir diğeri de, “bir kaynağın, tüketilmemek, bitirilmemek ve sonsuza kadar yok edilmemek üzere kullanılma yöntemi” olarak karşılık bulmaktadır [15]. Akgül’e göre sürdürülebilirlik kavramı, özellikle gelişimini gösterdiği 20. yüzyılın son çeyreğinde, küresel politika, ekonomi, enerji kaynaklarının kullanımı, paylaşımı, teknoloji, üretim, planlama gibi insan hayatında birincil öneme haiz süreçlerin tasarlanmasında en önemli kavram olarak karşımıza çıkmaktadır’ [16]. Tekeli’ye göre sürdürülebilirlik, “Çevre hareketi içinde ortaya çıkan oldukça yaygın olarak kabul gören ve içeriği siyasal süreç içinde, sürekli olarak yeniden belirlenmeye çalışılan bir ahlak ilkesidir”[17] Erengezgin’e göre sürdürülebilirlik “Herşeye rağmen değil, herşeyi dikkate alarak yaşamı sürdürme çabasıdır” [18]. İncedayı ise sürdürülebilirlik düşüncesini “Her düşünce süreci gibi, sürdürülebilirlik de siyasal bir tercih ya da tavır gerektirir. Bugünün, çevre açısından sürdürülemez tüketim kalıpları, siyasal, ekonomik, kültürel temelde değişikliğe uğramadıkça, sürdürülebilir bir çevre sorgulaması içi boşaltılmış bir hedef olarak kalacaktır.” olarak açıklamıştır [19]. 1987’de yayımlanan Brundtland raporuna göre ise sürdürülebilirlik “bugünün gereksinimlerini, gelecek nesilleri kendi gereksinimlerini karşılama yetisinden yoksun bırakmadan karşılayarak kalkınma” olarak açıklanmıştır [20]. Sev ise sürdürülebilirlik ile ilgili düşüncelerini “varlığımızın sürdürülebilirliği, yeryüzünün bizlere kaynak sağlama, atıklarımızı ve yarattığımız kirliliği yok etme kapasitesi dahilinde yaşamamız ve faaliyetlerimizi sürdürmemizle mümkündür.” şeklinde ifade etmiştir [12]. TERİ (The Energy and Resources Institute) ise sürdürülebilirliğin ana hedeflerini; hiç kimsenin ihtiyaçlarını göz ardı etmeden sosyal gelişme, ekosistemin etkili bir biçimde kullanımı, doğal kaynakların ihtiyatlı kullanımı, ekonomik büyüme ve istihdamının büyüterek korunması olarak belirtmiştir [21].

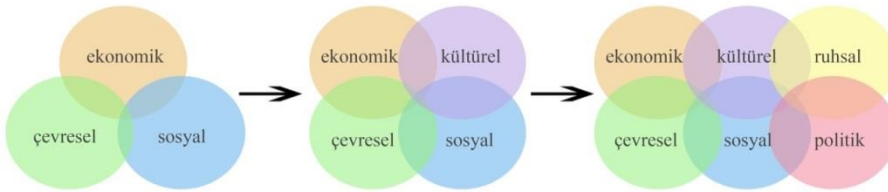
Tanımlardan yola çıkarak gereksinimlerden doğan sürdürülebilirlik kavramında üç bileşenden bahsetmek mümkündür [22].

- Ekonomi
- Toplum
- Çevre

Şekil 2.1. Sürdürülebilir gelişme [22]

Magdy'nin aktarımıyla, "Temel üçlü" modeli olarak adlandırılan bu sürdürülebilirlik modelinin yanında "Dört payanda" modeli ve Mudacumura'nın "Altı başlangıç yapısı" modeli de mevcuttur. "Dört payanda" modeli çevre, ekonomi, toplum bileşenlerine kültür bileşeninin eklenmesiyle oluşurken, "Altı başlangıç yapısı" modeli de ekonomi, çevre ve toplum bileşenine kültür, düşünsel ve politik boyutların eklenmesiyle oluşmuştur [23].

Şekil 2.2. Sürdürülebilirliğin boyutları [14]

Sürdürülebilir kalkınma değişkenlerinin çok kapsamlı ve geniş bir şekilde düşünülmesi gerektiğini söyleyen Sachs'a göre, sürdürülebilirlik boyutları,

- Sosyal ve bununla ilişkili olarak var olan kültürel sürdürülebilirlik,
- Fiziksel / çevresel sürdürülebilirlik ve dolayısıyla var olan ekolojik

sürdürülebilirlik,

- Verimlilik, devamlılık, tarafsızlık ile var olan ekonomik sürdürülebilirlik
- Yönetimsel boyutu ele alan politik sürdürülebilirliktir [24].

Sürdürülebilirlik kavramı farklı düşünürlerce farklı şekilde boyutlandırılmıştır. Bunlar içinde literatürde en sık rastlanan “Temel üçlü” modeli olarak adlandırılan ekonomi, çevre ve toplumu içine alan modeldir.

Ekonomik Kalkınma

Sev’ e göre, kalkınma, bir ülkenin ekonomik, toplumsal ve siyasi yapılarının ve insan yaşamının maddi ve manevi açıdan geliştirilmesi, refah düzeyinin artmasıdır. Ekonomik kalkınma için önemli sosyal değişimlerin olması gerekmektedir. Sürdürülebilir ekonomik kalkınma; yeni pazar alanlarının oluşturulmasını, üretimde enerji ve kaynak etkinliği sağlayarak maliyetin düşürülmesini, katma değer oluşturulmasını gerektirmektedir [12]. Vehbi ve Hoşkara’ ya göre, gelir seviyesi, gelir-gider dengesi, kişilerin eşit imkanlara ve yakın gelir seviyelerine sahip olması ekonomik sürdürülebilirlik için gerekli bileşenlerdir [25]. Langston’a göre ekonomik sürdürülebilirlik için, yıkıp yeniden yapmak yerine mevcut yapıyı dönüştürmek doğru bir yaklaşım olmaktadır. Bu yaklaşım, zaman açısından büyük tasarruf sağlamasının yanında, yapı elemanlarının birçoğu zaten mevcut olduğundan eğer üstesinden gelinmesi gereken büyük bir sorun yoksa maliyet açısından da tasarrufa neden olmaktadır [2]. Yıldız’ a göre, ekonomik sürdürülebilirlik, enerji, malzeme ve insan gücü kriterleriyle ilişkilendirildiğinden, yeniden işlevlendirme kavramı ekonomik sürdürülebilirliğe katkıda bulunmaktadır [26]. Castells ise ekonomik sürdürülebilirliği, maddi kazanç ve kaynak sağlayabilme becerisi olarak açıklamıştır. [27]. Bilge’ye göre, ekonomik girdiler yanında politik, kültürel ve sosyal girdiler de sürdürülebilirlik kavramının mimariye girişinde yardımcı olmuştur. Ekonomik sürdürülebilirlik tüm dalların bir sentezi olarak kendini göstermektedir. Kullanılan malzemelerin geri dönüşümlü olması, alternatif enerji kullanımının desteklenmesi ve çevre duyarlı anlayış ile ekonomik kazançlar sağlanacağı bir gerçekliktir [28].

Fiziksel - Çevresel Kalkınma

Sev'e göre, çevresel kalkınma ekolojinin zararlı etkilere karşı savunma gücünün korunması ve adaptasyonu ile ilgilidir. Sürdürülebilir çevresel kalkınma için altı koşulun yerine getirilmesi gerekmektedir; ürünlerin geri dönüşümlü malzemelerden ve yenilenebilir kaynaklardan üretilmesi, daha az miktarda atık oluşumu, atıkların yeniden kullanılması, yenilenebilir kaynak kullanımının artması, enerjinin korunması ve depolanması, üretimde toksik madde kullanılmaması ve çevre kirliliğinin engellenmesi [12]. Sachs'a göre, çevresel sürdürülebilirlik doğanın sermayesinin korunması olarak özetlenebilir [24]. Castells ise çevresel sürdürülebilirlik kavramını, hızlı bir şekilde değişen, bozulan çevre ve yaşam kalitesine karşı koyabilmek olarak açıklamıştır [27]. Vehbi ve diğ. göre, çevresel kalkınma bileşenleri, yenilenebilir ve yenilenemez kaynakların asgari kullanımını, tarihi çevreyi korumayı, terkedilmiş alanların yaşama kazandırılmasını, kentsel alanlarda yeşil alanlar sağlamayı kapsamaktadır. Ayrıca ulaşılabilirlik ilkesini de bu kapsamda değerlendiren araştırmacılar, ulaşılabilirlik ilkesini, ulaşım çeşitliliği, toplu taşıma, yaya ve bisiklet kullanımını destekleyen sokak yapısı, araç park yeri yeterliliği ile ilişkilendirmiştir [25]. Buckingham, Hatfield, Evans'a göre, çevresel sürdürülebilirlik, yenilenebilir kaynakların yenilenme hızından daha yavaş bir şekilde tüketilmesi, yenilenemeyen kaynakların tüketim hızının ise kaynakların yerini yenilenebilir kaynakların doldurabilme hızından düşük olmasını gerektirmektedir. Ancak bu şartlar sağlandığında yaşam döngüsü sağlıklı ve sürdürülebilir olacaktır [29].

Oktay ise çevresel sürdürülebilirlik kavramını, kaynak kullanımının ve katı atıkların azalması ile birlikte yaşanılabilirliğin artması olarak özetlemiştir. Burada bahsi geçen yaşanılabilirlik kavramı da, sağlık, iş olanakları, kamusal mekanlar, güvenlik ve ulaşılabilirlik kavramları ile eşleştirilmiştir. Ulaşılabilirlik kavramı, otomobil kullanımının azalması, yaya ulaşımının desteklenmesi, ulaşım çeşitliliğinin azalması konularını kapsamaktadır [30]. Yıldız' a göre, küresel düzeyde hızlı enerji tüketimi ve yenilenemeyen materyallerin bir sonucu olarak, kaynakların kullanımı için yeni bir yaklaşım oluşturulması, sürdürülebilirliğin temel bileşenlerinden biri olduğu için, tarihi yapıların yeni işlevlerle yeniden kullanımı çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli bir bileşen olarak görülmektedir [26].

Sosyo - Kültürel Kalkınma

Sev'e göre, toplumsal kalkınma, nesillerin refah içinde yaşayabilmeleri için gerekli olan koşulların miras bırakılması olarak açıklanabilir. Sürdürülebilir toplumsal kalkınma; çalışanların sağlık ve güvenliğinin korunmasını, eğitim alanında eşitlik olmasını, yaşam kalitesinin yükseltilmesini, fiziksel engellilerin topluma kazandırılması öngörmektedir [12]. Sachs'a göre, toplumsal sürdürülebilirlik toplumların iç organizasyonu ile ilgilidir ve toplumsal sürdürülebilirlik kültürel değerlerle birlikte düşünülmesi gereken bir kavramdır [24]. Elliot' a göre, toplumun sağlık, barınma, beslenme, kültür gibi gereksinimleri ve ortak değer yargıları sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin alt bileşenleridir [31]. Vehbi ve Hoşkara'ya göre, sosyo kültürel kalkınma bileşenleri, sosyal eşitlik, özgürlük ve adalet ile ilgili konuları kapsamaktadır [25]. Langston'a göre, mevcut yapıların kültürel miras niteliğinde olması ve bu yapıların korunması, sosyo - kültürel sürdürülebilirlik adına bir adım olarak görülmektedir. Eski yerleşim yerlerinin şehrin merkezinde olması nedeniyle mevcut yapı stoğunun ulaşım ile ilgili problemleri olamaması, günümüzde şehrin dışına kaymaya başlayan yerleşim yerleri yerine bu alanların canlandırılması ulaşım problemlerinin çözülmesine yardımcı olmaktadır. Şehrin merkezinde terkedilmiş olarak bırakılan tarihi alanlarda zamanla suç ve sosyal olmayan davranışların artması problemi yeniden işlevlendirme çalışmalarının başlamasıyla ortadan kalkmaktadır [2]. Yıldız'a göre, yapıların çağdaş kullanım amacıyla değerlendirilmesi mimari miras, tarihi, kültürel ve estetik değerlerin canlı tutularak geçmiş ve gelecek arasında bir kültür bağı kurması noktasında önemlidir [26]. Fudge'ye göre, sürdürülebilir gelişmede en önemli aktör olan yerel otoritelerin güçlenmesi, otoritelerin uygulayacağı politikalar ile kültürün gelecek nesillere aktarılması, gelecek nesillerin de aynı bilinçle aynı tutumda olmasının sağlanmasıdır. Fudge, çalışmasında kültürel değerleri, bölgenin mimari yapısını, günümüzün değerleri olan mimarlık örneklerini içeren "kültürel miras", aile yapısını, gelenek ve görenekleri, kentin günlük yaşamını gösteren "kültürel yaşam" ve sanat, resim, müzik, zanaat gibi kültürel üretimleri içeren "kültürel etkinlikler" olarak gruplandırmıştır [32]. Bilge'ye göre, sosyal sürdürülebilirlikte amaç, toplumların ve onları çevreleyen mekanların arasındaki ilişkinin irdelenmesidir. Sosyal adalet ve toplumun her kesimi için kent ve plan kapsamında donatılara erişebilme eyleminin gerçekleştirilmesi ile beraber daha iyi yaşam koşulları yakalanmaya çalışılmalıdır [28]. Brindley'e göre, kentin sosyal sürdürülebilirliği; konut yoğunluğunun artması, sosyal grupların ve aktivitelerin daha yoğun bir biçimde kaynaşması ve mekansal hareketliliğin düşürülmesi ile sağlanabilir.

Böyle bir ortamı oluşması için de; insanların, farklı insan tiplerini heterojen olarak bir arada bulunduran komşuluk birimlerinde yakın ve beraber yaşama fikrini kabul etmeleri gerekmektedir. Buna ek olarak, Brindley sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanması bağlamında oluşturulması gereken ideal ortamın kurgusuna yönelik insanların uzun süre kalmak isteyecekleri mekanlar oluşturmayı amaçlamış, farklı etnik gruplar, yaş grupları, sosyal sınıfları bünyesinde bulunduran çeşitliliği olan yerel nüfusa sahip alanlar oluşturmayı hedeflemiştir [33]. Kültürün sürdürülebilirlik kavramında önemli bir yeri olduğunu savunan Kuban'a göre, doğru bir toplumlaşma sağlayabilmek için çevrenin insanlara kültürel evrimin işaretlerini ve simgelerini aktarması gereklidir [34].

Sürdürülebilir gelişmede yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarı yaklaşım olmak üzere iki temel yaklaşım yer almaktadır. Her yaklaşımın başarılı olduğu tarafları bulunmaktadır, her birinin bir alternatif dağıtım yöntemi vardır ve her biri sürdürülebilir kalkınma yolunda olumlu bir harekete neden olabilmektedir. Yapılan projelerde kullanıcı görüşlerinin eksikliğinin farkedilmesi aşağıdan yukarıya yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Aşağıdan yukarıya yaklaşımlar, kullanıcı katılımının daha fazla olduğu yaklaşımlardır. Kullanıcı görüşlerinin ve ihtiyaçlarının önemsenmesi yapılacak olan planlamaların daha doğru bir şekilde ilerlemesini sağlayacaktır. Kısa ve uzun vadede yapılacak olan planlar doğrudan kullanıcıyı etkilemektedir, bu yüzden kullanıcı görüşlerinin ve ihtiyaçlarının en başta ele alınması tasarım sürecinin olumlu bir yönde gelişmesini sağlayabilecektir. Katılımcı yaklaşım toplumun üyelerine planlama stratejilerinde kendi toplumları ile ilgili konuları geliştirmede ve çözmede görüşlerini ve hükümlerini paylaşmaları için izin verir. Kullanıcı katılımı fiziksel çevrenin kalitesinin artırılması, hizmetlerin geliştirilmesi, suçların önlenmesi ve sosyal koşulların iyileştirilmesi için önemli görülmektedir [35].

Sürdürülebilir kalkınmada, ayrı ayrı ancak birbirleriyle bağlantılı biçimde işleyen çevresel, ekonomik ve sosyal süreçler sonuçta insan için ortak bir değer üretir ve bu değer, üç sürecin kesişim noktası olarak ortaya çıkar. Sürdürülebilir kalkınma da ancak bu üç sürecin birden gerçekleştiği kesişim alanında varlık bulabilir. Kesişim alanında sürdürülebilir kalkınmaya hayat veren bu üç bileşen aynı zamanda teker teker ele alındığında da toplumun ekonomik gelişimini, korunan ve varlığını sürdüren ekosistemi ve dayanağını sosyal adalet ilkesinde bulan sosyal eşitliği temsil eder [36]. Sev, sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutunun ve hedeflerinin dengelenmesinin tasarımcıların karşılaştığı en

büyük çelişki olduğunu, her koşul için geçerli olacak kusursuz anlamda bir sürdürülebilirlik olmadığını, her durumda yapılması gerekenin önce hedeflerin ve sorunların belirlenmesi, daha sonra ekonomik, toplumsal ve çevresel kalkınmaya ilişkin farklı seçeneklerin öncelikli kalkınmaya göre değerlendirilmesi olacağını savunmuştur [12]. Bilge'ye göre, sürdürülebilir kalkınma ekonomik, sosyal ve çevresel unsurları beraber karşılamalıdır. Çevresel açıdan ekoloji unsurlarının sorgulanmasının yanında, sosyal sürdürülebilirlik kapsamında, bölgenin merkez ile ulaşım bağlantısı, bölgenin iş olanakları, yapı çevresinin karma kullanım prensibine uygunluğu, yapının kendisinin etkili olmadığı çevresi için de potansiyel yaratması gerektiği vurgulanmıştır. Yapılacak çalışmaların, iş ve barınma olgularını dengelemeye yönelik olması gerektiği, artış gösterecek nüfus potansiyelini barındıracak şekilde olması gerektiğini söylemiştir. Yapı alanları ve yeşil alanların yoğunluğu önemli olmakta, yapılara yapılacak olan müdahaleler yapının aslına uygun olacak şekilde yapılmalıdır [28].

Endüstri Devrimi sonrasındaki makineleşme devriyle, enerji ihtiyacı artmış, yakıldığı zaman daha fazla enerji açığa çıkaran fosil yakıtlar kullanılmaya başlanmıştır. Nüfusun artması, kaynak tüketiminin azalması ve çevreye verilen tahribatın artması toplumların yeni politikalar geliştirmesine ve sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. İlk defa 1987' de yayınlanan Brundlant Raporu'nda bahsi geçen kavram, ekonomi, toplum ve çevre bileşenlerinden oluşmakta, bu bileşenler sürdürülebilir gelişmenin birbirinden bağımsız ancak birbirini destekleyen bileşenleri olmaktadır. Ekonomik sürdürülebilirlik enerji ve kaynak etkinliği sağlanarak maliyetin düşürülmesi, halka ve turistlere yönelik çekim merkezi oluşturarak ekonomik kalkınma sağlamak konularını kapsamaktadır. Yıkıp yeniden yapmak yerine var olan yapıyı dönüştürmek, yapı elemanlarının mevcut olması sebebiyle maliyet açısından avantaj sağlamakta, ekonomik sürdürülebilirliğe katkıda bulunmaktadır. Toplumsal sürdürülebilirlik, kültürel değerlerle birlikte düşünülmesi gereken bir kavram olup, kültürün gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğini açıklamaktadır. Kültürel miras niteliğinde olan yapıların korunması, geçmiş yaşamlarla ilgili bilgileri gelecek kuşaklara aktarması adına toplumsal sürdürülebilirlik sağlamaktadır. Çevresel sürdürülebilirlik ise, yenilenemez kaynakların asgari kullanımı, yeşil alan kullanımları, ulaşılabilirlik ve ulaşım çeşitliliği konularını kapsamaktadır. Kaynakların etkin kullanımı için yeni bir yaklaşım olan tarihi yapıların yeniden kullanımı, yıkıp yeniden yaparak çevreye verilen zararın önlenmesi adına çevresel sürdürülebilirlik

sağlamaktadır. Sürdürülebilir gelişmenin hedeflerine ulaşılabilmesi için konunun bu üç farklı bileşen ile bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir.

2.1.1. Sürdürülebilir mimarlık

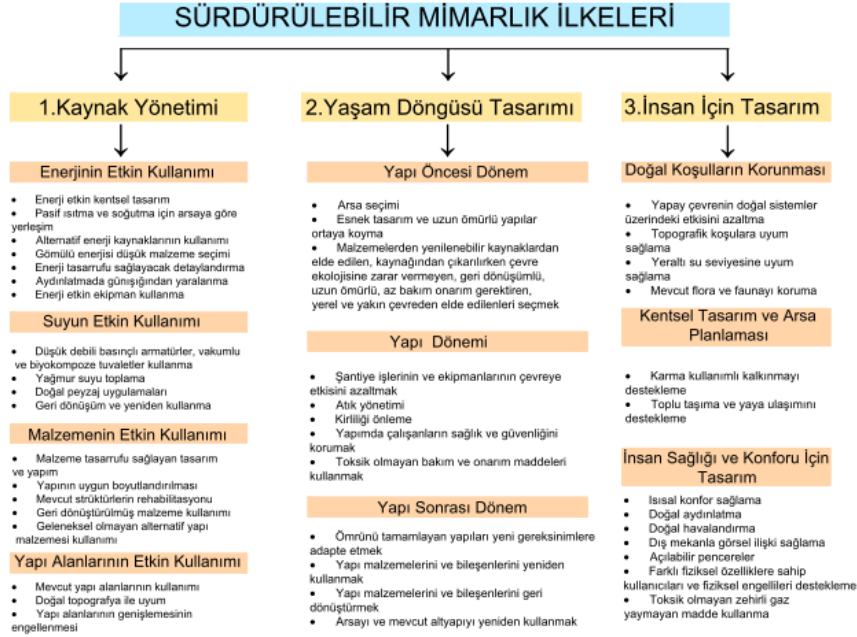
20. yüzyılın ikinci yarısında çevre ve toplumu uyumlu bir şekilde bir arada tutmayı amaçlayan sürdürülebilirlik kavramı, tüm sektörlerin üretim ve tüketim biçimlerini tekrar gözden geçirmesine neden olmuş, bu değerlendirmeden mimarlık da payını almıştır [37].

Yapıları kaynak tüketiminin ve çevresel kirliliğin en büyük sorumlusu olarak açıklayan Mendler ve Odell sürdürülebilir tasarım için yapılması gerekenleri “Yapmamız gereken on basit şey” başlığı altında şu şekilde açıklamıştır.

- Daha yaşanılabilir çevreler için yapı alanlarının geliştirilmesi,
- Yapıların ömrünü artırmak için esnek tasarımlar geliştirilmesi,
- Su kaynaklarının korunması için teknikler geliştirilmesi,
- Termal konfor sağlayacak stratejilerin geliştirilmesi,
- Yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımını azaltacak stratejiler geliştirilmesi,
- Kullanıcılar için iç mekan hava kalitesini sağlamak için yöntemler geliştirilmesi,
- Yağmur suyu toplama sistemleri ve su yönetim stratejilerinin geliştirilmesi,
- Enerji etkin yapı malzemelerinin tercih edilmesi,
- Uygun peyzaj tasarımının yapılması,
- Yapım, işletim ve yıkım aşamaları için planlama yapılması [38].

Sürdürülebilir mimarlığın amacının küresel ekosistemin varlığını garanti altına alacak çözümler bulmak olduğunu açıklayan Sev ise, sürdürülebilir tasarımın kaynak yönetimi, yaşam döngüsü tasarımı ve insan için tasarım olarak üç temel ilkesi olduğunu açıklamıştır. Sev’e göre; kaynak yönetimi, enerji, su, malzeme ve yapı alanlarının etkin kullanımını, yaşam döngüsü tasarımı ise, yapı öncesi dönemi, yapı dönemi ve yapı sonrası dönemi kapsamaktadır. İnsan için tasarım kriteri ise, doğa koşullarına uyum sağlama, doğal kaynakları koruma, toplu taşımayı destekleme, insan konforu ve sağlığı için gerekli olan iç mekan hava kalitesini, akustik koşulları, termal koşulları sağlama gibi kriterleri kapsamaktadır [12].

Çizelge 2.1. Sürdürülebilir mimarlık ilkeleri [12]

Sürdürülebilir yapıları, varlığının her döneminde enerji su ve kaynakları etkin kullanan, insan sağlığı üzerindeki zararlı etkileri en aza indiren yapılar olarak açıklayan Berardi ise, sürdürülebilir bina ve yeşil bina arasındaki farka dikkat çekmiş, sürdürülebilir yapıların daha kapsamlı olduğunu yeşil yapılardan farklı olarak sosyal, ekonomik ve çevresel boyutların hepsini birlikte kapsadığını açıklamıştır [1].

Berardi'nin aktarımıyla 1. Uluslararası Sürdürülebilir Bina Sempozyumundan sonra CIB (International Council for Research and Innovation for Building) sürdürülebilir yapılarla ilgili yedi ilke ortaya koymuştur bu ilkelere göre sürdürülebilir yapılar;

- Sürdürülebilirliğin genel prensiplerini uygulamalı ve teknolojik gelişmelere karşı teşvik etmelidir.
- Yerel planlara, altyapı hizmetlerine, mevcut kentsel ağlara entegre olmalıdır.
- Yapım, işletim ve yıkım aşamaları tasarım sürecinde planlanmalıdır.
- Atık ve emisyonlar azaltılmalıdır.
- Geleekteki yaşam döngüsü maliyeti dikkate alınmalıdır.
- Yerel kültürle ilişkili olmalıdır ve bulunduğu bölgenin sosyal ve kültürel değerlerini yansıtmalıdır.
- İnsan sağlığı ve konforu için gerekli olan iç mekan hava kalitesini, akustik koşulları, görsel konforu, termal koşulları sağlamalıdır.

- Kullanıcıların sürdürülebilirlik felsefesini anladığı ve sürdürülebilir davranmaya teşvik edildiği yapılar olmalıdır.
- Değişen işlevsel gereksinimlere uyum sağlayabilecek nitelikte olmalıdır.
- Kullanıcı ihtiyaçlarını karşılayabilmelidir [1].

Sürdürülebilir kalkınma stratejileri küresel iken, sürdürülebilir mimarlık ilkeleri yereldir ve bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. Sürdürülebilir mimari planlamada bölgesel özellikleri dikkate almak, sosyal ve kültürel değerleri koruyan yapılar tasarlamak, yapının işleyişini doğru çözmek, tasarım aşamasında yapının çevreye verdiği zararı ve enerji tüketimini minimize edecek kararlar almak, doğal malzemeleri kullanmak, ileri teknoloji kullanan yapılarda kazanımlarla beraber kayıpların da olabileceğini göz ardı etmeden tasarım yapmak dikkate alınması gereken noktalardan bazılarıdır [1, 39].

Dikmen'e göre, sürdürülebilir mimarlık kaynakların ve ekosistemin korunumuna (ekolojik sürdürülebilirlik); kaynakların uzun dönem kullanılabilirliği ve kullanım bedellerinin düşük olabilmesine (ekonomik sürdürülebilirlik); insan sağlığı ve konforunun sağlanması ve sosyal, kültürel değerlerin korunumuna ilişkin stratejiler (sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik) geliştirmektedir. Sürdürülebilir mimarlık çevresel boyutuyla, çevreye duyarlı, çevre dostu, ekolojik, enerji etkin yapılar olarak tanımlanırken, sosyal ve kültürel açıdan, yapıli çevrede kültürel ve bütüncül sürdürülebilirliğin teşvik edilmesi, bölgesel ve yerel düzeyde mimarlık politikalarının teşvik edilmesi ve yapıli mirasın ve günümüz mimarlık ürünlerinin kültürel bir süreklilik olarak anlaşılması konusundaki bilincin artırılması konularına vurgu yapmaktadır [40].

Bilge'ye göre, sürdürülebilir planlamada bina çeşitliliği, yeşil alanların varlığı, bölgenin merkez ulaşımının sağlanması, iş olanakları gibi konular önemli olmaktadır. Bina sadece kendisi etkili olmamalı, aynı zamanda çevresi için de potansiyel yaratmalıdır [28].

Mendler ve Odell'e göre, sürdürülebilir mimarlık kapsamında, hem yeni yerleşim bölgelerine hem de mevcut bölgelere odaklanılması gerekmekte, esnek tasarım anlayışı prensibiyle çalışılması gerekmektedir. İş ve barınma olguları dengelenmeye çalışılmalı, Tasarımlar gelecek kullanımına uygun olarak, gerekirse artış gösterecek nüfus potansiyelini barındıracak şekilde planlanmalı, gereken yoğunluk ve yeşil oranlarının dağılımı konuları, önceden tartışılmalı ve gelecekte oluşabilecek problemlere hazırlıklı

olunmalıdır. Malzeme ve enerji tasarrufu sağlayan yeniden kullanma fonksiyonu değerlendirilmelidir. [38].

Koçan sürdürülebilir çevrelerde aranması gereken kriterleri; sahip olduğu değerler ile kent merkezinde halka ve turistlere yönelik çekim merkezi oluşturmak, kültürel açıdan sağlıklı, güvenli, kentle bütünleşmiş yaşam alanı oluşturmak, alanı turizm çekim merkezi haline getirmek, alanda farklı kullanıcı profillerine hitap eden mekanlar oluşturarak alanın farklı zaman dilimlerinde sürekli kullanılmasını sağlamak, kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması için geleneksel kimliği korumak, alanın kamusal kullanımını artırarak kent kullanıcısı için alternatif rekreatif alan olmasını sağlamak, alanda yeşil doku bütünlüğü oluşturarak alanın kentsel peyzaj kalitesini artırmak olarak sıralamıştır [41].

Esin ve Coşkun'a göre, yapılar kullanım aşamasında eskime, bozulma ve ihtiyaçların değişmesi gibi sebeplerle bakım onarım ve tadilat geçirmekte bu işlemler sonucunda birçok yapı malzemesi değiştirilmekte ve eskileri atık olarak doğaya bırakılmaktadır. Ömrünü tamamlamış olan yapılar için de yıkım aşamasında ise yapının tamamı, bütün yapı malzemeleri atık haline gelmektedir. Sürdürülebilir çevre oluşturabilmek için, bütün bu işlemlerin planlı bir şekilde yapılması gerekmektedir [42]. Niteliksiz yapıların yıkılmasıyla oluşan atıkların doğaya verdiği zararların yanında, kültürel değere sahip yapılar da yıkıma maruz kalmaktadır. Yapıya artı değer katan tarihi kültür varlığı olma özelliği o yapının sürdürülmesini gerekli kılmakta, tarihi yapıları sürdürme fikriyle koruma yaklaşımı önem kazanmaktadır. İşlevsel olarak ihtiyaçlara cevap veremeyen ancak yapısal olarak ömrünü tamamlamamış yapı grupları için hedef, mevcut yapı stoğunun dönüştürülerek kente kazandırılması, yapıların kullanıcıyla birlikteliğinde devamlılık sağlanmasıdır [5, 43].

2.1.2. Tarihi çevrelerin sürdürülebilirliği

Ahunbay' a göre tarihi çevre, geçmiş uygarlıklardan günümüze kadar ulaşan kalıntı ve yerleşmeleri ifade etmektedir. Yaşam koşullarının hızlı bir şekilde değiştiği bu dönemde tarihi çevreler, geçmişte yaşanan çevre hakkında bilgiler sunmaları açısından önem taşımaktadır. Tarihi çevreler, yöreye ait sanatların yerinde görülerek incelenmesi ve tanınmasına sebep olmalarının yanında, içinde yer alan yapılar aracılığıyla yörenin mimari kimliği hakkında da bilgiler sunmaktadır. Edinilen bu bilgiler, günümüze ulaşamayan ve

hakkında yazılı bilginin olmadığı yaşam biçimlerinin tanınmasına ve anlaşılmasına katkı sağlamaktadır [44].

Madran ve Özgönül' e göre, geçmiş yaşamla ilgili bilgileri bize ileten en önemli belgeler, taşınmaz kültür varlıklarıdır. Bizden önceki nesillere ait birçok bilgi, yapılar aracılığıyla bize ulaşmaktadır. Bu nedenle, geçmişi öğrenmek, gelecek için örnek almak, gelecek nesillere bilgi aktarmak gibi birçok sebebe dayalı olarak geçmişin tanıkları olan tarihi yapıları korumak gerekmektedir [45].

Yaldız'a göre zaman içinde yaygınlaşan koruma yaklaşımı geçmişten günümüze değişiklik göstermiş, geçmişte kültürel ve estetik değeri olan yapıların korunması düşüncesi hakim iken günümüzde koruma yaklaşımı tek anıttan çevreye doğru gelişim göstermiştir. Mimari ürünün çevreden bağımsız olarak değerlendirilemeyeceğini savunan Yaldız, koruma yaklaşımının kültürel mirasın sürdürülebilirliği için bir adım olduğunu, geçmişteki sosyal, ekonomik ve kültürel değerlerin geleceğe aktarılması için önemli olduğunu vurgulamıştır. Yaldız, koruma amacıyla yapıları boş bırakmanın onların tahrip olmalarına ve bir süre sonra yok olmalarına sebep olduğunu açıklamış, yapıları yeni işlevler vererek kullanmaya devam etmenin onları korumak için bir zorunluluk olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte, yapının özgün işlevine en yakın işlevin seçilmesi gerektiğini, yapının kültürel önemini ve özgünlüğünü zedelemeyen işlevler seçilmesi gerektiği fakat, yapısal, yasal ve sosyal girdilerin işlevin belirlenmesinde büyük rol oynadığını açıklamıştır. Yeniden kullanıma adaptasyonu sürdürülebilir gelişmenin bir bileşeni olarak gören Yaldız, yeni işlevin yapının sürdürülebilirliğini sağlamada en önemli etkenlerden biri olduğunu açıklamaktadır. Bu noktada, işlevin değil yapının sürdürülebilir olması gerektiğini savunan Yaldız, yapıların yıkılmadan korunmasının enerjinin korunumu açısından sürdürülebilirlik sağlarken, kültürel mirasın korunması ve devamlılığı açısından da sürdürülebilirliğe katkıda bulunduğunu açıklamıştır [6]. Severcan' a göre, koruma kavramı insan eliyle yapılmış olan fiziksel çevrenin ve bununla birlikte, kültürel değerlerin korunmasını kapsamakta, yapılar, içerisinde bulunduğu toplumla ve çevreyle iç içe bir durum sergilemektedir. Bu yüzden, koruma kavramı toplumdan ve çevreden bağımsız olarak düşünülememekte, toplumda kollektif bellek oluşumu, yere karşı duyulan hislerin güçlü olması, yerin sahiplenilmesi, toplumsal bilincin oluşması gibi etkenler sosyo kültürel açıdan sürdürülebilirlik sağlanması için önemli olmaktadır [46].

Köksal ve Ahunbay’a göre, yeniden işlevlendirmede uygun olmayan yeni fonksiyon yapının tahribatını hızlandırmakta yapıyı kaybetme riskini artırmaktadır. Yapının özgün işlevine paralel bir işlevle kullanımına devam etmesi yapının sürdürülebilirliği için önemli olmakta, yapı yüksek bir kullanım performansı göstermektedir. Sosyal ve kültürel açıdan da sürdürülebilirliğin sağlanması yapının yeni kullanım performansının yüksek olmasıyla doğru orantılı olmaktadır [47].

Tarihi değerlerin korunması ve doğru yansıtılmasının önemli olduğunu savunan Arabacıoğlu ve Aydemir sürdürülebilir kalkınmanın ancak yeniden işlevlendirme çalışmalarının da dahil olmasıyla sağlanabileceğini savunmuştur. Yeniden işlevlendirme çalışmaları sadece doğal ve kültürel kaynakların gelecek nesiller için korunması ve gelecek nesillere aktarılması için değil aynı zamanda, yeni yapılacak uygulamalar için de örnek olması açısından önemli olmakta, kültürel sürekliliğin de bir parçası olmaktadır [48]. Tarihi çevrelerde sürdürülebilirlik için bir model oluşturan Vehbi ve Hoşkara çalışmalarında, sürdürülebilirlik kriterlerini çevresel, ekonomik ve sosyal olmak üzere üç başlıkta toplamışlardır. Sürdürülebilir tarihi çevreler ile ilgili, bölgenin kimliğinin sürdürülmesi gerektiğini, bölge içindeki tesislerin rehabilite edilmesi ve korunması gerektiğini, bölge içinde yaşam, çalışma ve eğlence mekanlarının temin edilerek bölgenin canlandırılması gerektiğini, işlevsel ömrünü tamamlamış yapıların yeni işlevlerle kullanılmaya devam edilmesi gerektiğini vurgulamıştır [25].

Sonuç olarak, binalar toplam enerji tüketiminde büyük paya sahiptirler ve yaşam döngüsü boyunca küresel ısınmaya neden olan sera gazı emisyonundan sorumludurlar. Yapı sektörü yıkımdan kaynaklı atık üretimine, büyük miktarda hammadde kullanımına ve birçok çevresel hasara yol açmaktadır. Tüm bunlar göz önüne alındığında sürdürülebilir bir çevre yaratmak için kaynak tüketimi ve çevresel kirliliğin en büyük sorumlusu olan yapı sektörünün alışkanlıklarını değiştirmesi gerekmektedir. Yapı sektöründe sürdürülebilirlik, yenilenemeyen kaynakların etkin kullanımı, enerji etkin yapı malzemelerinin seçilmesi, insan sağlığı ve konforu göz önüne alınarak tasarımlar yapılması, kültürel sürekliliğin sağlanması ve var olan yapı stoğunun ömrünün arttırılması gibi konuları kapsamaktadır. Bununla birlikte sürdürülebilir gelişmede, kullanıcı görüşlerinin önemsenmesi, yapılacak olan planlamaların daha doğru bir şekilde ilerlemesini sağlamakta, kullanıcı görüşlerinin ve ihtiyaçlarının en başta ele alınması tasarım sürecinin olumlu bir yönde gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Sürdürülebilir mimarlık kapsamında, fiziksel ömrünü tamamlamamış yapıların yeni işlevlerle kullanılmaya devam edildiği çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Yeniden işlevlendirme çalışmaları yıkıp yeniden yapmak yerine var olanı kullanması nedeniyle kaynak tüketimi ve atık oluşumu açısından çevresel sürdürülebilirlik sağlarken, geçmiş yaşamla ilgili mimari kimliğin, kültürel değerlerin yansıtılması geçmiş ve gelecek arasında bir köprü oluşturması açısından da toplumsal sürdürülebilirlik sağlamaktadır. Yeniden işlevlendirme çalışmalarında, yeni işlevin kentli tarafından kabul görmesi, özgün işlevin unutulmaması, yeni işlevin kültürel süreklilik sağlaması, yeni işlevin kentin tanıtımına katkı sağlaması, yapıya ait özgün öğelerin yeni işlevde korunması, yeni işlevin kentliye kamusal alanlar sunması gibi kriterler önemli olmaktadır. Bununla birlikte, yeniden işlevlendirme çalışmalarında, yapının çevreden bağımsız olarak düşünülmemesi gerektiği belirtilmiş, yapı çevresinin kimliğinin sürdürülmesi gerektiği, çevredeki yapıların rehabilite edilmesi gerektiği, çevrede yaşam, çalışma ve eğlence mekanlarının temin edilerek bölgenin canlandırılması gerektiği vurgulanmıştır. Yeniden işlevlendirilmiş yapıların sürdürülebilirliğinin, yapının yeni kullanım performansının yüksek olmasıyla ilişkili olduğu açıklanmış, kullanıcıların deneyimledikleri mekana ilişkin değerlendirmeleri ve kullanıcı memnuniyetinin önemli olduğu vurgulanmıştır.

2.2. Yeniden İşlevlendirme Kavramı

International Council on Monuments and Sites (ICOMOS)'da da belirtildiği gibi, anıtların korunması her zaman onları herhangi yararlı toplumsal bir amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Yapıları korumanın en iyi yolunun onları yararlı bir amaç için kullanmaktır [4].

Altınoluk, binaların yeniden kullanımı isimli kitabında, binaların yeniden işlevlendirilmesini gerektiren nedenleri,

- Binanın orjinal işlevini kaybetmesi,
- Binanın işlevsel olarak eskimesi olarak açıklamaktadır [49].

Göçer'e göre, değişim insanın içinde bulunduğu çevreyi, çağdaş malzemeler ve yapım teknikleri kullanarak yeniden düzenlemesi ve günümüz konfor koşullarına ulaşabilme isteğinden gelmektedir. Yenileme kavramı, çevrenin-yapının korunması ile birlikte

gelişmiş yaşam koşullarının birleştirilmesi olarak açıklanmakta, yenileme kavramının kaynağı;

- İhtiyaçların değişmesi,
- Yapıların eskimesi,
- Ekonomik şartların zorlanması,
- Planlama politikalarının değişimi,
- Fiziksel çevrenin bozulması olarak ifade edilmektedir [50].

Douglas, yapıların sahip olduğu fonksiyona artık ihtiyaç duyulmaması, koşulların ve değer yargılarının değişmesiyle işlevin eskimesi, yapının var olduğu çevrenin belli bir amaç için kullanımı üzerine alınan kararlar gibi faktörlerin de işlev değişikliğine sebep olduğunu yapıları korumanın bir yolunun da onlara yeni işlevler vererek kullanmaya devam etmek olduğunu savunmuştur [51]. Yeniden işlevlendirmeyi gerektiren nedenler aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

Toplumsal nedenler;

Toplumdaki sosyal değişimler, toplumun yaşam tarzının değişmesine neden olmakta bunun bir sonucu olarak da yapılar, toplumun beklentilerini ve gereksinimlerini karşılayamaz hale gelmektedir. Toplumun sosyal yapısının günden güne değişmesiyle yaşadıkları veya sıkça kullandıkları mekânları terk etmesiyle kullanılmayan mevcut yapı grupları oluşmakta, dolayısıyla bu durum yapılarda yeniden kullanıma sebebiyet vermektedir [51].

Kültürel nedenler;

Aydın ve Okuyucu çalışmalarında, yeniden işlevlendirilmiş bir yapının, yeni işlevi ile bulunduğu yere kültürel anlamda bir katkı sağladığını, eski ile yeni arasında bir köprü oluşturduğunu, kültürel zenginlikleri gelecek kuşaklara aktardığını ifade etmiştir. Mekanların yeni işlevin gerekliliklerini yerine getirmesi ve verilen işlevin sürekliliğinin sağlanmasıyla kültürel sürdürülebilirlik sağlanacağını ifade etmiştir [3].

Ekonomik etmenler;

Altınoluk'a göre, mevcut yapının değerlendirilmesi ile yeni bir yapı yapılarak ihtiyacın karşılanması durumları arasındaki enerji verimliliği konunun ekonomik girdisidir [49]. Yıldız'a göre, yeniden yapmak yerine mevcut binaları yeni işlev kazandırarak değerlendirmek, enerji, işgücü, malzeme ve ekonomik açıdan tasarruf sağlamaktadır [6].

Fournier ve Zimnicki ise konuyla ilgili olarak, yeni bir yapı inşa etmenin, daha önemli başka işlerde kullanılabilecek olan hammadde ve arazileri gereksiz yere kullanmaya neden olabileceğini, yeniden işlevlendirmelerin bu gereksiz tüketimi azaltabileceğini söylemiştir [52].

Çevresel nedenler;

Altınoluk' a göre, mimari yapılar çevreleri ile bir bütündür. Yapıya yapılacak müdahalelerde çevresi ile olan ilişkisine bakılması gereklidir. Çevre yapısal ve doğal çevre olarak iki grupta incelendiğinde, yapısal çevre etmeni örneğin konut alanlarının ticaret baskısı altında kalması veya bir bölgenin herhangi bir kullanım üzerine kararlarının alınması durumu iken, doğal çevre etmenleri ise yapıyı toprak, hava, su ve canlıların olumsuz yönleri ile etkileyecek durumlardır [49].

Tarihi miras olarak nitelendirilen yapıların çağdaş işlevlerle yeniden kullanılmasının kaçınılmaz olarak açıklayan Madran ve Özgönül, günümüzden oldukça farklı sosyal, politik ve ekonomik ilişkilerin mekana yansıdığı yapıların çağdaş yaşamda yeri olmadığını açıklamaktadır. Bu duruma örnek olarak geleneksel konutları veren Madran ve Özgönül, insanların barınma ihtiyacını karşılayan konut gereksiniminin hiçbir zaman bitmeyeceğini fakat farklı bir yaşam biçimine ve aile yapısına göre tasarlanmış yapıların, çağdaş yaşamın kimi gereksinimlerini karşılayamayacak duruma geldiğini ve böyle yapılarda yapısal ve mekânsal müdahalelerin zorunlu olduğunu ifade etmektedir [47].

Selçuk, sosyo kültürel ve ekonomik değişimlere bağlı olarak işlevsel ömürlerini tamamlamış binaların güncel mekânsal ihtiyaçlarını karşılanabileceği şekilde “yeniden işlevlendirilmesi, alternatif bir yapı üretim süreci olarak açıklamakta ve çalışmasında bu

durumu, toplumun yaşantısında referans taşıyan, kültürel süreklilik için yapıyı hayata bağlayan önemli bir etken olarak değerlendirmektedir [53].

Yeniden işlevlendirmenin orijinal işlevden farklı gereksinimlere ihtiyaç duyduğunu açıklayan Douglas, seçilen yeni işlevin bazı kriterlere bağlı olduğunu belirtmekte, bu kriterleri;

- Bölgesel özellikler,
- Yeniden işlevlendirmenin süresi,
- Yeniden işlevlendirmenin maliyeti,
- Yeni işlevin mekânsal gereklilikleri,
- Ekonomik durum,
- Önerilen işlevin pazarlama getirisi,
- Arazi sınırlarının imar durumu olarak açıklamaktadır [51].

Yaldız gibi yeniden işlevlendirme çalışmalarının sosyal, çevresel ve ekonomik açıdan yararlar sağladığını savunan Aydın ve Okuyucu' ya göre, yeni işlevin gereksinimleri ile mevcut binanın bu işleve uygunluğunun tam olması durumunda, işlev sürekliliğinin sağlanmasının yanı sıra, kullanıcı memnuniyetinin de sağlanacağını savunmuştur. Bu noktada, doğru işlev seçiminin önemi ortaya çıkmaktadır [3]. Altınoluk ise, doğru işlevin seçilmesi için bir dizi araştırma yapılması gerektiğini savunmakta binaya uygun işlev seçiminde binanın mekânsal oluşumu, binanın hacim boyutları, binanın işlevsel ilişkiler kurgusu ve binanın konumunun önemli olduğunu vurgulanmaktadır [49]. Madran ve Özgönül'e göre, yapıda yeni işlev için yapılacak olan müdahalelerin sonradan kaldırılabilir ve değiştirilebilir nitelikte olması, yapının mekânsal ve kütleli bütünlüğünü bozmayacak nitelikte olması gerekmektedir [47]. Madran'a göre yeniden işlevlendirmede mevcut yapının özgün işlevsel kurgusu ile yeni işlevsel kurgusunun aynı ya da benzer özellikte olması beklenir. Mevcut tarihi yapıya mekânlar arası bağlantı kurgusu farklı olan işlevler verilirse, işlevsel kurguda istenmeyen durumlar ortaya çıkabilir. Bölgede yaşayan halkın ekonomik durumuna uygun olmayan bir işlev seçilmesi binanın terk edilmesine yol açarken, bölgenin sosyo-kültürel durumunun analiz edilememesi (sanayi bölgesinde kütüphane işlevinin önerilmesi gibi) binanın kullanımını azaltacaktır. Bölgenin eğimi, denize olan uzaklığı gibi fiziksel ve coğrafi özellikleri de, yeni işlevin seçiminde göz önünde bulundurulması gereken faktörlerdendir [47].

2.2.2. Yeniden İşlevlendirmede örnek alan çalışmaları

Yaldız tarafından anıtsal yapıların yeni işlevleriyle kullanım sürecinde değerlendirilmesinin yapıldığı çalışmada, anıtsal yapıların yeniden kullanıma adaptasyon düzeyinin bulunması için kullanım sürecinde değerlendirme yaklaşımı koruma ölçütleri kapsamında yeniden yorumlanmış ve yeniden işlevlendirilmiş anıtsal yapıların değerlendirilmesi için bir model oluşturulmuştur. Bu modele göre, performans analizlerinin üç aşamada yapılması planlanmıştır. Birinci aşamada, yeniden işlevlendirme koruma ölçütleri doğrultusunda değerlendirilmiş, ikinci aşamada yapı-yeni işlev ilişkisi araştırılmış yeni işlevin gerektirdiği mekan büyüklüklerinin mevcut yapıdaki karşılıklarına bakılması gerektiği öngörülmüştür. Üçüncü ve son aşamada ise, çevresel, işlevsel, teknik, algısal ve kültürel algı performans düzeyi ile ilgili kullanıcı memnuniyet analizi yapılması gerektiği açıklanmıştır. Çalışmada çevresel performans kriterleri; çevreyle bütünlük, röper noktası olma, erişilebilirlik, otopark imkanları, yeşil alan kullanımı olarak belirlenmiş, işlevsel performans kriterleri; bina organizasyonu ile ilgili olan mekan ilişkileri, mekanın kullanım amacına uygunluğu olarak belirlenmiş, teknik performans kriterleri; aydınlatma, havalandırma, akustik, ısıtma, strüktürel bütünlük ve sağlamlık olarak belirlenmiş, algısal performans kriterleri ise; yeni işlevin yörenin kültüründe yer bulması ve yapının tarihi değerinin kaybolmaması kültürel algı performans değerlendirmeleri; yapının fiziksel karakterinin ve toplum içindeki simgesel niteliklerinin korunması, yapının kültürel belge, kültürel özgünlük, estetik, sosyo ekonomik değerlerinin korunması, yeni işlevin özgün işlevi unutturmaması, tarihi sürekliliğin sağlanması kriterleri olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, Sivas Buruciye Medresesi, Karaman Hatuniye Medresesi, Kayseri Seraceddin Medresesi, Kayseri Sahabiye Medresesi, Kayseri Avgunlu Medresesi belirlenen kriterler doğrultusunda incelenmiş, her bir yapı için ayrı ayrı çalışma yapılmıştır. Her yapı özelinde, koruma ölçütleri bağlamında analiz, eylem analizi, performans analizleri (işlevsel, çevresel, algısal, kültürel algı, teknik) yapılmıştır. Çalışmada, eylem analizleri için fiziksel mekan analizi, performans analizleri için anket ve gözlem yöntemine başvurulmuştur.

Sonuç olarak çevresel performansın en yüksek olduğu yapı, Sivas Buruciye Medresesi, işlevsel performansın en yüksek olduğu yapı, Kayseri Avgunlu Medresesi, teknik performansın en yüksek olduğu yapı Kayseri Avgunlu Medresesi, kültürel algı performansının en yüksek olduğu yapı Sivas Buruciye Medresesi, algısal performansının en yüksek olduğu Kayseri Avgunlu Medresesi çıkmıştır. Korumacılık adına uygun

olmayan bir takım müdahalelere rağmen, kullanıcı yeni işlevi kabul ettiği, kullanıcıların mekanları algılamalarına dair değişkenleri olumlu değerlendirmeleri ile mekanların teknik ve işlevsel performans değerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Mekanların kullanıcı üzerindeki algısının kullanıcı memnuniyeti adına önemli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır [6].

Afyonkarahisar’da bulunan, hamam işlevinin ardından Kültür Evi’ne dönüştürülen Millet Hamamı’nın yeniden kullanıma adaptasyon bağlamında değerlendirildiği çalışmada iki temel soruya cevap aranmıştır. Soruların ilki, “yeni işleviyle kullanılmaya başlanan yapının, toplumsal, kültürel ve sosyal katkıları ne yöndedir?”, ikincisi ise, “yeni işlevin sürdürülebilirliği için yeni işlev ve bina adaptasyon başarı düzeyi nedir” dir. Sosyo-kültürel ve toplumsal bileşenler bağlamında, özgün işlevin bilinirliği, yeni işlevin bilinirliği, yapının çevresiyle uyumu, kullanıcılara sağladığı sosyo-kültürel yararlar, yapının çevresinde tanınması ve dikkat çekmesi gibi kriterlere cevap aranmış, yapının yeni işlevine adaptasyonu bağlamında ise, ulaşılabilirlik, mekânsal organizasyon şemasının yeni işleve uygunluğu, yapılacak eylemler için yeterli olma ve gerekliliklere cevap verme kriterlerine odaklanılmıştır. Anket yönteminin kullanıldığı çalışmada, anket soruları üç bölümden oluşturulmuş, birinci bölümde kullanıcılara, yeniden işlevle binanın çevre ve topluma sağladığı yararları belirlemeye yönelik sorular, ikinci bölümde, işlev ve yeniden kullanıma adaptasyon bağlamında sorular, üçüncü bölümde ise, güncel kullanımla mekanın niteliklerinin uygunluğu hakkında sorular sorulmuştur. Anket, gözlem ve görüşme yönteminin kullanıldığı çalışmada, yeni işlev ve mevcut bina adaptasyonunun başarısı belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada anket sonuçlarında, yeni işlevin çevre ile görsel bütünlük sağlama, yeni işlevle yeniden işlevlendirmeden önceki işlevin unutulmamış olması, yeni işlevin kentli tarafından bilinmesi, yeni işlev ile çevreyi zenginleştirilmesi, bulunduğu dokuda röper noktası olması, görsel olarak harabe görünümünden kurtulmuş olması, kentin tanıtımına katkı sağlaması, katılımcılara bilgi ve beceri kazandırması, ekonomik kazanç yönünden katılımcılara altyapı hazırlaması kriterleri iyi olarak değerlendirilmiştir. Yapının genel durumunun değerlendirmesi anlamındaki sorgulamalarda kent içindeki konumunun kullanımını kolaylaştırması, yakın çevresindeki taşıt yollarından erişiminin kolay olması, çevre peyzaj düzenlemelerinin beğenilmesi, mekanların yeni işlev ve eylemler için yeterliliği, mekanların birbiri arasındaki ilişkiler, büyüklük, yükseklik, havalandırma kriterlerinin aldığı değerler iyi değerde çıkmıştır. Isıtma değeri orta olarak değerlendirilirken, verilen işlevin binaya uygun olması ve engelli

kullanıcıların binadan yararlanmasına ilişkin kriterler kötü olarak değerlendirilmiştir. Yeni işlevde yer alan kurs mekanlarının işleve uygunluk, estetik görünüm, büyüklük, yükseklik, kullanım esnekliği, ekipman konforu, sıcaklık, havalandırma, sesin dağılımı kriterlerinin aldığı değerler iyi ve çok iyi olarak belirlenmiştir. Özgün işlevini kaybetmiş bir yapının yeni işlev seçiminde, toplumsal yarar sağlama, bir gereksinimi karşılama, sosyal ve kültürel açıdan kentin tanıtımına katkı sağlama, yeni işlevden sonra yapının özgün işlevinin unutulmamış olması kriterlerinin önemli olduğu, yeni işlevle yapının kullanıcı sayısının artması, kentliye açılması böylece kullanım sıklığının artmasının yapının sürdürülebilirliğinde önemli olduğu, taşıt yollarına olan uzaklık, ulaşılabilirlik kriterinin kullanıcı memnuniyeti sağlanmasında önemli kriterlerden biri olduğu, kullanıcıların kendilerini yapıda iyi hissetmelerinin yeni işlevin bu yapıda olmasından duyulan memnuniyeti desteklediği, mekanlar ayrı ayrı sorgulandığında, hem teknik (havalandırma, ısıtma, aydınlatma) hem işlevsel (estetik görünüm, işleve uygunluk, büyüklük, yükseklik, kullanım esnekliği, ekipman konforu) açıdan kullanıcıların memnuniyet düzeyinin yüksek çıkmasının yeni işlevin adaptasyonunun başarılı olduğunu gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır [3].

Yeni işlevin Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu olduğu sivil mimarlık örneklerinden biri olan Fuat Anadolu Evi'nin yeni işleve adaptasyonunun sürdürülebilirlik bağlamında incelendiği çalışmada, yeni işlevin mekansal ve kullanıcı gereksinimlerine cevap verme durumu tespit edilemeye çalışılmıştır. Yapının restorasyon öncesi kat planları ve restorasyon sonrasındaki kat planları incelenerek, yapılan müdahaleler ortaya konulmuş, yeni işlevde var olması gereken mekanlar ve metrekaresi listelenmiştir. Bu doğrultuda, yapıda mevcut mekanların birbiriyle olan ilişkileri ve metrekaresi listelenerek, yeni işleve adaptasyonu ölçülmeye çalışılmıştır. Yapının yeni işlevindeki müdür odası, sekreter odası, tek kişilik, iki kişilik, üç kişilik çalışma odaları, bekleme salonu ve toplantı odası ayrı ayrı incelenmiş, araştırmacı tarafından olması gereken ideal mekanların çizimleri yapılarak mevcut mekanlarla karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda çalışma odalarının olması gereken metrekaleden küçük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yeni işlevde var olması gereken kütüphane ve dinlenme odası mekanlarının da yeni işlevde olmadığı tespit edilmiştir. Kullanıcılarla yapılan birebir görüşmeler doğrultusunda kullanıcıların, böyle bir yapının yeniden işlevlendirilerek kamuya kazandırılmasından memnun oldukları, yapının kent merkezinde olmasından dolayı ulaşım ile ilgili bir sıkıntısı olmadığı, genel olarak yapıda bulunmaktan memnun oldukları, çalışanlarla yapılan görüşmeler sonucunda ise,

Çalışanların böyle tarihi bir yapıda çalışmaktan memnun oldukları belirlenmiştir. Çalışma sonucunda, adaptasyon sürecinde analiz edilmesi gereken bileşenler, yapının konumu ve yeni işlevin uygunluğu, mekânsal organizasyonlar ve mekanın nitelikleri, yeni işlevin mekansal gereklilikleri, yeni işlevin adapte edilebilirliği olarak belirlenmiş, adaptasyonun başarısının kullanıcı memnuniyeti ve mekânsal performans ile ilişkili olduğu belirtilmiştir [54].

Yeniden kullanıma adaptasyonda bina performansını kullanıcılar üzerinden değerlendiren çalışmada, Doktor Nevzat zel’e ait konutun Konya Mimarlar Odası’na dönüşümü ele alınmıştır. Ülkedeki diğer mimarlar odası temsilciliği binaları incelenerek mekan listesi oluşturulmuş, her mekan düzeyi için gereksinimler belirlenmiş, mekânsal boyutların yeterliliğinin kavranabilmesi adına görüşmelere ve tespite dayalı olarak “Eylem Analizi” yapılmıştır. Bina performansına ilişkin sorgulamalar anket yöntemiyle yapılmış, sürekli ve geçici kullanıcılara yapılan anketlerde, teknik ve işlevsel performans kriterleri değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında teknik performans kriterleri; aydınlatma, havalandırma, akustik ve ısısız konfor olarak belirlenirken, işlevsel performans kriterleri, mekan boyutları, mekan yükseklikleri, mekanlar arası ilişki, estetiklik, farklı kullanımlara adaptasyon ve ekipman konforu olarak belirlenmiştir. Çalışmanın birinci aşamasındaki eylem analizi kapsamında, eylem alanı büyüklüğü gerekli donatılar, yapılan eylemler ve kullanıcı hareket alanı doğrultusunda belirlenmiş, sekreterlik, kütüphane, proje denetim bürosu, kafeterya, başkan odası, seminer toplantı odası mekanlarının eylemler için yeterli büyüklükte olup olmadığı sorgulanmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında mekan performansına ilişkin sorgulamalar yapılmış, binanın kullanım sıklığı ve hangi amaçlar için kullanıldığı sorgulanmıştır. Binanın genel durumu ile ilgili sorgulamalarda, kent içindeki konum, dış görünüm, işleve uygun olma, kullanıma uygun olma, mekan organizasyonu, bina imajı, binanın engelli kullanıcılar için uygunluğu ve otopark imkanı sorgulanmıştır. Binanın mekânsal performanslarının belirlenmesinde, zemin katta bulunan mekanlara (tüm kullanıcıların zemin katı deneyimlediği düşüncesinden yola çıkılarak), belirlenen teknik ve işlevsel performans kriterleri doğrultusunda sorgulama yapılmıştır. Algısal değerlendirmede mekanlara yönelik ferah, güzel, huzurlu, konforlu, kullanışlı, düzenli, bakımlı, lüks sıfatları belirlenmiş, teknik ve işlevsel performansa yönelik çıkan sonuçlar ile kullanıcıların mekanlara yönelik algısal deneyimleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu sorgulamayla yeniden kullanımda mekanın kullanıcılar üzerinde ferah, huzurlu, güzel, konforlu, kullanışlı, düzenli, bakımlı olma değerleri işlevin sürdürülebilirliği, kullanıcıların

memnuniyeti, adaptasyonun başarısı için önemli değişkenler olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmanın sonucunda, yapılan analizler ve anketler doğrultusunda, binanın ulaşılabilir olması sebebiyle işlev konum uyumunun sağlanmış olduğu, yeni işlevin gerektirdiği mekanların yapıda optimum ölçüde sağlandığı fakat analizler ve anketten çıkan sonuçlar doğrultusunda mekan büyüklüklerinin eylemler için yetersiz kaldığı, yapının kent merkezinde olması sebebiyle iş dışında kullanımın da yapıda mümkün olduğunu, farklı aktiviteler düzenleme imkanı sunması yönünden kullanım esnekliği sağladığı, teknik ve işlevsel performansa ilişkin sonuçların iyi değerde çıkmasıyla kullanıcıların yapıdan genel olarak memnun olduğu verilen işlevin avantajları olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, yapının konumu sebebiyle otopark probleminin olması ve ilk işlevinin konut olmasından dolayı engelli kullanımına ilişkin bir düzenleme yapılmamış olması işlevin dezavantajları olarak belirlenmiştir [7].

Yaldız ve Asatekin çalışmalarında, anıtsal yapıların kullanım sürecinde değerlendirilmesine yönelik bir model oluşturmuş, esas amacın yapının korunması olduğunu, yeniden işlevlendirme çalışmalarının bunun için bir araç olduğunu ifade etmiştir. Yeni işlevin mekânsal gerekliliklerinin belirlenmesi ve yapıdaki mevcut mekanların yeni gereksinimlere karşılık verme düzeyinin araştırılması, yapının yeni kullanıcılarının memnuniyet derecelerinin tespiti ve bunun sonucunda mekânsal ve işlevsel olarak yapının yeniden kullanıma adaptasyon potansiyelinin belirlenmesi gerektiğini savunmuştur. Yeniden kullanıma adaptasyon potansiyelinin de kullanıcı görüşleri, mekân analizleri ve koruma ilkelerine bağlı olarak değiştiğini, bu noktada kullanım sürecinde değerlendirme çalışmalarından yararlanıldığını açıklamıştır. Çalışmada performans kavramının altı farklı ihtiyacı dengelemekte olduğunu açıklayan araştırmacılar bu kriterleri; yapının bulunduğu çevre içerisinde değerlendirilmesi, yapının özgün mekânsal kurgusunun korunması, yapının tarihsel özelliklerinin korunması, yeni işlevin özelliklerinin ortaya konulması, özgün işlevin unutulmaması, hafif teknolojilerin kullanılarak, yeni işlevin yapıya vereceği zararın azaltılması, açık ve basit bir şekilde bakım planı yapılması olarak açıklamışlardır. Model kapsamında performans kriterleri; çevresel, teknik, işlevsel, algısal ve kültürel olarak belirlenmiş; çevresel performans kriteri; çevrede röper noktası oluşturma, kent için bir merkez niteliği taşıma, yaya ve taşıt erişebilirliği, otopark imkanı, çevrede yer alan doku ile görsel bütünlük sağlama, yeşil alan kullanımı olarak açıklanmıştır. Yapının özgünlüğüne zarar vermeden karşılanması gerekli olan teknik performans kriterleri, doğal aydınlatma, yapay aydınlatma, havalandırma,

ısıtma, akustik, yapısal bütünlük ve sağlamlık, yeni tekniklerin uygun olarak kullanılması, yeni işlevin gerektirdiği malzemelerin sökülür takılır nitelikte olması, yeni kullanılan malzemelerin yapının fiziksel karakterine uygunluğu olarak belirlenmiştir. Kültürel algı performans kriteri; yeni işlev verilmiş yapının kullanıcının zihninde anıt özelliği ve özgünlüğünün korunması, tarihi kültürel değerinin vurgulanması olarak açıklanmış, algısal performans ise, yapının mevcut mekanlarının kullanıcı üzerinde bıraktığı etkiler ile açıklanmakta, mekanın hoşluğu, boyut, renk ve malzeme özelliği, ferahlığı gibi konuları kapsamıştır. Çalışmaya göre, yeniden kullanımın değerlendirilmesindeki temel etkenler, koruma ölçütleri, mekânsal analizler ve kullanıcı memnuniyetidir. Anıtsal yapıların yeniden kullanımında, kullanıcıların gereksinimlerinin yeterli düzeyde karşılanması işlevin sürekliliğini, işlevin sürekliliği de yapının kültür varlığı olarak sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Bu kapsamda çalışma özgün işlevinden farklı olarak yeniden kullanılan anıtsal yapıların, yeni işleve adaptasyonu konusunda bir sorgulamayı; koruma ölçütleri belirleyiciliğinde, kullanım sürecinde değerlendirme yaklaşımı ile mekânsal performans üzerinden gerçekleştirilebileceğini göstermektedir. Anıtsal yapıların kullanım sürecinde değerlendirmesi, koruma ilkeleri sınırlayıcılığında, yeni işlevin mekânsal gerekliliklerinin belirlenmesi, mevcut yapıdaki mekanların yeni işlev ihtiyaçlarına cevap verme düzeyinin araştırılması için bir araç olarak görülmüştür. Bununla birlikte yapıların kendine özgü müdahale sınırları olduğu, her yapının bulunduğu çevre bağlamında değerlendirilmesi gerektiği, bir genelleme yapmanın doğru olmayacağı belirtilmiştir. Yeniden işlevlendirme çalışmalarında, anıtsal yapının özgün mekânsal nitelikleri ile yeni işlevin gerekliliklerinin birlikte yönlendirici olduğu sonucuna ulaşılmıştır [55].

Sonuç olarak, incelenen çalışmalar bize korunması gerekli kültür varlıklarının yeni işlevlerle kullanımının son derece yaygın olduğu, bu dönüşümlerin yapının sürdürülebilirliği için, yeni işlev - mevcut yapı adaptasyonu sağlaması gerektiğini göstermiştir. Dönüşüm geçirmiş yapıların sürdürülebilirliğinin yaşanabilirlik ile ilişkili olduğu, yaşanabilirliğin ise, yapının mekânsal organizasyonu ve kullanıcı arasındaki uyum ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bu noktada ilk olarak, yeni işlevin mekânsal gereklilikleri belirlenmesi gerektiği, mevcut yapıda var olan mekanların yeni ihtiyaçlara cevap verme düzeyinin araştırılması ve yapının yeniden kullanıma adaptasyonunun belirlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen çalışmalarda, öncelikle, yeni işlev için gerekli olan mekanlar listelenmiş, her mekan düzeyi için gereksinimler belirlenmiş, birim eylem alanı ile mekânsal boyutların yeterliliği sorgulanmıştır. Mekansal sorgulamaların ardından,

çalışma kapsamında belirlenen performans kriterleri kullanıcı vasıtasıyla ölçülmüş, bu ölçümde kullanıcılara anket yapılmıştır.

Sürdürülebilirliğe çevresel, toplumsal ve ekonomik yönlerden katkı sağlayan yeniden işlevlendirme çalışmalarının başarısı, bugün sürdürülebilir olması ve gelecekte de sürdürülebilecek olması, kullanıcı memnuniyeti ile doğru orantılı olmakta, kullanıcı memnuniyeti ise “Kullanım Sürecinde Değerlendirme” çalışmaları aracılığı ile belirlenmektedir. Bu çalışma kapsamında da, yeniden işlevlendirilmiş üç yapı için “Kullanım Sürecinde Değerlendirme” (KSD) çalışması yapılmıştır.

2.3. Kullanım Sürecinde Değerlendirme (KSD) Kavramı

Markus, yapıların insanlar için tasarlandığını, insanların onları kullandığını, onlar için ödeme yaptıklarını ve aynı zamanda insanların yapıları kendi amaçları doğrultusunda dönüştürdüklerini ifade etmektedir [56]. Bu tanımdan yola çıkıldığında, tasarımcının görevi, kullanıcının ihtiyaçları doğrultusunda en uygun yaşamsal çevreyi tasarlamaktır.

Malkoç’a göre KSD kavramı, kullanıcı gereksinim ve beklentilerinin karşılanma düzeyinin sorgulandığı bir kavram olup, değerlendirme ve performans kriterlerinin yapıda sorgulanması ve kullanıcı gereksinimleriyle olan ilişkisinin belirtilmesi gerekmektedir [57].

Özsoy’a göre, aslında her tasarımcı, proje oluşum sürecinde kendi öznel değerlendirmelerini yapmaktadır fakat KSD’ nin bilimsel bir teknik olarak ortaya çıkması, değerlendirmenin nesnel kriterlerle yapılması ve bu değerlendirmenin yalnız tasarımcının kendisi için değil, diğer tasarımcılar için de güvenilir veriler ortaya koymasını sağlamaktadır [58]. KSD kavramının önemi bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Preiser, KSD kavramını, uygulama aşaması tamamlanmış ve bir süre kullanılmış olan yapıyı çevrenin, sistematik ve düzenli bir şekilde değerlendirilmesi olarak açıklamıştır. Preiser’e göre, KSD kavramı, bu yapıyı çevrenin kullanıcıları ile kullanıcılarının gereksinimlerine yoğunlaşmakta, çevre üzerinde etkili olan geçmiş tasarım kararlarının çevre performansı olarak sonuçlanması ile bir anlamda tasarım kararlarını sorgulamaktadır.

Bu sonuçlardan elde edilen bilgiler, gelecekte daha iyi çevrelerin tasarlanmasında temel oluşturmaktadır [59].

KSD çalışmalarını, mevcut yapıların programında belirlenmiş hedeflerin ne kadar ve nasıl yerine getirilebildiğini, kullanıcıların yapıyı nasıl kullandığını sorgulayan bir disiplin olarak açıklayan Preiser, KSD çalışmalarının, mevcut yapılar için geri besleme sağlarken, gelecekte tasarlanacak olan yapılarda kullanılmak üzere bilgilerin elde edilmesiyle ileri besleme sağladığını ifade etmiştir [59].

Preiser, KSD çalışmalarını fiziksel çevre içerisindeki yaşanabilirliği artırmaya yönelik çalışmalar olarak açıklarken, [60] Aydın ve Okuyucu'ya göre, yaşanabilirlik, bina performans değerlendirmesinin kullanıcıların deneyimledikleri mekana ilişkin değerlendirmeleri ve memnuniyetin bir göstergesidir [3].

Preiser, Kullanım Sürecinde Değerlendirme isimli kitabında, KSD' nin tarih boyunca yapı değerlendirmesi amacıyla kullanıldığını, ilk kullanımların hapisane ve akıl hastanesi yapılarında olduğunu belirtmiştir. Temeli 1960'lara dayanan KSD kavramında, kullanıcı üzerinde sağlık, emniyet, güvenlik ve psikoloji konuları araştırılmıştır. 1970 ve 1980'lerde devlet kurumlarında kullanılmaya başlanan kavram, rasyonel tasarımı destekleyen tasarımcılar tarafından benimsenmiş ve yaygınlaştırılmıştır. KSD kavramının uygulama alanının zamanla artmasına rağmen ekonomik ve zaman alıcı bir çalışma olmasından dolayı ilerleyen süreçte kullanımının azalacağı düşüncesi ortaya çıkmıştır [59].

Bina performans elementlerini üç kolda toplayan Preiser, kullanıcı profili, mekan ölçeği ve performans kriterlerinin KSD kavramında önemli olduğunu vurgulamış, kullanıcı profilini yaş, cinsiyet, yaşam tarzı, ırk ve statü gibi kriterler olarak açıklarken, mekan ölçeği kriterini, mekanın büyüklüğü, değerlendirilen mekanın bir oda veya komple bir bina olması olarak açıklamış, performans kriterlerini de teknik, işlevsel ve davranışsal performans olarak üç grupta toplamıştır.

Preiser tarafından, teknik performans kriterleri strüktür, sağlık koşulları, yangın güvenliği ve havalandırma gibi hayatta kalma özellikleri olarak açıklanmıştır. Bu kriterlere; sağlık koşulları, yangın güvenliği ve havalandırmanın yanında, akustik, aydınlatma ve ısısal konfor kriterleri, elektrik, dış duvarlar, çatılar da dahil edilmiştir [59, 61].

İşlevsel performans kriterleri, mekânsal kapasite ile ilişkilendirilmektedir. Preiser tarafından yapının işlevinin gerektirdiği işleve özel olan mekanların yapıda karşılık bulması gerektiği belirtilmekte, bu kriterler, insan faktörü, depolama, iş akışı, esneklik ve değişim olarak açıklanmaktadır [59, 61].

Davranışsal performans kriterleri, kullanıcı aktiviteleri ve tatmini ile ilişkilendirilen bu kriterler Preiser tarafından, ulaşılabilirlik, mahremiyet, çevreyi algılama, çevresel kavrama ve imaj olarak açıklanmaktadır. Yapının uzaklığının kullanım sıklığını nasıl etkilediği, yapıdaki sirkülasyon alanlarının kullanıcıyı yönlendirme durumu, yapının işlevinin yapıyla çevreye uygunluğu gibi sorulara cevap aranmaktadır [59].

Zaman, maliyet, kaynaklar, kapsam, yapma amacı bakımından üç tipte incelen KSD kavramında, *Gösterici KSD*, süre olarak kısa vadeli olan, literatür araştırmasının yapıldığı, performansın yeterliliğinin tartışıldığı, fotoğraflama gibi belgeleme işlemlerinin yapıldığı çalışmalardır. *Araştırmacı KSD*, gösterici KSD'den daha uzun süreli ve daha kapsamlı çalışmalardır. Analiz yöntemlerinin daha karmaşık olduğu bu yöntem daha bilimsel sonuçlar vermektedir. *Teşhis edici KSD* ise, bir yıl ve daha fazla zaman alan, performans kriterlerinin teşhis edilmesinde kullanılan yöntemdir [60].

Dinç ve Onat, KSD'de kullanılan araştırma metotlarını; literatür araştırması, gözlem, görüşmeler, fotoğraflama, grup süreçleri, oyun oynama, günlükler ve zaman ölçümleri, durum çalışmaları, benzetmeler, soru formları ve anketler, deneyler, maketler, tasarım kayıtları, semantik fark olarak belirtmişlerdir [61].

2.3.1. Kullanım sürecinde değerlendirme kavramının amaçları ve yararları

Preiser yapıyla çevrenin performansına ilişkin sorunları; sağlık, emniyet ve güvenlik sorunları, konfor sorunları (yetersiz ısısal konfor ve hava sirkülasyonu), estetik sorunlar, yüzeylerin bakım sorunu, enerjinin boşa harcanması, zayıf yön bulma sorunu, sızıntı sorunu olarak açıklamış, bu sorunların ortaya çıkarılmasının sorunların giderilmesinde büyük bir adım olduğunu ifade etmiştir [59].

Preiser KSD çalışmalarının amaçlarını; yapıdaki mevcut durumun verimliliğinin belirlenmesi ve geleceğin yapıları için çıkarım yapılması, mevcut yapının iyileştirilmesi,

kullanım sürecinde ortaya çıkabilecek sorunların önceden saptanması, mimarlık mesleği için tasarım kriterlerinin yenilenmesi ve geliştirilmesi olarak özetlemiştir [59].

KSD' nin kullanımı sonrasında ortaya çıkan yararları 3 zaman dilimi içinde ele alan Preiser, bu başlıkları; kısa dönemli yararlar, orta dönemli yararlar, uzun dönemli yararlar olarak açıklamıştır.

Kısa dönemli yararları; tasarımdaki başarı ve başarısızlıkları belirleyerek, çözüm önerileri getirmek, kullanıcı değerlerini dikkate alarak beklentiler ile bütçe arasındaki en uygun kombinasyonu sağlamak, mekan kullanımını geliştirmek için geri beslemeler yapmak, değerlendirme sürecindeki aktif katılımcıların davranışlarını değerlendirmek, bütçe sebebiyle yapılan zorunlu değişikliklerin performansa olan etkisini kavramak olarak sıralanmıştır [59].

Orta dönemli yararları; mekan üretim sürecinde maliyeti azaltmak, tasarımcılar tarafından bina performansının ölçülebilmesini sağlamak, zaman içinde değişen ihtiyaçlar doğrultusunda yapılara yerinde adaptasyon sağlamak olarak açıklanmıştır [59].

Uzun dönemli yararları; bina performansında uzun süreli gelişmeler sağlamak, tasarımcılar için standartlar, kriterler, rehber niteliği taşıyacak literatürü geliştirmek, bina performansını geliştirmeye imkan sağlamak olarak açıklanmıştır [59].

KSD kavramını, fonksiyonel, strüktürel olarak iyi çalışan yapıların, özelliklerini gelecekte tasarlanacak olan yapılar için referans vermesi amacını taşıyan bir araç olarak açıklayan Watson'a göre, KSD yapı üzerinde bazı soruları cevaplamaya yönelik uygulanan bir çalışmadır. Watson'a göre bu sorular;

- Mevcut yapılar kullanıcıyı nasıl etkilemektedir?
- Gelecekteki tasarımların başarısı nasıl artırılabilir?
- Tasarımda karşılaşılan problemlerin üstesinden nasıl gelinebilir?
- Kullanıcı görüşleri tasarımın hangi aşamasını etkilemektedir?
- Yapılı çevre kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayabilmekte midir? [62].

“Kullanım sürecinde değerlendirme” kavramı, kullanıcı odaklı bir kavram olup, yapının kullanılmaya başlamasının ardından, sistemli bir şekilde incelendiği, incelemeler sonucunda geri besleme yapılarak gelecekte yapılacak tasarımlar için altyapı oluşturulduğu bir çalışmadır. Kullanıcı gereksinimlerine odaklanan çalışmada, yapının kullanıcılar tarafından nasıl kullanıldığını saptamak, kullanıcıların yapıdan memnuniyet düzeyini belirlemek esastır. Bu bağlamda yapı ile ilgili belli sorgulamalar yapılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, ilk kez 1987 yılında Brundlant Raporu’nda bahsi geçen sürdürülebilirlik kavramında, toplam enerji tüketiminde büyük paya sahip olan yapı sektörü önemli bir yer tutmaktadır. Yapı sektöründe sürdürülebilirlik, yenilenemeyen kaynakların ve enerjinin etkin kullanımı, insan sağlığı ve konforu göz önüne alınarak tasarımlar yapılması, kültürel sürekliliğin sağlanması ve var olan yapı stoğunun ömrünün arttırılması gibi konuları kapsamaktadır. Bununla birlikte sürdürülebilir gelişmede, kullanıcı görüşlerinin önemsenmesi, yapılacak olan planlamaların daha doğru bir şekilde ilerlemesini sağlamakta, kullanıcı görüşlerinin ve ihtiyaçlarının en başta ele alınması tasarım sürecinin olumlu bir yönde gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Sürdürülebilirlik mimarlık kapsamında ele alınan yeniden işlevlendirme çalışmaları, var olan yapı stoğunun değerlendirilmesiyle yeni kaynak kullanımı ve minimum atık oluşumu ile çevresel sürdürülebilirlik sağlarken, yeni yapı yapmak için hammadde kullanımının azalması ve yerli yabancı turistler için bir çekim noktası oluşturarak ekonomik açıdan da sürdürülebilirlik sağlamaktadır. Geçmiş ve gelecek arasında bir köprü niteliğinde olması, geçmiş yaşamlara ait izleri gelecek kuşaklara aktarması sebebiyle de toplumsal açıdan sürdürülebilirlik sağlamaktadır. Aynı zamanda değişen yaşam tarzıyla yeni ihtiyaçlara cevap veremez duruma gelen ve terk edilen tarihi kent merkezindeki yapıların da korunmasına olanak tanımaktadır. Yeni işlevlerle kullanılmaya başlanan yapılarda yeni işlevin sürdürülebilirliği, kullanıcı memnuniyeti ile doğru orantılı olmakta, kullanıcı memnuniyeti de Kullanım Sürecinde Değerlendirme (KSD) çalışmasıyla belirlenmektedir. KSD çalışmaları teknik, işlevsel, davranışsal performans alt başlıklarından oluşmakta, teknik performans yapının aydınlatma, ısıtma, havalandırma, akustik ve yangın güvenliği gibi konulara odaklanırken, işlevsel performans mekânsal yeterlilikler, ulaşılabilirlik, ulaşım çeşitliliği gibi konulara odaklanmaktadır. Davranışsal performans da yapıdaki mekanların mekânsal algısına odaklanmaktadır.

Bu çalışmada, sürdürülebilir mimarlık kapsamında ele alınan yeniden işlevlendirme çalışmalarına odaklanılmıştır. Yeniden işlevlendirme çalışmalarında, yapıların yeni kullanıcıları üzerinden değerlendirilmesi ile işlevin devamlı olup olmayacağı, dolayısıyla yapının önerilen işlevle yaşamına devam edip edemeyeceği belirlenmekte, işlevin sürekliliği için öncelikle mekansal organizasyon ile kullanıcı arasındaki uyumun sorgulanması gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmada, yeni kullanıcıların memnuniyetine ve bu memnuniyetin göstereni olarak mekanların performansına odaklanılmıştır. Var olan binanın işlevin gereksinimleriyle dolayısıyla kullanıcı gereksinimleriyle uyumunun yapının sürekliliğini sağlama açısından önemli olması, mekanların yeni işlev için yeterliliklerinin belirlenmesini gerektirmiştir. Bu doğrultuda çalışmada bir model oluşturulmuş, modelde hem nitel hem de nicel değerlendirmeler yapılmıştır. Nitel değerlendirmede, yapılarda mevcut mekanların yeni işlev için yeterlilikleri eylem analizleriyle belirlemeye çalışılmış, yeni işlev mevcut yapı uyumuna bakılmıştır. Nicel değerlendirmede, kullanıcı memnuniyetinin belirlenebilmesi için yapının günümüz kullanıcılarına anket uygulanmıştır. Performans kriterleri yapılarda tek tek sorgulanmış, her bir performans kriteri için ortalama değer elde edilmiş, performanslar bu değerler üzerinden yorumlanmıştır. Performans kriterlerinin birbiri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizleri yapılmış, ilişkili çıkan performansların birbiri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla regresyon analizleri yapılmıştır. Çalışmada diğer KSD çalışmalarından farklı olarak, KSD'nin teknik, işlevsel ve davranışsal performans başlıklarının sürdürülebilirlik ile ilişkisini ve teknik, işlevsel, davranışsal performans alt başlıklarının sürdürülebilirlik üzerindeki etkisini belirleyebilmek amacıyla sürdürülebilirlik başlığı eklenmiştir. Davranışsal performansın doğrudan sürdürülebilirlik olarak önerildiği çalışmalara alternatif sunulmuştur.

3. ALAN ÇALIŞMASI

3.1. Yöntem

Yeniden işlevlendirilmiş yapıların sürekliliği yapıya uygulanan yeni işlev ile doğru orantılı olmaktadır. Yeni işlevin başarısı yaşanabilirliği artırmakta, yaşanabilirlik de yapının sürdürülebilirliğine olumlu yönde katkı sağlamaktadır [7]. Yapının yaşanabilirliği, kullanıcı gereksinim ve beklentilerinin yeterince karşılanması ile sağlanmakta, bu noktada bina kullanıcıları ve onların gereksinimlerine odaklanan “Kullanım Sürecinde Değerlendirme” çalışmalarından faydalanılmaktadır. Bu çalışmada KSD çalışmasının, her bir yapının yeniden işlevlendirilmiş hallerinden duyulan memnuniyetin, teknik, işlevsel ve davranışsal performanslardan hangisinin sürdürülebilirlikte etkili olduğunun belirlenmesinde bir araç olarak kullanılması planlanmıştır. Bu doğrultuda bazı hipotezler ortaya konulmuş, hipotez sonuçlarının bundan sonra yeniden işlevlendirilecek konut yapıları için bir altlık olması planlanmıştır. Bu hipotezler;

H1: Teknik, İşlevsel ve Davranışsal performanslar sürdürülebilirlik ile anlamlı düzeyde ilişkilidir.

H2: Teknik, İşlevsel ve Davranışsal performanslar sürdürülebilirlik üzerinde eş düzeyde etkilidir.

H3: İşlev seçimi sürdürülebilirliği etkileyen performansları farklılaştırır.

olarak belirlenmiştir.

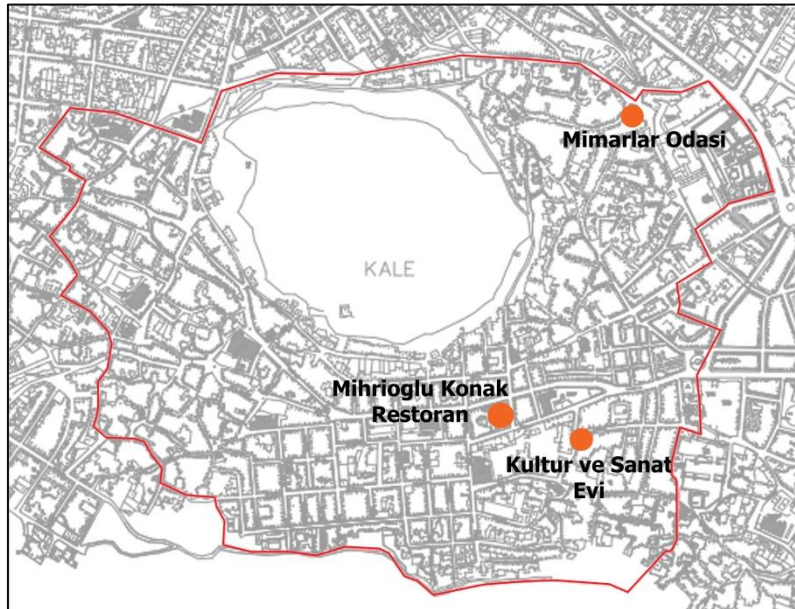
3.1.1. Çalışma alanı ve yapı seçimi

Çalışma kapsamında, çalışma alanı olarak belirlenen Afyonkarahisar tarihi kent merkezi, sınırları 1988’de Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından belirlenmiştir (EK 1) [68]. Restorasyon ve sokak iyileştirme çalışmalarının yaygın olduğu bölge, kültürel değerlerin ve mimari mirasın korunması açısından potansiyeli yüksek bir bölgedir. Afyonkarahisar tarihi kent merkezinde sekiz adet yeniden işlevlendirilmiş yapı olduğu tespit edilmiş, yapıların anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri olduğu görülmüştür. Sekiz yapı arasından, hamam, banka ve han yapılarının kamusal yapılar

olması ve yeniden işlevlendirildikten sonra tekrar kamusal yapılara dönüşecek olmaları bununla birlikte konutların özel mülkiyetten kamusal kullanımlara dönüşümünün önemli olması çalışma kapsamında konut yapılarının seçiminde etkili olmuştur. Değişen teknoloji ve yaşam tarzıyla yaşamın kimi gereksinimlerini karşılayamaz hale gelen konutlarda, dönüşümün zorunlu hale gelmesiyle, konutların neye ve nasıl dönüştüğünün önemli bir konu olması da konut yapılarının seçilmesinde etkili olmuştur. Konut olarak inşa edilen yapılardan Mimarlar Odası, Mihrioğlu Konak Restoran ve Kültür ve Sanat Evi çalışma kapsamında incelenecek yapılar olarak seçilmiş, kapalı olan Şehitoğlu Konağı ve özel kullanım olan Reisoğlu Konağı çalışmaya dahil edilmemiştir.

Çizelge 3.1. Afyon Tarihi Kent Merkezi'nde yeniden işlevlendirilmiş yapılar

Yapı	Yeni İşlev	Fiziksel Özellik
Mihrioğlu Konağı	Restoran	Bodrum+2 kat
Şehitoğlu Konağı	Restoran (Kapalı)	Bodrum+2 kat
Millet Hamamı	Kültür Evi	Tek kat
Reisoğlu Konağı	Özel Ofis	Bodrum+2 kat
Osmanlı Bankası	Henüz Belli Değil	Bodrum+2 kat
Taşhan	Alem-i Çarşı	2 kat
Genelioğlu Konağı	Kültür ve Sanat Evi	Bodrum+2 kat
Özçalışan Konağı	Mimarlar Odası	Bodrum+2 kat

Resim 3.1. Kentsel Sit Alanı içinde seçilmiş olan örneklerin konumu [69]

3.1.2. Çalışma modeli

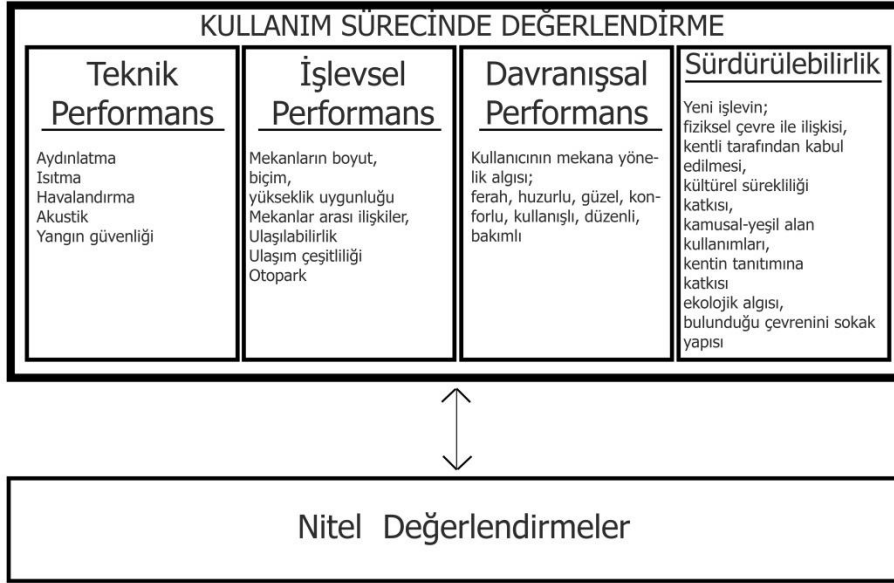
Çalışma, üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde nitel değerlendirme yapılmış, yapının bünyesinde barındırdığı mekanlar için, yeni işlev ve kullanıcı gereksinimleri belirlenerek mekânsal yeterlilikleri tespit edilmiştir. Seçilen üç konuta ait mimari projelerin dönüşümden önceki ve sonraki halleri karşılaştırılmış, yapılarda dönüşüm sırasında yapılan değişiklikler belirlenmiştir. Koruma yaklaşımı doğrultusunda, yapıya yapılan müdahalelerin en aza indirilmesi gerektiği düşüncesi bağlamında, yapıların yeni işlevi için, yapıya ne kadar müdahale edildiği tespit edilemeye çalışılmıştır. Bununla birlikte yeni işlevde bulunması gereken mekanlar, yeni işleve ait farklı örnekler üzerinden belirlenmiş, seçilmiş olan yapılarda yeni işlevde olması gereken mekanlar sorgulanmıştır. Mevcut yapıdaki mekanların yeni işlev için yeterlilik düzeyleri belirlenmeye çalışılmış, Time Saver Standarts ve Neufert'e göre mekânsal boyutların eylemler için yeterliliğine bakılmıştır. Nitel değerlendirmeden elde edilen bilgiler, anket sonuçlarına göre, performans kriterlerinin yapıdaki durumunun yorumlanmasında kullanılmıştır.

İkinci bölümde, nicel değerlendirme yapılmış, mevcut mekan yeni işlev uyumunun belirlenmesinde KSD' nin teknik, işlevsel ve davranışsal performans değerlerinin yapıdaki durumu, kullanıcı görüşleri doğrultusunda kullanıcılara uygulanan anketlerle belirlenmiştir. Çalışmada, teknik, işlevsel ve davranışsal performanslardan hangilerinin sürdürülebilirlik ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunun ve teknik, işlevsel ve davranışsal performans alt başlıklarından hangilerinin sürdürülebilirlik üzerinde etkili olduğunun belirlenebilmesi için sürdürülebilirlik kriterine ayrı bir başlık açılmıştır. Bu sayede, korelasyon analizleriyle performansların sürdürülebilirlik ile ilişkisi, regresyon analizleri ile sürdürülebilirlik ile ilişkili çıkan performans alt başlıklarının sürdürülebilirliğe etkisi tespit edilmiştir. Sürdürülebilirliğe ayrı bir başlık açması çalışmanın özgün noktası olmuştur. Teknik, işlevsel ve sürdürülebilirlik performanslarına ait sorgulamalar yapının geneli üzerinden yapılırken, davranışsal performansa ait sorgulamalar yeni işlevde en sık kullanılan mekanlar üzerinden yapılmıştır. Teknik, işlevsel, davranışsal ve sürdürülebilirlik başlıkları yapılarda ayrı ayrı sorgulanmıştır.

Son bölümde değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirme aşamasında, üç farklı performans ve sürdürülebilirliğe ait elde edilen veriler birlikte yorumlanarak, sürdürülebilirlik ile ilişkili olan performans kriterleri ve sürdürülebilirlikte etkili olan kriterler belirlenmeye

çalışılmıştır. Ayrıca, işlevlere bağlı olmaksızın genelde sürdürülebilirlikte etkili olan kriterler belirlenmeye çalışılmıştır. Anket verilerinin programa girişiyle elde edilen sonuçlar, çalışmanın başında ortaya koyulan hipotezlere göre tartışılmıştır.

Çizelge 3.2. Konuttan kamusal kullanımlara dönüştürülmüş yapıların sürdürülebilirlik değerlendirmesi modeli

Alan çalışmasında uygulanan anketin oluşturulması

Yeniden işlevlendirilmiş yapılarda kullanıcı memnuniyeti belirlemeyi hedefleyen çalışmada 10 soru grubundan oluşan anket oluşturulmuştur. Ankette yer alan dört soru beş dereceli likert ölçekli olarak hazırlanırken, altı soru çoktan seçmeli olarak hazırlanmıştır. Anketin ilk üç sorusunda hedef kitlenin kişisel bilgileri ve demografik yapısını ölçmek (yaş, meslek, eğitim durumu) amaçlanmıştır. Bu demografik bilgiler, yeniden işlevlendirilmiş kamusal yapı kullanıcıları arasında hangi yaş grubu ve hangi meslek grubunun çoğunlukta olduğunu belirlemeye yöneliktir. Seçilen yeni işlev ile kullanıcı profili arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

Dördüncü ve beşinci soruda, kullanıcıların yapıya gelme sıklıkları, ve yapıya gelme nedenleri ölçülmeye çalışılmış bununla birlikte yapının kullanım yoğunluğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Altıncı soruda, kullanıcıların bulundukları mekanın gerçek işlevi konusundaki farkındalıkları belirlenmeye çalışılmış, kullanıcının anketin devamındaki

yaklaşımının bilinçli olup olmadığı, araştırmayı doğru sonuçlara yönlendirmesi adına sorulmuştur.

Anketin yedinci sorusunda *teknik performans* kriterlerinin yapıdaki durumunu belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Teknik performansa ilişkin aydınlatma, havalandırma, ısıtma ve akustik konularının yeterliliği belirlenmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte olası bir yangın sırasında kullanıcıyı yönlendiren işaretlerin kullanıcı tarafından fark edilebilirliği, kullanıcıya göre yapıda kullanılan malzemeleri yapının aslına uygun, bölgenin kültürel özelliklerine uygun olması durumu belirlenmeye çalışılmıştır.

Anketin sekizinci sorusunda *işlevsel performans* kriterlerinin yapıdaki durumunu belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. İşlevsel performansa ait mekan biçiminin, büyüklüğünün, yüksekliğinin yeterliliği belirlenmeye çalışılmış, mekanlardaki tefriş ve donatıların işlev için uygunluğu, belirlenmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte, yapının ulaşılabilirliği, ulaşım çeşitliliği ve otopark durumu belirlenmeye çalışılmıştır.

Anketin dokuzuncu sorusunda *davranışsal performans* kriterlerinin yapıdaki durumunu belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Davranışsal performansta kullanıcıların mekanlara yönelik algısı belirlenmeye çalışılmış, üç yapıda da en sık kullanılan üç mekan üzerinden sorgulama yapılmıştır. Bu mekanların performansları, ferah, huzurlu, güzel, konforlu, kullanışlı, düzenli ve bakımlı sıfatlarına verilen değerler ile ölçülmüştür.

Anketin onuncu sorusunda *sürdürülebilirlik* kriterlerinin yapıdaki durumunu belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Çevresel sürdürülebilirlik başlığı altında yer alan, yeşil alan kullanımlarının desteklenmesi, yapıya ulaşım çeşitliliğinin sağlanması, yaya ve bisiklet ulaşımını destekleyen yolların bulunması, yapıda doğal yapı malzemelerinin kullanılması kriterleri doğrultusunda;

- Yeni kullanım için dış mekandaki yeşil alan düzenlemeleri yeterlidir,
- Yapının yeni işlevinde seçilen yapı malzemeleri doğaldır,
- Yapının bulunduğu çevrenin sokak yapısı bisiklet ile ulaşımına uygundur,
- Yapının bulunduğu çevrenin sokak yapısı yaya olarak ulaşımına uygundur,
- Yapının çevreye zarar vermeyen çevre dostu (ekolojik) bir yapı olduğunu düşünüyorum.

Toplumsal sürdürülebilirlik başlığı altında yer alan, yapının orijinalinde var olan öğelerin yeni işlevde de korunarak kültürün gelecek kuşaklara aktarılması, yapının tek yapı olarak değil çevresiyle birlikte ele alınması gerektiği kriterleri doğrultusunda;

- Yapının yeni işlevi çevredeki yapılarla uyumludur,
- Yapı çevredeki yapılarla görsel olarak bütünlük sağlamaktadır,
- Yapıyı tarif ederken yapının yeni işlevini/ismini kullanmaktayım,
- Yapı yeni işleviyle yörenin kültürü hakkında bilgiler vermektedir.

Ekonomik sürdürülebilirlik başlığı altında yer alan, ekonomik kazanç sağlama, turistler için çekim merkezi oluşturma, enerji, malzeme ve insan gücü tasarrufu kriterleri doğrultusunda;

- Yapının yeni işlevinde yer alan bazı öğeler, yapının yeni işlevinde de kullanılmaktadır,
- Yapıdaki faaliyetler kentin tanıtımına katkı sağlamaktadır,
- Yapı kente gelen misafirlerimize göstermek istediğimiz bir yapıdır, sorularına yanıt aranmıştır [1, 12, 25, 26, 28, 41].

Çizelge 3.3. Performans kriterlerine göre oluşturulmuş anket soruları

Teknik Performans Kriterleri		Ankette Yer Alan Sorular
Aydınlatma	Mekan 1	Mekanın doğal aydınlatması yeterlidir.
	Mekan 2	
	Mekan 3	
Isıtma	Mekan 1	Mekanın ısıtması yeterlidir.
	Mekan 2	
	Mekan 3	
Havalandırma	Mekan 1	Mekanın havalandırması yeterlidir.
	Mekan 2	
	Mekan 3	
Akustik	Mekan 1	Mekanın akustiği iyidir.
	Mekan 2	
	Mekan 3	
Yangın		Yapıda yangın çıkması durumunda kullanıcıyı yönlendirecek işaretler uygun yerleştirilmiştir.
Malzeme		Yapıda kullanılan malzemelerin yapı ile uyumlu olduğunu düşünüyorum.

Çizelge 3.3. (devam) Performans kriterlerine göre oluşturulmuş anket soruları

İşlevsel Performans Kriterleri	Ankette Yer Alan Sorular
Yeni işlev gereksinimlerinin karşılanması	Yeni işlevin gerektirdiği tüm mekanların yapıda mevcut olduğunu düşünüyorum.
Yeni işlevdeki eylemlerin uygun mekanlarda karşılanabiliyor olması - Büyüklik - Yükseklik - Biçim - Mekanlar arası ilişki	Mekanların büyüklüğü yeni işlev için uygundur. Mekanların yüksekliği yeni işlev için uygundur. Mekanların biçimi yeni işlev için uygundur. Mekanların birbiri ile olan ilişkisi iyidir.
Mekanlardaki ekipmanların yeni işlev için uygunluğu	Mekanlardaki ekipmanlar yeni işlev için uygundur.
Engelli kullanıcıların yapı içindeki erişimi	Engelli kullanıcılar yapı içerisinde kolaylıkla dolaşabilmektedir.
Yapının erişilebilirliği	Yapı kent içinde kolay erişilebilir konumdadır.
Ulaşım çeşitliliği	Yapıya yaya olarak kolayca ulaşılabilir. Yapıya toplu taşıma ile kolayca ulaşılabilir. Engelli kullanıcılar yapıya kolayca ulaşabilmektedir.
Otopark imkanı	Yapı ve çevresinde yeterli sayıda otopark bulunmaktadır. Yapının çevresindeki otoparklarla ilişkisi iyidir.

Davranışsal Performans Kriterleri	Ankette Yer Alan Sorular
Mekanın İsmi	Çok iyi İyi Orta Kötü Çok kötü
Ferah	
Huzurlu	
Güzel	
Konforlu	
Kullanışlı	
Düzenli	
Bakımlı	

Sürdürülebilirlik Kriterleri	Ankette Yer Alan Sorular
Yapının fiziksel çevre ile olan ilişkisi	Yapının yeni işlevi çevredeki yapılarla uyumludur.
Kent içinde bir tarifleme toplanma aracı olması	Yapıyı tarif ederken yapının yeni işlevini/ismini kullanmaktayım.
Kent ölçeğindeki planlama kararlarına uyum	Yapı çevresindeki yapılarla görsel olarak bütünlük sağlamaktadır.
Yeni işlevin kültürel sürekliliğe katkısı	Yapı yeni işleviyle yörenin kültürü hakkında bilgiler vermektedir.
Yeşil alan – kamusal alan kullanımı	Yeni kullanım için dış mekandaki yeşil alan düzenlemeleri yeterlidir.
Yapıya ait özgün öğelerin korunması	Yapının eski işlevinde yer alan bazı öğeler yapının yeni işlevinde de kullanılmaktadır.
Yeni işlev için kullanılan malzemelerin doğal olması	Yapının yeni işlevinde seçilen malzemeler doğaldır.
Yeni işlevin kentin tanıtımına katkı sağlaması	Yapıdaki faaliyetler kentin tanıtımına katkı sağlamaktadır. Yapı kente gelen misafirlerimize göstermek istediğimiz bir yapıdır.
Yeniden işlevlendirilmiş yapının kullanıcıdaki ekolojik algısı	Yapının çevreye zarar vermeyen çevre dostu (ekolojik) bir yapı olduğunu düşünüyorum.
Yapının bulunduğu çevrenin sokak yapısı	Yapının bulunduğu çevrenin sokak yapısı bisiklet ile ulaşımına uygundur. Yapının bulunduğu çevrenin sokak yapısı yaya olarak ulaşımına uygundur.

Oluşturulan anket formu 3 farklı yapı için ayrı ayrı düzenlenmiştir. (EK 7, EK 8, EK 9)

Alan çalışmasında anketin uygulanması ve analizi

Alan çalışması için hazırlanmış olan anket, çalışma kapsamında seçilmiş olan üç yapıda Mayıs - Haziran 2018 tarihlerinde yapının 50’şer adet rastgele seçilmiş kullanıcısına, yapıyı deneyimledikten sonra uygulanmış, toplamda 150 adet anket yapılmıştır. Veri girişleri yapılmadan önce, güvenilir sonuçların elde edilemeyeceği 13 adet anket analize alınmamış, 137 adet anket analiz edilmiştir (47 adet Mimarlar Odası, 45 adet, Mihrioğlu Konak Restoran, 42 adet Kültür ve Sanat Evi).

Ankette Teknik, işlevsel ve sürdürülebilirlik başlığı altında yer alan sorularda, “hiç katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kesinlikle katılıyorum” şeklinde, davranışsal performans başlığı altında yer alan sorularda ise, “çok kötü”, “kötü”, “orta”, “iyi”, “çok iyi” olmak üzere 5’li Likert tipi ölçek kurgulanmıştır. Likert tipi ölçekte birey her ifadeye ne ölçüde katılıp katılmadığını dereceler ile ifade etmektedir [63].

Çizelge 3.4. 5’li likert tipi ölçek için puan aralığı tablosu

	Seçenekler		Aralıklar
1	Kesinlikle katılıyorum	Çok iyi	1,00-1,80
2	Katılıyorum	İyi	1,81-2,60
3	Kısmen katılıyorum	Orta	2,61-3,40
4	Katılmıyorum	Kötü	3,41-4,20
5	Hiç katılmıyorum	Çok kötü	4,21-5,00

Anket sorularının değerlendirilmesinde 5’li likert tipi ölçek için tanımlanan aralıklar esas alınmıştır. Aralık genişliği=Dizi genişliği/yapılacak grup sayısı [64] formülü ile $4/5= 0,8$ olarak bulunmuştur. Aralık genişliği dikkate alındığında, 2.60 ve altındaki ortalama değerler bileşenlerin iyi olma göstergesi olmuştur (Çizelge 3.4).

Çalışmada her üç yapı için ayrı ayrı analiz yapılmış, anket çalışmalarında anket katılımcılarının değişkenler için ifade ettikleri değerlerin kendi içerisinde tutarlılık gösterip göstermediğini test etmek için “Güvenilirlik Testi” yapılmıştır [65]. 0 ile 1 arasında bir değer alması beklenen güvenilirlik katsayısının 0.70’ den büyük olduğu durumlarda ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilmektedir [66].

Öncelikle, anket verilerinin yüzdelik değerleri, aritmetik ortalamaları, toplam puanları ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Her anket katılımcısının performans düzeyleri ile

ilgili sorulara verdikleri değer esas alınarak bir ortalama elde edilmiştir. Ortalama değer katılımcıların yapılarla ilişkin genel görüşlerini ortaya koymuştur. Yapıların performans analizleri (teknik, işlevsel, davranışsal ve sürdürülebilirlik) bu ortalama değerler üzerinden yorumlanmıştır.

İkinci aşamada, her bir yapının kendi içerisinde performans kriterlerinin birbirleri arasındaki ilişkinin yönü ve şiddetinin belirlenebilmesi için “Korelasyon Analizi” yapılmıştır. Öncelikle değişkenlerin normal dağılımlı olup olmadığına bakılmış, hepsi normal dağılımlı çıkmamıştır. Dolayısıyla hem normal dağılımlı değişkenler için “Pearson Korelasyon” katsayısı hesaplanmış, hem de normal dağılımlı olmayan değişkenler için “Spearman Korelasyon” katsayısı hesaplanmıştır. Normallik testi tablosunda iki değişkende normal dağılımlı ise Pearson Korelasyon katsayısı kullanılmış, aksi durumda Spearman Korelasyon katsayısı dikkate alınmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı olabilmesi için $p \leq 0.005$ olması gerektiği dikkate alınmış, anlamlı ilişkiler bir performans değişenindeki değişimin diğerinde de aynı yönde değişim olarak gerçekleştiğini göstermiştir [65]. Böylelikle performans kriterlerinin birbirleri arasındaki ilişki tespit edilmiştir. Korelasyon katsayısı r : +1 ise doğru yönlü pozitif tam bir ilişki, r : -1 ise ters yönlü tam bir ilişki olduğu, r : 0 ise değişkenler arasında hiçbir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir. Korelasyon katsayılarına göre ilişkili olan performansların ilişkilerinin yüzde kaç oranla ne derece olduğu belirlenmiştir [67].

Çizelge 3.5. Korelasyon katsayısına göre dereceler

Aralıklar	Derece
$0 \leq r \leq 0,25$	çok zayıf
$0,26 \leq r \leq 0,49$	zayıf
$0,50 \leq r \leq 0,69$	orta
$0,70 \leq r \leq 0,89$	yüksek
$0,90 \leq r \leq 1.00$	çok yüksek

Bir sonraki aşamada, “Regresyon Analizi” yapılmış, regresyon analizi anova tablosundan yapılan analizin anlamlılığı ölçülmüş, teknik, işlevsel, davranışsal performansların (bağımsız değişkenler), sürdürülebilirlik (bağımlı değişken) üzerindeki etkisi işaretine bakılmadan katsayısı en büyük olan kriter olarak belirlenmiştir. Katsayısı en büyük olan kriterin katsayısının büyüklüğü kadar etki ettiği kabul edilmiştir.

3.1.3. Seçilen yapılarda nitel değerlendirme

Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği

Resim 3.2. Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği [70]

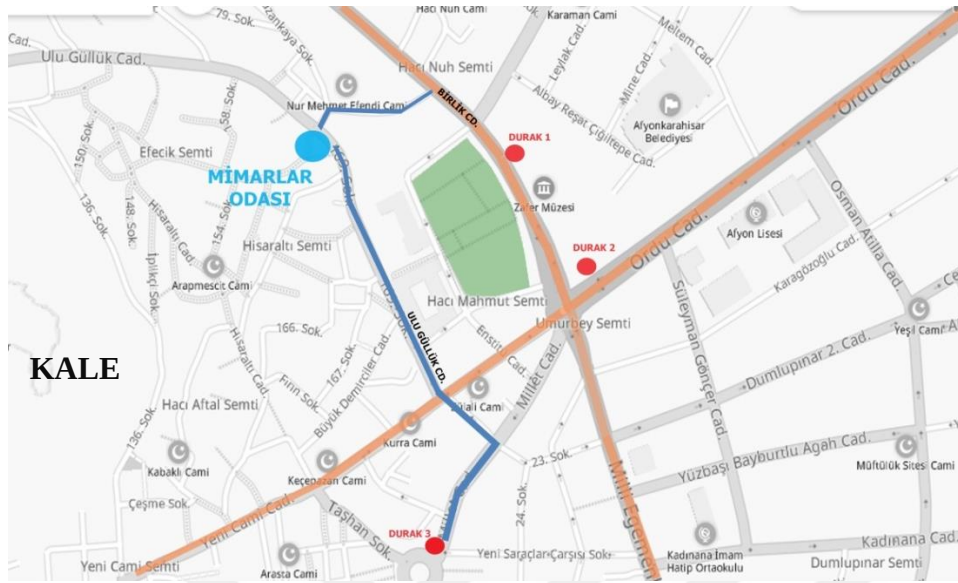
Mülkiyeti Remzi Özçalışan'a ait olan tarihi yapı, 2005 yılında Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) adına satın alınmış, restorasyon çalışmalarının ardından Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Yapı sınırları 1988 yılında belirlenmiş olan Kentsel Sit Alanı içinde, kendisi gibi 2 katlı yapılaşma arasında, konut yoğunluğunun olduğu bölgede yer almaktadır. Yapıya ulaşım ana arter olan Birlik Caddesi'nden ve tarihi dokuyla bağlantı sağlanan Ulu Güllük Caddesi'nden sağlanmaktadır.

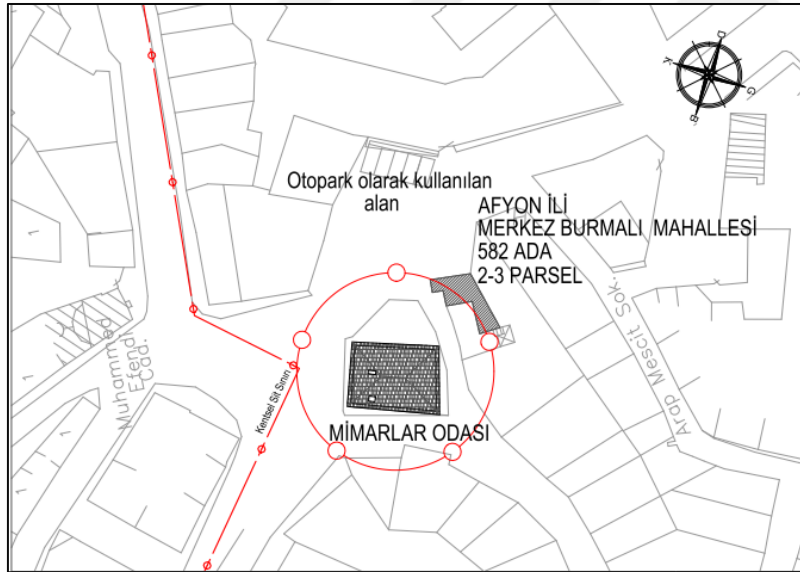
Afyonkarahisar ili Merkez Burmalı Mahallesi'nde bulunan yapı, 287.00 m² lik inşaat alanına sahiptir. Bodrum, zemin ve birinci kat olarak üç kattan oluşan yapıda, bodrum katta kömürlük, zemin katta mutfak, iki oda, bir karanlık oda ve ortada hol, birinci katta ise, dört oda ve büyük bir hol bulunmaktadır. Kot farkı nedeniyle hem zemin kattan hem de birinci kattan giriş mevcuttur.

Zaman içerisinde konut, karakol binası ve son olarak Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği olarak kullanılan yapı, geleneksel nitelikli sivil mimarlık örneklerinden bir tanesidir.

Nitel Değerlendirmeler

Resim 3.3. Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği ulaşım bağlantıları [71]

Resim 3.4. Mimarlar Odası Vaziyet Planı [71]

Yeni işlevle kullanılan yapı çevresel olarak değerlendirildiğinde, yapının konut yoğunluğu olan bir bölgede yer aldığı, doku içerisindeki her yapının birbirinden bağımsız özelliklere sahip olduğu görülmüştür. Yapı tek yapı ölçeğinde korunmuş, yüksek bahçe duvarı ile çevresi ile olan bağlantısı sınırlı kalmıştır. Yapı çevresindeki yapılarla görsel olarak bütünlük sağlamamakta, sokak silüetinde bir bütünlük görülmemektedir.

Resim 3.5. Mimarlar Odası girişi [70]

Resim 3.6. Mimarlar Odası ve çevresindeki yapılar [70]

Yapı çevresinde herhangi bir yeşil alan bulunmamakta, yapının bahçesinin de yüksek bahçe duvarı yüzünden çevre ile bağlantısı zayıf kalmaktadır. Yapının erişilebilirliği değerlendirildiğinde, yapıya ulaşımın hem yaya hem de taşıt ile sağlanabildiği, toplu taşıma ile yapıya en yakın ana arter olan Birlik Caddesi üzerinden de ulaşılabilceği görülmüştür. Birlik Caddesi'nden yapıya ulaşan İnhisar yokuşunun eğimi hem yaya hem engelli kullanıcıların yapıya erişimi açısından olumsuzluk göstermektedir. Engelli kullanıcıların yapıya erişimi ve yapı içerisindeki durumu değerlendirildiğinde, tekerlekli sandalye ile yapı bahçe kapısına kadar erişimin yokuşun eğimi nedeniyle ana arter olan Birlik Caddesi üzerinden sağlanamadığı, toplu taşıma noktalarına uzak olan Ulu Güllük

caddesi üzerinden kolaylıkla sağlanabildiği görülmüştür. Bununla birlikte, yapı girişinde yer alan 70 cm yüksekliğinde iki rıhtlı merdivenin yanında engelli kullanıcılar için herhangi bir rampa olmaması engelli kullanıcılar için olumsuzluk göstermektedir. Yapıya kendi araçlarıyla gelen kullanıcıların otopark problemiyle karşılaştığı, kullanıcıların yapının ana girişindeki yol kenarına araçlarını park ettiği, yapı çevresinde kapalı ya da açık herhangi bir otopark bulunmadığı gözlemlenmiştir.

Resim 3.7. Resim 3.8. Mimarlar Odası birinci kat girişi ve İnhisar Yokuşu [70]

Resim 3.9. Resim 3.10. Mimarlar Odası kullanıcıların araçlarını park ettikleri alan [70]

Yeniden işlevlendirmenin başarısını sorgulamak amacıyla yeni işlev için gerekli olan mekanların belirlenmesi gerekmektedir. Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği ile yapılan görüşmeler ve Denizli Mimarlar Odası için açılmış olan yarışma şartnamelerinde yer alan ihtiyaç programı incelenmiştir. Denizli Mimarlar Odası için belirlenen ihtiyaç programında, danışma, ıslak hacimler, kokteyl ve sergi alanı, muhasebe ofisi, konferans salonu, mesleki denetim ofisi, muhasebe ofisi, kütüphane, toplantı odası, başkan odası, arşiv, teknik hacimler olması gerektiği belirtilmiştir [72] (EK 2). Bu incelemeler doğrultusunda, Afyonkarahisar Mimarlar Odası Temsilciliği için mekânsal program

hazırlanmıştır. Afyonkarahisar Mimarlar Odası'nda olması gereken mekanlar, yönetim birimi, hizmet birimi, ortak kullanılan mekânlar ve servis birimi başlıkları altında toplanmış, yönetim birimi başkan odası, yönetim kurulu odası ve toplantı odasından, hizmet birimleri, sekreterlik, danışma, proje kontrol ofisi, muhasebe ofisi, bilgi işlem gibi ofislerden oluşmakta, ortak kullanım alanları, eğitim salonu, kütüphane, sergi salonu, servis birimleri ise, mutfak, ıslak hacimler, depo ve arşiv ve ısıtmanın sağlanacağı teshin merkezinden oluşması gerektiği belirlenmiştir. Bu mekanların belirlenmesinde yapının işlevi temel etken olmakta, mekanlar verilen hizmete göre şekillenmektedir.

Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği yeniden işlevlendirilmiş yapının programı diğer temsilciliği yapılarının mekânsal programı doğrultusunda değerlendirildiğinde, yapıda olması gereken birimlerden, sekreterlik, başkan odası, yönetim kurulu odası, proje kontrol ofisi, muhasebe ofisi, kütüphane, mutfak, ıslak hacimler, depo ve teshin merkezinin yapıda var olduğu tespit edilmiştir. Fakat yeni işleviyle kullanılmakta olan yapıda, sergi salonu, toplantı salonu, eğitim salonu gibi birimlerin yapıda olmadığı belirlenmiştir. Mekansal organizasyona ilişkin analiz yapıldığında, kullanıcı yoğunluğunun fazla olduğu mekanların hizmet birimleri ve ortak kullanım alanları olduğu görülmekte, bu birimler hem geçici hem de sürekli kullanıcılara hizmet etmektedir. Bu yüzden, yapı içindeki gereksiz sirkülasyonu engellemek için hizmet birimleri ve ortak kullanım alanlarının bina girişine yakın olması gerekmektedir. Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliğine bakıldığında, başkan odası ve yönetim kurulu odasının üst katta olması yeni işlevin olumlu yönü olarak görülmekteyken, en yoğun kullanımın olduğu proje kontrol ve muhasebe ofislerinin birinci katta olması yapı içinde gereksiz sirkülasyona sebep olmaktadır.

Çizelge 3.6. (devam) Mimarlar Odası kat dönüşümleri [73]

Değerlendirme: Yeniden işlevlendirme çalışmalarında, yapının yeniden işlevlendirmeden önceki halinin korunması, yapıya yapılan müdahalelerin en aza indirilmesi gerektiği düşüncesi kapsamında yapının yeniden işlevlendirme öncesi hali ve mevcut hali karşılaştırılmış, bu karşılaştırma sonucunda mutfakta bulunan ıslak hacim ve birinci katta girişin yanında yer alan ıslak hacimin kaldırıldığı tespit edilmiştir. Yapının özel kullanım işlevinden çıkıp kamusal kullanıma dönmesi, erkek ve kadınlar için ayrı ayrı ıslak hacimler tasarlanmasını gerektirdiği için böyle bir değişiklik yapıldığı gözlemlenmiş, bu değişikliğin yeni işlevden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapının mekânsal ve kütsel bütünlüğüne müdahale edilmemiş, mekanlar arası bağlantı kurgusu değişmemiştir. Yapının yeni işlevinin teknik gereklilikler doğrultusunda incelenmesi sonucunda, ısıtma, soğutma ve havalandırma için yapıya kalorifer petekleri ekleniş ve bodrum katta bulunan depo mekanı teshin merkezi olarak düzeltilmiş, soba ile ısınan yapının kaloriferle ısıtması sağlanmıştır.

Çizelge 3.7. Mimarlar Odası yapıya ilişkin diğer gözlemler [70]

Çizelge 3.7. (devam) Mimarlar Odası yapıya ilişkin diğer gözlemler [70]

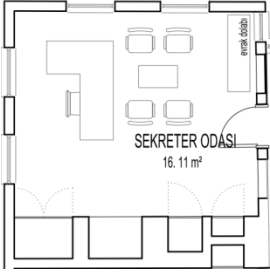
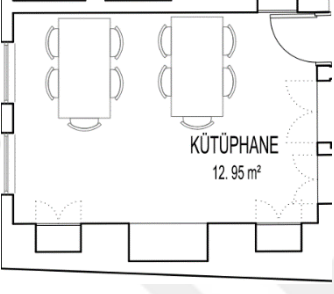
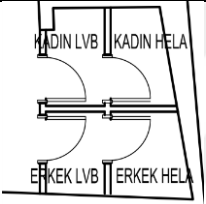
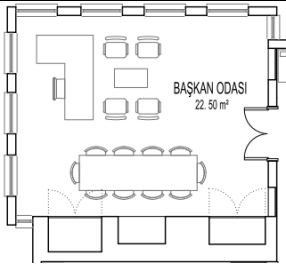
Değerlendirme: Isıtma için gerekli olan ekipmanlar odalar içerisinde yapıda görüntü kirliliğine sebep olmamak için ahşap kutular içine alınmıştır. Yapının yeni işlev için kullanılan malzemelerin rengi, dokusu ve mekan içindeki tefrişleri mekanların özgünlüğü ve tarihsel özelliklerini yansıtmaması açısından önemli olmakta, bu açıdan bir değerlendirme yapıldığında da, mekanlarının duvarlarına yapılan kireç badana uygulaması uygun bulunurken, zemin döşemelerinde laminat parke uygulaması yapılması, özgün yapı malzemeleri ile uyumlu olmaması ve doğal olmaması sebebiyle yapı içerisinde aykırı bulunmuştur. Bununla birlikte yapıda yer alan nişlerin, yapının giriş kapısı ve oda kapılarının, bazı odalarda bulunan dolap kapaklarının ve tavandaki ahşap kaplamaların orijinal haliyle bakım yapılarak korunması olumlu bir yaklaşımdır.

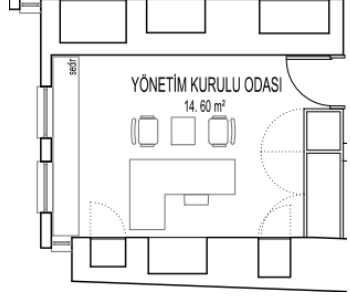
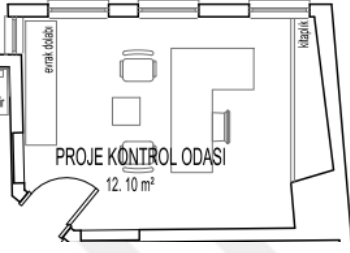
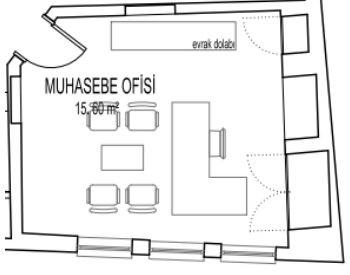
Resim 3.11. Resim 3.12. Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği iç mekan [70]

Yeniden işlevlendirmede adaptasyonun başarısı mevcudun nitelikleri ve yeni işlevin gereksinimlerinin örtüşmesi ile sağlanacağından, yapıda yeni işlevin gerektirdiği ana kullanım mekanları tek tek incelenmiştir. Yapının sürekli kullanıcılarının 1 mimar, 1 sekreter, 1 muhasebe elemanı olmak üzere toplam 3 kişi olduğu bununla birlikte 10 kişilik yönetim kurulu üyelerinin de belirli periyotlarla yapıya geldiği, geçici kullanıcıların da hizmet almak için gelen mimarlar ve teknik elemanlar olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 3.8. Mimarlar Odası mekansal kullanım analizleri [73]

ZEMİN KAT	
	Yeni İşlev: Sekreter Çalışma Odası Çalışan Kişi Sayısı: 1 kişi Büyüklük: 16,11 m² Donatılar: 1 masa, 1 çalışma sandalyesi, 4 bekleme koltuğu, 1 evrak dolabı
	Yeni İşlev: Kütüphane Çalışan Kişi Sayısı: 10 kişi Büyüklük: 12,95 m² Donatılar: 2 masa, 10 çalışma sandalyesi
	Yeni İşlev: Kadın - erkek hela Çalışan Kişi Sayısı: 1 Büyüklük: 3,3 m² - 3,5 m² Donatılar: 1 klozet, 1 lavabo
Değerlendirme: Zemin katta yer alan sekreter odası ve kütüphane değerlendirildiğinde, 16,11 m²'lik sekreter odasının kullanılan donatılar ve büyüklük olarak uygun olduğu, 12,95 m²'lik kütüphaneye 10 kişilik yerleşim düzenlenmesine rağmen rahat hareket alanı ve oturma alanı sağlanamamıştır. Zemin katta bulunan kadın ve erkek ıslak hacimler, birimlerin en-boy ölçüleri doğrultusunda değerlendirildiğinde kadın helanın 90x160 cm ölçülerde olduğu, erkek helanın 120x150 ölçülerde olduğu, ayrılan alanların kullanımlar için uygun olduğu görülmüştür [74].(EK 3)	
BİRİNCİ KAT	
	Yeni İşlev: Başkan Odası Çalışan Kişi Sayısı: 1 kişi Büyüklük: 22,50 m² Donatılar: 1 masa, 1 çalışma sandalyesi, 4 bekleme koltuğu, 1 sehpa, 1 toplantı masası, 8 toplantı sandalyesi

Çizelge 3.8. (devam) Mimarlar Odası mekansal kullanım analizleri [73]

	Yeni İşlev: Yönetim Kurulu Odası Çalışan Kişi Sayısı: 10 kişi Büyükölük: 14,60 m² Donatılar: 1 masa, 1 çalışma sandalyesi, 1 sehpa, 2 bekleme koltuğu, 1 sedir
	Yeni İşlev: Proje Kontrol Odası Çalışan Kişi Sayısı: 1 kişi Büyükölük: 12,10 m² Donatılar: 1 masa, 1 çalışma sandalyesi, 1 sehpa, 2 bekleme koltuğu, 1 kitaplık, 1 evrak dolabı
	Yeni İşlev: Muhasebe Çalışan Kişi Sayısı: 1 kişi Büyükölük: 15,60 m² Donatılar: 1 masa, 1 çalışma sandalyesi, 1 sehpa, 4 bekleme koltuğu, 1 evrak dolabı
Değerlendirme: 1.katta bulunan başkan odası, yönetim kurulu odası, proje kontrol odası ve muhasebe odası incelendiğinde, 22,50 m²'lik başkan odasının, 1 kişilik çalışma ve dört kişilik misafir ağırlama için hem kullanılan donatılar hem de büyükölük olarak uygun olduğu belirlenmiştir. 15,60 m²'lik muhasebe odasının da hem kullanılan donatılar hem de büyükölük olarak 1 kişinin kullanımı için uygun olduğu görölmüş, buna rağmen, 12,10 m²'lik proje kontrol odasının kullanılan donatılar ve büyükölük olarak 1 kişinin çalışmasına uygun olduğu fakat mimarlar odasında proje kontrol ve onayı için odaya gelen mimarların en çok kullandıkları mekan olan bu mekanda kullanıcılara rahat bir hareket alanı ve bekleme alanı sağlanamamıştır. 14,60 m²'lik yönetim kurulu odası da 10 kişilik yönetim kurulunun toplantıları ve sohbetleri için hem kullanılan donatı hem de büyükölük olarak yetersiz kalmaktadır [74]. Bu eksiklik yönetim kurulu üyelerinin toplantılarını holde bulunan masada gerçekleştirmelerine sebep olmakta, geçici kullanıcıların bekleme alanı olan bu alanda yönetim kurulu toplantılarının yapılması mekanda karışıklığa sebep olmaktadır.	

Mihrioğlu Konak Restoran

Resim 3.13. Mihrioğlu Konak Restoran [70]

Mülkiyeti Halil ve Mehmet Mihrioğlu'na ait olan yapı, 1896 yılında inşa edilmeye başlanmış, yapımı 9 yıl sürmüştür. Afyonkarahisar ili Mevlana Mahallesi'nde bulunan yapı, mülk sahipleri tarafından 1993 yılına kadar konut olarak kullanılmış, 1993 yılında restore ettirilerek restoran işleviyle kullanılmaya başlanmıştır.

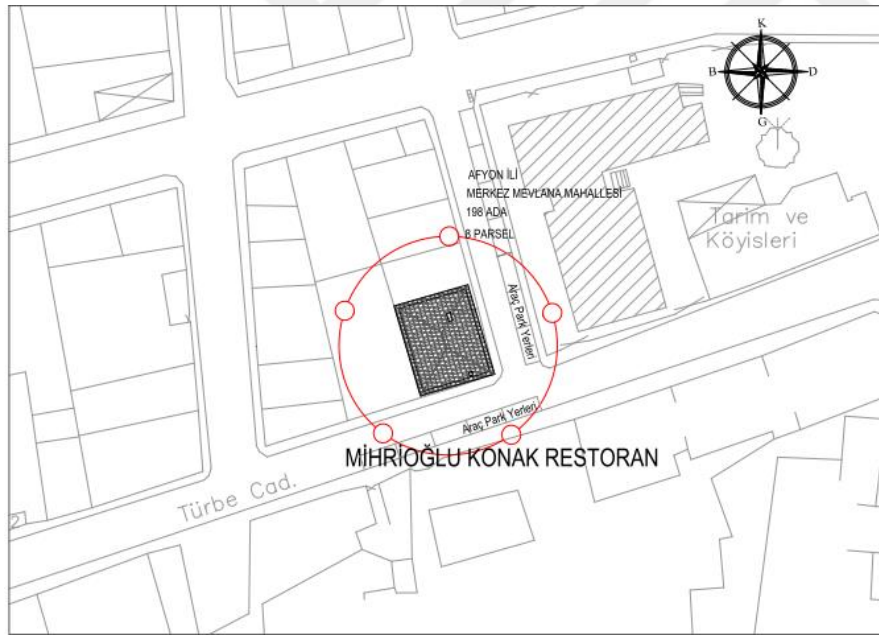
324.00 m²'lik inşaat alanına sahip olan yapı, bodrum, zemin ve birinci kat olarak üç kattan oluşmaktadır. Bodrum katta, kömürlük, depo ve ahır, zemin katta, samanlık üç oda, sofa, birinci katta ise, beş oda ve sofa bulunmaktadır.

Uzun yıllar konut olarak kullanılan yapı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararıyla “Korunması Gereken Tescilli Kültür Varlığı” olarak belirlenmiş, “Kentsel Sit Alanı” içindeki geleneksel nitelikli sivil mimarlık örneklerinden bir tanesidir.

Nitel Değerlendirmeler

Resim 3.14. Mihrioglu Konak Restoran ulaşım bağlantıları [71]

Resim 3.15. Mihrioglu Konak Restoran vaziyet planı [71]

Yeni işlevle kullanılan yapı çevresel olarak değerlendirildiğinde, sokak sağlıklılaştırma çalışmalarının yapıldığı aksta bulunan yapı, içinde bulunduğu tarihi dokuyla bir bütün olarak ele alınmıştır. Bu yüzden çevresindeki yapılarla görsel olarak bir bütünlük sağlamaktadır. 2-3 katlı yapı yoğunluğu içerisinde olan yapı sokak silüetiyle uyumlu bir görünümündedir. Yapı çevresi ile bir bütün olarak değerlendirilmiştir.

Resim 3.16. Mihrioğlu Konak Restoran çevresindeki yapılar [70]

Resim 3.17. Mihrioğlu Konak Restoran sokak dokusu [70]

Yapının çevre ile bağlantısı değerlendirildiğinde, yapıya erişimin hem yaya hem de taşıt ile sağlanabildiği, toplu taşıma ile yapıya en yakın arter olan, yapının bulunduğu sokak olan Türbe Caddesi üzerinden de ulaşılabilceği görülmüştür. Yapıya kendi araçlarıyla gelen kullanıcılar için otopark problemi olmadığı, yapının ön ve yan sokağında misafirler için düzenlenmiş park yerleri bulunmaktadır. Engelli kullanıcıların yapıya kolaylıkla erişebildiği ve yapının bahçe kapısının engelli kullanıcıların girişine uygun olduğu görülmüştür.

Adaptasyonun başarısını sorgulamak amacıyla yeni işlev için gerekli olan mekanların belirlenmesi gerekmektedir. Restoranların ihtiyaç programı araştırıldığında Neufert' e göre 100 kişiye kadar hizmet veren restoranlar küçük restoran olarak kabul edilmekte ve bu restoranlar için, giriş holü, vestiyer, kasa, idari bölüm, yemek yeme eyleminin

gerçekleştiği oturma alanları, ıslak hacimler, mutfak, personel birimleri, depolar, teshin merkezi alanlarına ihtiyaç duyulmaktadır [75]. Özkafa' ya göre, restoranlarda giriş mekanı davetkar olmalı, müşteriye içeriye taşıyacak nitelikte olmalıdır. Yemek yeme eyleminin gerçekleştiği, kullanıcıların en çok zaman geçirdikleri mekanlar olan yemek salonlarında, kullanılan her öge birbiriyle uyumlu olmalı genel konseptin dışına çıkılmamalıdır. Mekan kapasiteleri iyi belirlenmeli, oturma alanları bir kişinin eylem alanı düşünülerek, insan antropometrisine göre belirlenmelidir. Mutfak mekanı, restoranın kapasitesi ile doğru orantılı olarak değişmekte, ürün kabul, depolama, hazırlık, pişirme ve yıkama alanları gibi farklı alt başlıkları içermektedir [76]. Restoran içerisinde tuvalet ve lavabo hacimleri kolay ulaşılabilir bir noktada olması gerekmekte, bu hacimlerin büyüklüğü hizmet verilen kişi sayısına göre değişmektedir [77].

Bu incelemeler doğrultusunda Mihrioğlu Konak Restoran için hazırlanan mekânsal program, giriş holü, yemek salonu, mutfak ve mutfağa bağlı alt birimler, ıslak hacimler, idari ofisler, depolar ve teshin merkezi olarak belirlenmiştir.

Çizelge 3.9. Mihrioğlu Konak Restoran kat dönüşümleri [78]

Mihrioğlu Konak Restoran		
	Orijinal Kat Planı	Dönüştürülmüş Kat Planı
B o d r u m K a t P l a n ı		

Çizelge 3.9. (devam) Mihrioğlu Konak Restoran kat dönüşümleri [78]

Z e m i n K a t P l a n ı		
B i r i n c i K a t P l a n ı		

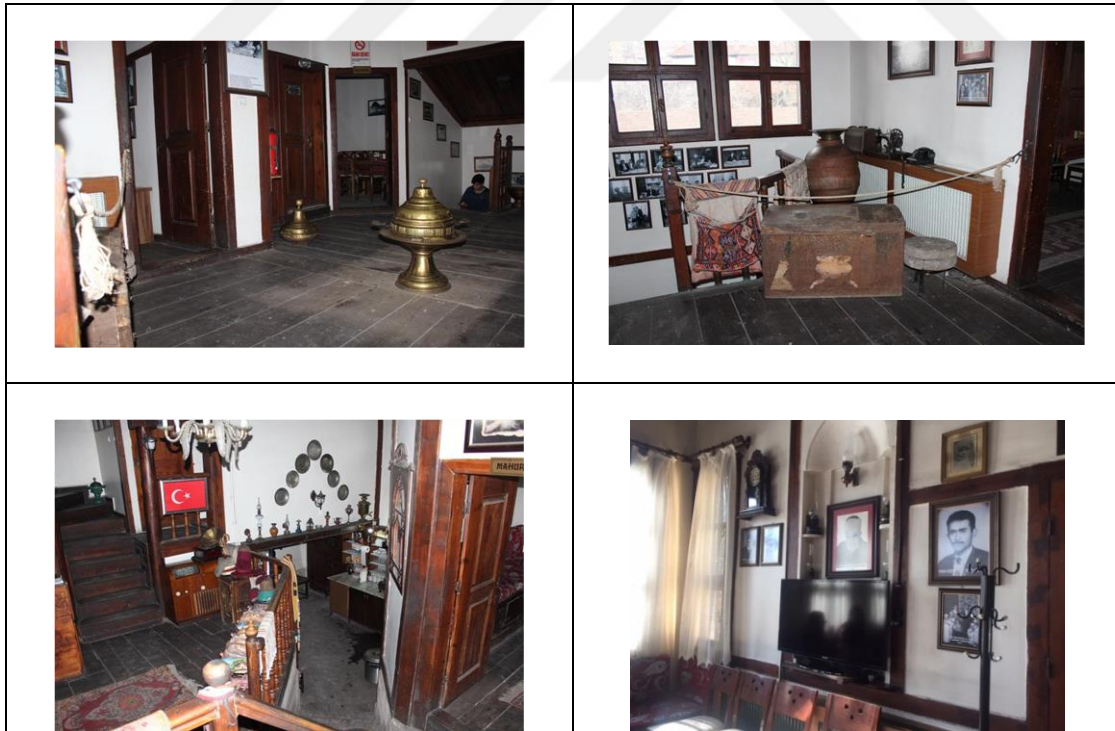
Değerlendirme: Mekansal organizasyona ilişkin analiz yapıldığında, restoran olarak kullanılan Mihrioğlu Konağı zemin katında mutfak, idari ofis, karşılama - kasa alanı ve depo birimlerinin yer aldığı görülmüş, zemin kotunda kullanıcıların yemek yiyebileceği bir alana rastlanmamıştır. Engelli ve yaşlı kullanıcılar düşünüldüğünde zemin katta da yemek salonu olması gerektiği sonucuna varılmış, zemin katta böyle bir alanın olmaması yeni işlevde zayıf nokta olarak görülmüştür. Mutfağın zemin katta olması, ürün girişinin sağlanması açısından doğru bir karar olmuş, kasa ve karşılama alanının yapının merkezinde girişi karşılayacak şekilde konumlanması ve idari ofisin bu alana hakim olması yeni işlevdin olumlu yanları olduğu söylenebilmektedir. Bununla birlikte, eski işlevde harap dam olarak kullanılmayan alanın onarılıp, yarı açık alan olarak düzenlenmesi, restoranın birinci katında kullanıcıların kullanımına uygun bir balkon oluşturması açısından uygun görülmüştür.

Çizelge 3.9. (devam) Mihrioğlu Konak Restoran kat dönüşümleri [78]

Yeniden işlevlendirme çalışmalarında yapının yeniden işlevlendirmeden önceki halinin korunması, yapıya yapılan müdahalelerin en aza indirilmesi gerektiği düşüncesi kapsamında yapının yeniden işlevlendirmeden önceki hali ile mevcut hali karşılaştırılmış, bu karşılaştırma sonucunda bodrum kattan zemin kata çıkan merdiven ve taşlık mekanından dışarıya açılan kapı kaldırılmıştır. Zemin katta, mutfak alanındaki duvar kaldırılmış mutfak genişlemiştir. Bu müdahalelerin koruma yaklaşımına ters düştüğü fakat mekanların gereklilikleri için yapıldığı gözlemlenmiştir. Yapının mekânsal ve kütsel bütünlüğü bozulmamış, mekanlar arası bağlantı kurgusu merdivenlerden birisi kaldırılmasına rağmen bozulmamıştır. Yeni işlevde gerekli olan açık alan ihtiyacının karşılanması için yan bahçeye yerden 3 metre yüksekte teras oluşturulmuş, bu terasın çıkışı da merdiven altından geçerek odanın içinden sağlanmıştır.

Yapının yeni işlevinin teknik gereklilikler doğrultusunda incelenmesi sonucunda, ısıtma, soğutma ve havalandırma için yapının orjinaline müdahale yapılmamış, sadece bodrum katta bulunan depo mekanı teshin merkezi olarak düzeltilmiş, soba ile ısınan yapının kaloriferle ısıtması sağlanmıştır.

Çizelge 3.10. Mihrioğlu Konak Restoran yapıya ilişkin diğer gözlemler [70]

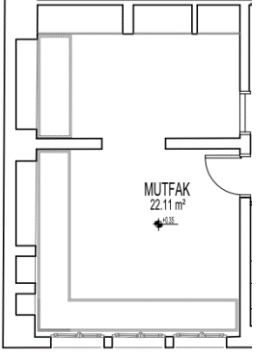

Çizelge 3.10. (devam) Mihrioğlu Konak Restoran yapıya ilişkin diğer gözlemler [70]

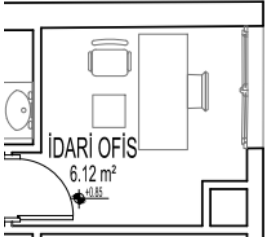
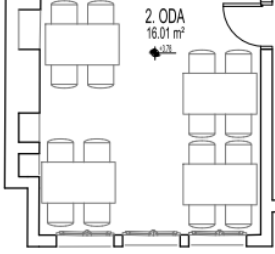
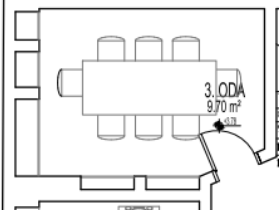
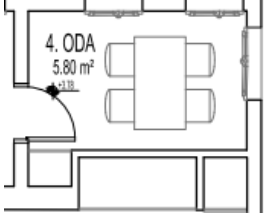
	
Değerlendirme: Yapının yeni işlev için kullanılan malzemelerin rengi, dokusu ve mekan içindeki tefrişleri mekanların özgünlüğü ve tarihsel özelliklerini yansıtmaları açısından önemli olmakta, bu açıdan bir değerlendirme yapıldığında da, mekanlarının duvarlarına kireç badana yapılması, zeminde ve tavanda yapının orijinaline uygun doğal ahşap malzeme kullanılması uygun bulunmuştur. Bununla birlikte yapıda yer alan nişlerin, yapının giriş kapısı ve oda kapılarının, bazı odalarda bulunan dolap kapaklarının orijinal haliyle bakım yapılarak korunması olumlu bir yaklaşımdır. Fakat, yapının tarihi özelliğini vurgulamak amacıyla, girişte ve hollerde kullanılmış olan ekipmanlar görsel açıdan kirliliğe sebep olmuştur.	

Yeniden işlevlendirmede adaptasyonun başarısı mevcudun nitelikleri ve yeni işlevin gereksinimlerinin örtüşmesi ile sağlanacağından, yapıda yeni işlevin gerektirdiği ana kullanım mekanları tek tek incelenmiştir. Yapıda aynı anda teras da dahil olmak üzere 60 kişiye hizmet veren restoranda, mutfak düzenlemesi ele alındığında, mutfakın pişirme, soğuk hazırlık, bulaşıkhanesi, kiler, soğuk depo birimlerinden oluşması ve bununla birlikte kullanıcı girişinden ayrı bir ürün girişine sahip olması gerekmektedir.

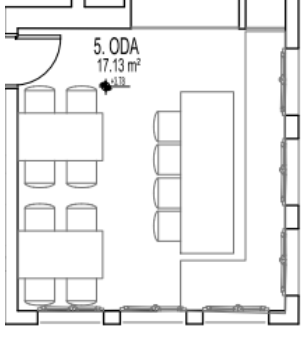
Çizelge 3.11. Mihrioğlu Konak Restoran mekansal kullanım analizleri [78]

ZEMİN KAT	
	İki ayrı mekanın birleştirilmiş Yeni İşlev: Mutfak Çalışan Kişi Sayısı: 3 kişi Büyüklik: 22,41 m² Donatılar: 1 soğuk dolap, 1 giyotinli bulaşık makinası, 1 evye, 1 fırın, 1 tezgah üstü ocak, dolaplar, tezgahlar

Çizelge 3.11. (devam) Mihrioğlu Konak Restoran mekansal kullanım analizleri [78]

	Yeni İşlev: İdari Ofis Çalışan Kişi Sayısı: 1 kişi Büyüklik: 6,12 m² Donatılar: 1 masa, 1 çalışma sandalyesi, 1 sehpa, 1 bekleme koltuğu
	Yeni İşlev: Erkek hela Büyüklik: 1,80 m² Donatılar: 1 klozet, 1 lavabo
Değerlendirme: Yeni işlevdeki mutfak tek bir hacimden oluşmakta ve ayrı bir girişi bulunmamaktadır. Time Saver Standarts'a göre (1 kişi için 4 ft²=0,37 m²), 60 kişilik bir restoran mutfağının yaklaşık 22,20 m² olması gerektiği belirlenmiştir. Yeni işlevdeki 22,41 m² 'lik mutfağın büyüklük olarak uygun olduğu fakat işlevsel ve kullanılan donatılar açısından yetersiz olduğu görülmektedir [74]. (EK 4) İdari ofis olarak kullanılan mekanın bir kişinin çalışması ve misafir ağırlaması için yeterli büyüklükte olmadığı gözlemlenmiştir. Zemin katta yer alan erkek tuvalet 130x140 cm'lik bir alana sahip olduğu alanın kullanım için yeterli olduğu görülmüştür	
BİRİNCİ KAT	
	Yeni İşlev: Yemek Salonu 1 Çalışan Kişi Sayısı: 16 kişi Büyüklik: 16,01 m² Donatılar: 4 masa, 16 sandalye
	Yeni İşlev: Yemek Salonu 2 Çalışan Kişi Sayısı: 8 kişi Büyüklik: 9,70 m² Donatılar: 1 masa, 8 sandalye
	Yeni İşlev: Yemek Salonu 3 Çalışan Kişi Sayısı: 4 kişi Büyüklik: 5,80 Donatılar: 1 masa, 4 sandalye

Çizelge 3.11. (devam) Mihrioğlu Konak Restoran mekansal kullanım analizleri [78]

	Yeni İşlev: Yemek Salonu 4 Çalışan Kişi Sayısı: 18 kişi Büyüklük: 17,13 m² Donatılar: 3 masa, 12 sandalye, 1 sedir
	Yeni İşlev: Kadın hela Büyüklük: 4,82 m² Donatılar: 1 klozet, 1 lavabo
Değerlendirme: Turizm Tesisleri Yönetmeliğinde lokantalar için belirlenen şartlarda yemek salonu kapasiteleri hesaplanırken 1 kişi için 1,2 m² alan ayrılması gerektiği belirtilmiştir [79] (EK 5). Bu doğrultuda birinci katta yer alan 16 kişinin yemek yemesi için düzenlenen 2 numaralı (yemek salonu 1) 16,01 m²'lik mekan ve 18 kişinin yemek yemesi için düzenlenen 5 numaralı (yemek salonu 4) 17,13 m²'lik mekan, oturma ve yemek eylemiyle birlikte garsonların servis hareketi göz önüne alındığında yetersiz gelmektedir. 3 (yemek salonu 2), 4 (yemek salonu 3) numaralı odalar da aynı şekilde değerlendirildiğinde mekan büyüklüklerinin yeterli olduğu görülmüştür. Birinci katta yer alan kadın tuvaletin 170x280 cm'lik bir alana sahip olduğu ve alann kullanım için yeterli olduğu görülmüştür. (EK 3)	

Kültür ve Sanat Evi

Resim 3.18. Kültür ve Sanat Evi [70]

1910 yılında Cafer Genellioğlu tarafından yaptırılan konak, 2014 yılında Afyonkarahisar Belediyesi tarafından satın alınıp, restorasyon çalışmalarıyla “Kültür ve Sanat Evi” ne dönüştürülmüştür.

Afyonkarahisar İli, Akmescit Mahallesi’nde bulunan yapı 632.00 m² lik inşaat alanına sahiptir. Bodrum kat, zemin kat ve birinci kat olmak üzere toplam 3 kattan oluşan yapıda, sağ taraf selamlık, sol taraf harem olarak kullanılmıştır. Bodrum katta hayvan ahır ve depo, zemin katta, üç oda geniş bir sofa ve tuvaletler, birinci katta ise sofaya açılan dört oda, mutfak, depo ve tuvaletler bulunmaktadır.

Uzun yıllar konut olarak kullanılan yapı, “Kentsel Sit Alanı” içindeki geleneksel nitelikli sivil mimarlık örneklerinden bir tanesidir.

Resim 3.19. Kültür ve Sanat Evi ulaşım bağlantıları [71]

Resim 3.22. Kültür ve Sanat Evi çevresindeki yapılar [70]

Resim 3.23. Kültür ve Sanat Evi çevresindeki yapılar [70]

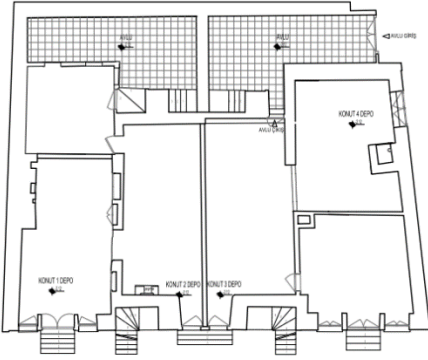
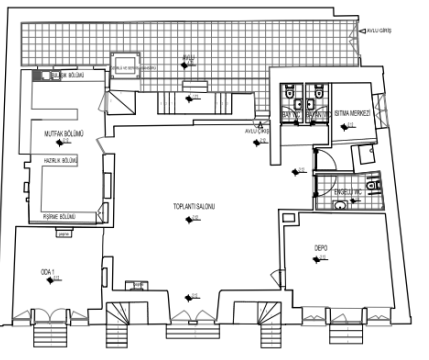
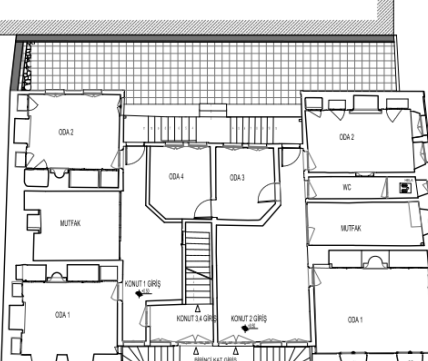
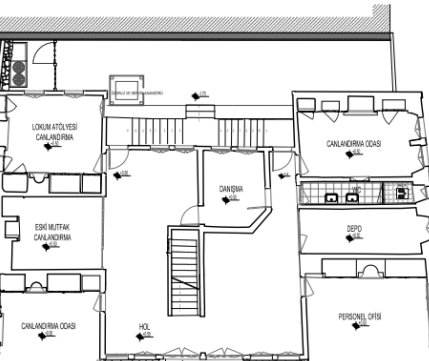
Yapının  evre ile bağlantısı değerlendirildiğinde, yapıya erişimin hem yaya hem de taşıt ile sağlanabildiği, toplu taşıma ile yapıya en yakın ulaşımın Hacı Ömer Cami Caddesi üzerinden sağlanabildiği görülmektedir. Yapıya kendi araçlarıyla gelen kullanıcıların yapının karşısında yer alan Belediye  arşısı'nın altında yer alan kapalı otoparkı kullanabildikleri gözlemlenmiştir. Yapıya engelli kullanıcıların kolaylıkla ulaşabildiği, yapı içerisinde de bodrum kattan birinci kata kadar ulaşan engelli asansörü ile ulaşımın kolaylıkla sağlanabildiği görülmektedir.

Yeniden işlevlendirmenin başarısını sorgulamak amacıyla yeni işlev için gerekli olan mekanların belirlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla, Afyonkarahisar il sınırları içerisinde bulunan aynı amaca hizmet eden yapılar ( eşmeli Konak, Millet Hamamı yapıları) tespit edilmiş ve bu yapıların ihtiyaç programı belirlenmiştir. İncelenen yapıların ihtiyaç programında, giriş holü, sergi salonları, atölyeler, satış birimleri idari birimler, mutfak, ıslak hacimler, depo gibi birimlerin yapıda bulunduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte

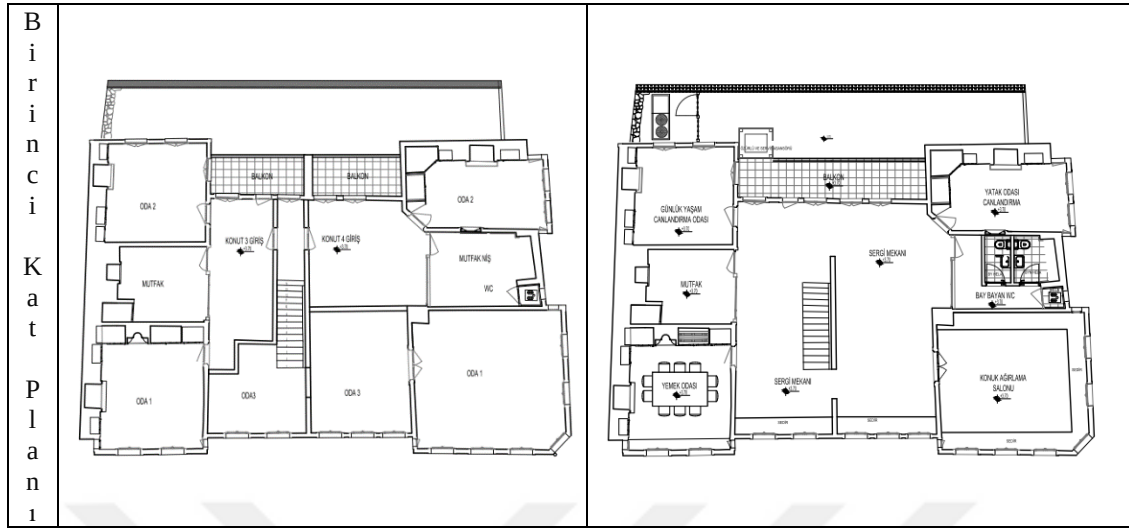
farklı örnekleri incelemek amacıyla yapıyla aynı işleve sahip olan T.B.M.M. Mustafa Necati Kültür Evi incelenmiş, bu yapıda, giriş holü, idari birimler, sergi salonları, okuma salonları, mutfak, satış birimleri, ıslak hacimler bulunduğu tespit edilmiştir [80].

Afyonkarahisar Kültür ve Sanat Evi yerel yönetim tarafından satın alınıp restore edilen bir yapıdır. Yapının yeni işleviyle Afyonkarahisar halkının yaşam tarzını, kültürünü yansıtmaması, yapıya gelen misafirlere Afyonkarahisar kenti tarihi ve kültürü hakkında bilgiler sunması planlanmıştır. Bu incelemeler doğrultusunda, Afyonkarahisar Kültür ve Sanat Evi'nde olması gereken mekanlar giriş holü, sergi salonları, idari birimler, mutfak, toplantı - seminer salonu, depolar ve ıslak hacimler olarak belirlenmiştir. Bu mekanların belirlenmesinde yapının işlevi temel etken olmakta, mekanlar verilen hizmete göre şekillenmektedir.

Çizelge 3.12. Kültür ve Sanat Evi bodrum kat dönüşümleri [69]

Kültür ve Sanat Evi			
	Orjinal Kat Planı	Dönüştürülmüş Kat Planı	
B o d r u m K a t P l a n ı			
Z e m i n K a t P l a n ı			

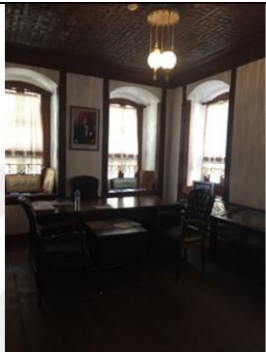
Çizelge 3.12. (devam) Kültür ve Sanat Evi bodrum kat dönüşümleri [69]

Değerlendirme: Afyonkarahisar Kültür ve Sanat Evi yeniden işlevlendirilmiş yapının programı değerlendirildiğinde, Kültür ve Sanat Evi işleviyle kullanılan bir yapıda olması gereken mekanların yapıda da var olduğu belirlenmiştir. Yapının zemin katında yer alan mutfak yemeklerin pişirildiği, servis edildiği bir mekan iken, ikinci katta bulunan mutfakın içecek servisi olarak planlandığı görülmüş, ikinci katta yer alan yemek odasıyla zemin katta yer alan mutfakın bağlantısının zayıf olduğu fakat yapıda yer alan asansörle yemek servisinin yapılabileceği mutfak ve yemek odası arasındaki bağlantının bu şekilde sağlanabileceği görülmüştür. Yeniden işlevlendirme çalışmalarında yapının yeniden işlevlendirmeden önceki halinin korunması, yapıya yapılan müdahalelerin en aza indirilmesi gerektiği düşüncesi kapsamında yapının yeniden işlevlendirmeden önceki hali ve mevcut hali karşılaştırılmış, bu karşılaştırma sonucunda, yapıyı ikiye bölen ortadaki duvar kaldırılmış, avlu ve sofa tek mekan haline getirilmiştir. Yeni işlevle toplantı salonu olarak kullanılacak olan sofaya ek olarak ıslak hacimler, ısıtma merkezi ve elektrik odası eklenmiştir. Toplantı salonuna hizmet verecek mutfak mekanını genişletmek için mekanın içindeki mevcut duvar kaldırılmış ve 1 numaralı odanın duvarı eklenmiştir. Konut olarak kullanılan yapıyı ikiye bölen duvar bodrum katta olduğu gibi zemin katta da kaldırılmış, zemin katta da plan bütünlüğü sağlanmıştır. 4 numaralı oda sofada sergi alanını genişletmek için kaldırılmış, 3 numaralı odaya danışma işlevi verilmiştir. Yapıya eklenen ısıtma ve soğutma sistemi dış ünitesi için avluda kapalı bir mekan ilave edilmiştir. Konut olarak kullanılan yapıyı ikiye bölen duvar bodrum katta ve zemin katta olduğu gibi birinci katta da kaldırılmış, balkon ve sofa tek bir mekana dönüşmüştür. Islak hacimlerin katlarda üst üste gelmesini sağlayarak birinci kata da bir adet erkek ve bir adet kadın olmak üzere iki adet ıslak hacim eklenmiştir. Yapıdaki bu değişiklikler, yapının özgün mekânsal kurgusunu bozmamıştır. Yapının mekânsal bütünlüğü genel hatlarıyla aynı kalmış, mekanlar arası sirkülasyon değişmemiştir.

Yapının yeni işlevinin teknik gereklilikler doğrultusunda incelendiğinde, ısıtma, soğutma ve havalandırma için yapının orijinaline müdahale edilmemiştir. Sadece bodrum katta bulunan depo mekanı teshin merkezi olarak düzeltilmiş, soba ile ısıtılan yapının kaloriferle ısıtması sağlanmıştır.

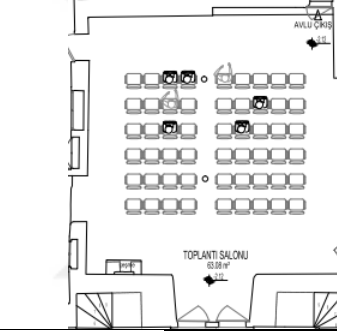
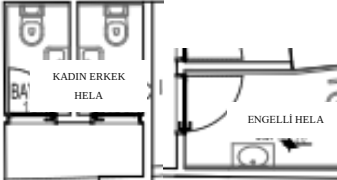
Çizelge 3.13. Kültür ve Sanat Evi yapıya ilişkin diğer gözlemler [70]

	
	
	
Değerlendirme: Yapıda ısıtma için gerekli olan ekipmanlar odalar içerisinde yapıda görüntü kirliliğine sebep olmamak için ahşap kutular içine alınmıştır. Yapının yeni işlev için kullanılan malzemelerin rengi, dokusu ve mekan içindeki tefişleri mekanların özgünlüğü ve tarihsel özelliklerini yansıtması açısından önemli olmakta, bu açıdan bir değerlendirme yapıldığında da, mekanlarının duvarlarına yapılan kireç badana, zeminlerde kullanılan doğal ahşap kaplama yapının özgünlüğüne uygun bulunmuş, sergi mekanlarında yer alan canlandırma odalarının tefişleri, donatıları yapının işlevine uygun bulunmuş, Afyonkarahisar kültürünü ve yaşam tarzını yansıttığı gözlemlenmiştir.	

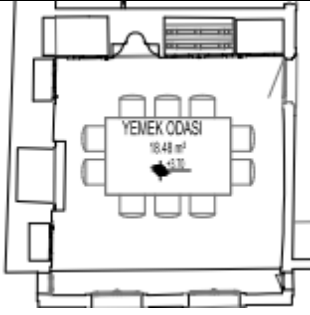
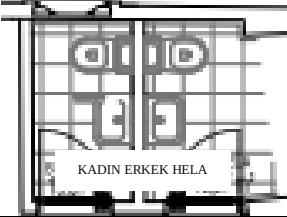
Yeniden işlevlendirmede adaptasyonun başarısı mevcudun nitelikleri ve yeni işlevin gereksinimlerinin örtüşmesi ile sağlanacağından, yapıda yeni işlevin gerektirdiği ana kullanım mekanları tek tek incelenmiştir. Yapıda yer alan sergi mekanları, mekanların büyüklükleri doğrultusunda şekillendiğinden incelemeye alınmamıştır. Bu kapsamda

yapıda düzenlenen toplantı salonu, mutfak, yemek salonu, idari ofis, konuk ağırlama salonu ve ıslak hacimler incelemeye alınmıştır.

Çizelge 3.14. Kültür ve Sanat Evi mekansal kullanım analizi [69]

BODRUM KAT	
	Yeni İşlev: Mutfak Çalışan Kişi Sayısı: 3 kişi Büyüklik: 27,54 m² Donatılar: 1 soğuk dolap, 1 giyotinli bulaşık makinası, 1 evye, 1 fırın, 1 tezgah üstü ocak, dolaplar, tezgahlar
	Yeni İşlev: Toplantı Salonu Çalışan Kişi Sayısı: 54 kişi Büyüklik: 63,08 m² Donatılar: 54 koltuk
	Yeni İşlev: Erkek, kadın, engelli wc Büyüklik: 1,80 m²-1,80 m²-5,37 m² Donatılar: 1 klozet-1 lavabo
Değerlendirme: 27,54 m² alana sahip olan mutfak, projede üç kısımdan oluşmuş, hazırlık, pişirme ve bulaşık alanları olarak ayrılmıştır. Bu büyüklükte bir mutfakın Time Saver Standards'a göre (1 kişi için 4 ft²=0,37m²) yaklaşık 69 kişiye hizmet verebileceği görülmüş, yapıda düzenlenen mutfak, yeni işlev için yeterli olduğu belirlenmiştir [74] (EK 4). 54 kişilik toplantı salonunda kullanılan donatıların yerleşimi doğrultusunda inceleme yapıldığında, koltukların aralarında 30 cm mesafe bırakılmış, her iki yanda da 120 cm geçiş koridorları bırakılmıştır. Bu ölçüler doğrultusunda mekan analiz edildiğinde 63,08 m² olan toplantı salonunda donatılar arasında bırakılan mesafenin yetersiz olmasına rağmen koltuklar ideal genişlik olan 45 cm aralıklarla yerleştirildiğinde de mekan büyüklüğünün yeterli olduğu görülmüştür [74]. (EK 6) Eski işlevde depo olan mekandan dönüştürülmüş tuvaletler incelendiğinde, 110x170 cm alana sahip olan erkek ve kadın tuvaletlerin büyüklüğünün uygun olduğu, genişliği 170 cm olan engelli tuvaletinin hem donatılar hem de mekan genişliği açısından tekerlekli sandalyenin tam tur yapması için yetersiz olduğu belirlenmiştir [74]. (EK 7).	

Çizelge 3.14. (devam) Kültür ve Sanat Evi mekansal kullanım analizi [69]

ZEMİN KAT	
	Yeni İşlev: İdari Ofis Çalışan Kişi Sayısı: 1 kişi Büyüklük: 18,97 m² Donatılar: 1 çalışma sandalye, 1 masa, 4 misafir koltuğu
	Yeni İşlev: Hela Büyüklük: 4,34 m² Donatılar: 1 hela taşı-1 lavabo
Değerlendirme: Zemin katta yer alan idari ofisin, 18,97 m²'lik alanının bir kişilik çalışma ve dört kişilik misafir için uygun büyüklükte olduğu, mevcutta var olan ıslak hacimin korunduğu mekanda, mekan genişliğinin olması gerekenden az olduğu (yaklaşık 85 cm) görülmüştür.	
BİRİNCİ KAT	
	Yeni İşlev: Yemek Salonu Çalışan Kişi Sayısı: 10 kişi Büyüklük: 18,48 m² Donatılar: 1 masa, 10 sandalye
	Yeni İşlev: Konuk Ağırlama Odası Çalışan Kişi Sayısı: Büyüklük: 33,67 Donatılar: 1 sedir
	Yeni İşlev: Erkek, kadın hela Büyüklük: 2,20 m²-2,20 m² Donatılar: 1 klozet-1 lavabo

Çizelge 3.14. (devam) Kültür ve Sanat Evi mekansal kullanım analizi [69]

Değerlendirme: Birinci katta yer alan 10 kişilik yemek salonu için yaklaşık 12,00 m²'lik bir alana gereksinim duyulduğu 18,48 m² alanıyla yemek salonunun uygun ölçülerde olduğu, mekanın üç duvarında sedir ile oturma yerleri düzenlenmiş 33,67 m² olan mekanın, yapı kapasitesine göre, aynı anda yapıda bulunabilecek misafirler için yeterli büyüklükte olduğu tespit edilmiştir. Odadan ıslak hacime dönüştürülmüş mekanda da 110x220 cm'lik alanının tuvaletler için uygun ölçülerde olduğu belirlenmiştir [74]. (EK 4)

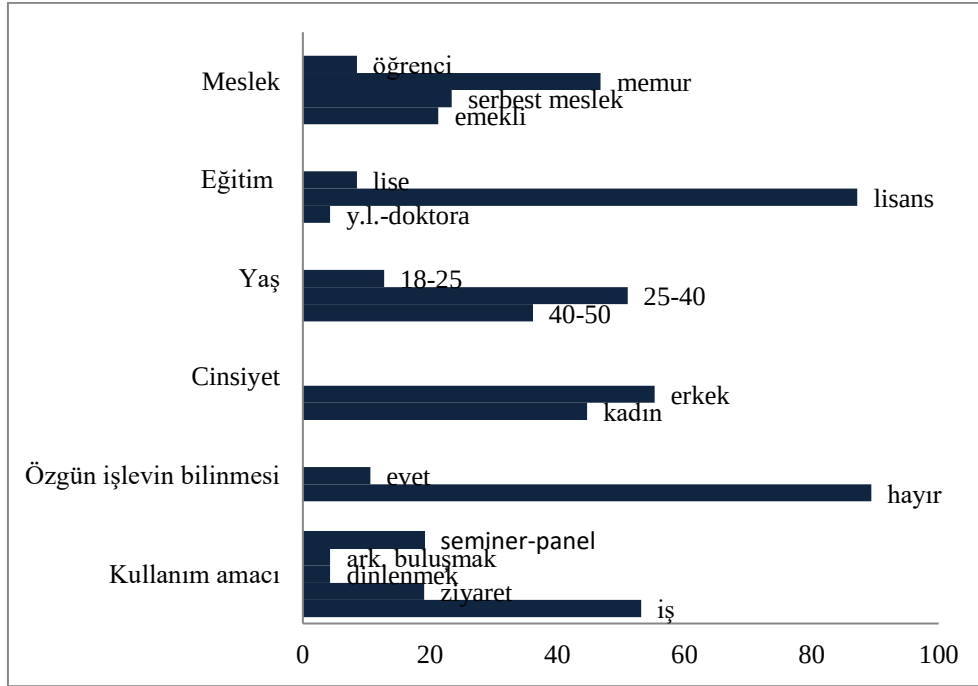
3.1.4. Seçilen yapılarda nicel değerlendirme

Mimarlar Odası Afyonkarahisar Temsilciliği

Mimarlar Odası'nın yapının tamamını deneyimlemiş kullanıcılarına toplam 50'şer adet anket yapılmış, güvenilir sonuçların elde edilemeyeceği 3 anket analize dahil edilmemiştir. Anket verilerinin güvenilirlik analizi sonucu, teknik performans güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,806, işlevsel performans güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,844 davranışsal performans güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,814, sürdürülebilirlik güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,817 toplam güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,824 olarak bulunmuştur. Güvenirlik testinde değerlerin 0.70'den büyük olma şartı aranmış, değerler güvenilir çıkmıştır.

Betimsel İstatistiklerin Değerlendirilmesi

Betimsel istatistiklere ait sonuçlar aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Mimarlar Odası anket yapılan kullanıcı profili

Demografik soruların değerlendirilmesi sonucunda, yapının ağırlıklı olarak üniversite mezunu serbest meslek sahibi kişiler tarafından iş için kullanıldığını bununla birlikte yapının öğrenciler tarafından da kullanıldığı görülmektedir. Yapı iş dışında ziyaret ve seminer panel gibi organizasyonlar için kullanılmaktadır. Kullanıcıyı buraya çeken iş ile ilgili zorunluluk dışında yapıda düzenlenen etkinlikler olmaktadır.

Teknik Performans Analizi

Yapıya ait teknik performans değerlendirmeleri ana kullanım mekanları olan ofis, kütüphane ve toplantı mekanı olarak kullanılan hol olarak belirlenmiş, teknik performansa ait aydınlatma, ısıtma, havalandırma ve akustik kriterleri bu mekanlar üzerinden sorgulanmıştır. Teknik performansa ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Çizelge 3.15).

Çizelge 3.15. Mimarlar Odası teknik performans kriterlerinin ölçüm yapılan mekanlara göre dağılımı

Kriter		Mean	Std. deviation
Aydınlatma	Ofis Doğal Aydınlatma	1,86	,658
	Kütüphane Doğal Aydınlatma	3,42	,786
	Hol Doğal Aydınlatma	2,00	,789

Çizelge 3.15. (devam) Mimarlar Odası teknik performans kriterlerinin ölçüm yapılan mekanlara göre dağılımı

Isıtma	Ofis Isıtma	2,61	,771
	Kütüphane Isıtma	2,35	,855
	Hol Isıtma	2,63	,830
Havalandırma	Ofis Havalandırma	2,36	,764
	Kütüphane Havalandırma	2,80	,675
	Hol Havalandırma	2,15	,691
Akustik	Ofis Akustik	2,11	,931
	Kütüphane Akustik	2,43	,927
	Hol Akustik	2,08	,826
Yangın işaretlerinin uygunluğu		3,26	1,206
Yapı malz. Birbiri ile uyumu		2,62	1,190
Yapı malz. Bölgenin kültürüyle uyumu		2,21	,858
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:orta, 3,41-4,20:kötü, 4,21-5,00 çok kötü			

Teknik performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, ofis mekanının *aydınlatma* değeri iken en düşük değer *yapıdaki yangın işaretlerinin uygun olarak düzenlenmiş olması* kriteridir. Teknik performans kriterlerinin ortalama değerine bakıldığında, teknik performans 2,45 değeri ile 1,81-2,60 aralığına isabet etmekte ve iyi olarak değerlendirilmektedir.

Yeni işlevin teknik performans sonuçları, mekânsal kullanım analizleri birlikte değerlendirilmiş ve sonuçlar birbirini destekleyici düzeyde çıkmıştır. Kullanıcının teknik performansına ait aydınlatma, ısıtma, havalandırma ve akustik performanslarını iyi değerde bulması, teknik gereklilikler için yapının orjinaline müdahale edilmemesi, yeni işlevde kullanılan yapı malzemelerinin yapının dokusuna ve orjinaline uygun bulunmamasına rağmen kullanıcının yapı malzemelerinin genel olarak yapıya ve bölgenin kültürüne uygun bulması yeni işlevin teknik performansını artırmıştır. Kullanıcının teknik performansa ait olumsuz bulduğu kriterler, yapıdaki yangın işaretlerinin uygunluğu kriteri ve kütüphanenin doğal aydınlatması olarak belirlenmiş, fiziksel analizlerde de ortaya çıkan yapıda yangın işaretlerine yönelik herhangi bir yönlendirici bulunmaması kullanıcı tarafından da olumsuz bulunmuştur. Kütüphane mekanının doğal aydınlatması kullanıcılar tarafından yetersiz görülmüştür. Kullanıcının kötü değer verdiği kriterler olmasına rağmen genel olarak teknik performanstan memnun olduğu teknik performans ortalamasının 2,45 değerinde çıkmasıyla saptanmıştır.

İşlevsel Performans Analizi

İşlevsel performansa ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Çizelge 3.16).

Çizelge 3.16. Mimarlar Odası işlevsel performans değerlendirmeleri

Kriter	Mean	Std. deviation
Donatı Uygunluğu	2,34	,891
Biçim Uygunluğu	2,40	,798
Yüksekliğin Uygunluğu	2,32	,859
Büyükliklerin Uygunluğu	2,72	,949
Mekanların Birbiri İle Olan İlişkisi	2,15	1,024
Gereken Mekanların Mevcut Olması	2,79	1,041
Engelli Kullanıcıların Durumu	4,11	1,005
Ulaşılabilirlik	2,68	1,086
Toplu Taşıma Ulaşımı	2,74	1,113
Yaya Ulaşımı	2,40	,901
Otopark	3,74	1,113
Otoparkla Bağlantı	3,77	1,108
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:orta, 3,41-4,20:kötü, 4,21-5,00 çok kötü		

İşlevsel performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, *yapıdaki mekanların birbirleriyle olan ilişkileri* kriterinde iken en düşük değer *engelli kullanıcıların yapı içerisindeki sirkülasyonunun uygunluğu* kriterinin olmuştur. Yapı içerisinde engelli kullanıcılara yönelik herhangi bir düzenlememe olmaması, işlevsel performansın bu kriterini düşürmüştür. İşlevsel performans kriterlerinin ortalama değerine bakıldığında, 2,92 değeri ile 2,61-3,20 aralığına isabet etmekte ve orta olarak değerlendirilmektedir.

Yeni işlevin işlevsel performans sonuçları, mekânsal kullanım analizleri birlikte değerlendirilmiş ve sonuçlar bazı noktalarda farklılık gösterse de genel olarak birbirini desteklemektedir. İşlevsel performansa yönelik bir değerlendirme yapıldığında; kullanıcı yeni işlevde olması gereken mekanların yapıda mevcut olması sorusuna 2,79 değeriyle orta olarak değerlendirmiştir. Yapının mekânsal organizasyonunda en sık kullanılan mekanlar olan proje kontrol ofisi ve bekleme holünün birinci katta olmasının yapıda gereksiz sirkülasyona sebep olması gibi bir takım eksiklikler olmasına rağmen, kullanıcı yeni işlevin mekânsal organizasyonunu 2,15 değeri ile iyi olarak değerlendirmiştir. İşlevsel performans ortalamasını düşüren, kullanıcının kötü olarak değerlendirdiği kriterler, fiziksel mekan analiziyle paralellik gösteren engelli kullanıcılara yönelik düzenlemeler olmuş bununla birlikte, kullanıcı yapıyı çoğunlukla kısa süreli ve iş için kullandığı için otopark ihtiyacının karşılanamaması yapı ve çevresindeki otopark düzenlemelerinin eksik olması

bu sorgulamaların yapıldığı kriterlerin 3,74 değeri ve 3,77 değeri ile kötü olarak değerlendirilmesine sebep olmuştur.

Davranışsal Performans Analizi

Davranışsal performansa ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Çizelge 3.17).

Çizelge 3.17. Mimarlar Odası davranışsal performans değerlendirmeleri

	Proje Kontrol Ofisi		Kütüphane		Bekleme Holü	
	Mean	Std.Dev.	Mean	Std. Dev.	Mean	Std.Dev.
Ferah	2,02	,675	3,74	,966	1,96	,779
Huzurlu	1,79	,623	3,55	1,080	1,83	,789
Güzel	2,11	,699	3,45	1,039	1,89	,729
Konforlu	2,17	,892	3,34	1,048	2,09	,880
Kullanışlı	2,34	,815	3,21	1,141	2,30	,805
Düzenli	2,06	,704	2,60	,970	2,06	,704
Bakımlı	2,02	,847	2,85	,978	2,00	,659
Ort.	2,07		3,24		2,01	
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:orta, 3,41-4,20:kötü, 4,21-5,00 çok kötü						

Davranışsal performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, proje kontrol ofisinin mekânsal algısının *huzurlu* bulunması kriterinde iken en düşük değer kütüphanenin mekânsal algısının *ferah* bulunması kriterinin olmuştur. Davranışsal performans kriterlerinin ortalama değerine bakıldığında, 2,44 değeri ile 1,81-2,60 aralığına isabet etmekte ve iyi olarak değerlendirilmektedir.

Kütüphaneye yönelik ferah, huzurlu, güzel, kullanışlı ve konforlu kriterlerinin olumsuz olarak değerlendirilmesi mekanın kütüphane işlevi için yeterli büyüklükte olmaması ve birden fazla kişinin aynı anda çalıştığı durumlarda iç mekan donatılarının hem sayıca yetersiz olması hem de kullanıcı tarafından konforlu bulunmaması ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Sürdürülebilirlik Analizi

Sürdürülebilirliğe ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Çizelge 3.18).

Çizelge 3.18. Mimarlar Odası sürdürülebilirlik değerlendirmeleri

Kriter	Mean	Std. deviation
İşlevin Çevre İle Uyumu	2,87	1,377

Çizelge 3.18. (devam) Mimarlar Odası sürdürülebilirlik değerlendirmeleri

Tarifleme	1,96	,999
Görsel Bütünlük	3,42	1,246
Kültür Hakk. Bilgi Verme	2,47	1,080
Yeşil Alan	3,38	1,054
Eski İşlevdeki Ögelerin Korunumu	2,17	,940
Donatıların Yapı Karakterine Uyum	2,30	1,159
Misafirlere Göstermek İstedğimiz Bir Yapıdır	2,51	,777
Kentin Tanıtımına Katkı	2,85	,955
Ekolojik	2,64	,895
Bisiklet Ulaşımı	3,49	1,061
Yürüme Yolları	3,26	1,010
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:kötü, 3,21-4.00:çok kötü		

Sürdürülebilirlik performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, *yapının kent içinde bir tarifleme aracı olarak kullanılması* kriterinde iken en düşük değer *yapının bulunduğu sokak dokusunun bisiklet ulaşımını desteklemesi* kriterinin olmuştur. Sürdürülebilirlik kriterlerinin ortalama değerine bakıldığında, 2,77 değeri ile 2,61-3,20 aralığına isabet etmekte ve orta olarak değerlendirilmektedir.

Yeni işlevin sürdürülebilirlik performans sonuçları, mekânsal kullanım analizleri birlikte değerlendirilmiş ve birbirini destekleyici düzeyde çıkmıştır. Fiziksel analizlerde belirtildiği gibi yapının çevresindeki yapılarla görsel olarak bütünlük sağlayamaması kullanıcı tarafından da olumsuz bulunmuş, yüksek bahçe duvarıyla çevreyle olan bağlantısının zayıf kalması, yapının çevre ile olan görsel bütünlüğünü zedelemiş, kullanıcı bu kritere yönelik sorgulamayı 3,42 değeriyle olumsuz değerlendirmiştir. Kullanıcının kötü değer verdiği bir diğer kriter de bisiklet ve yürümeyi destekleyen yolların bulunmaması kriterleri olmuştur. Yapının bulunduğu sokak yapısının eğimi kullanıcının bu kriterleri olumsuz değerlendirmesini destekler niteliktedir.

Mimarlar Odası'nın teknik, işlevsel, davranışsal ve sürdürülebilirlik performansları anketler sonucunda ortalamalar üzerinden karşılaştırılmış, yapıya ilişkin aşağıdaki değerler elde edilmiştir.

İşlevsel performans (2,92) < Sürdürülebilirlik (2,77) < Teknik Performans (2,45)
< Davranışsal Performans (2, 44)

“Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik ile anlamlı düzeyde ilişkilidir.”, “Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik üzerinde eş düzeyde etkilidir.”, ve “İşlev seçimi sürdürülebilirliği etkileyen performansları değiştirir.”

hipotezleri doğrultusunda korelasyon ve regresyon analizleri yapılmış, analizler ile performansların sürdürülebilirlik ve birbirleri arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti belirlenmeye çalışılmıştır.

Korelasyon Analizleri

Çizelge 3.19. Mimarlar Odası normallik testi

Performans Kriteri	Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.
Teknik performans	,971	47	,300
İşlevsel performans	,938	47	,015
Davranışsal performans	,956	47	,073
Sürdürülebilirlik	,945	47	,027

Korelasyon analizinde “Shapiro-Wilk” testinin “Sig” değeri 0,05’den büyük olduğu kriterler normal dağılımlı, 0,05’den küçük olduğu kriterler ise normal olmayan dağılımlı olmaktadır. Her iki değişkenin normal dağılımlı olduğu durumda, “Pearson Korelasyon Katsayısı”, aksi durumda “Spearman Korelasyon Katsayısı” dikkate alınmaktadır. Buna göre, teknik performans ve davranışsal performans normal dağılımlı, işlevsel ve sürdürülebilirlik performansı ise normal olmayan dağılımlı çıkmış; teknik, işlevsel ve davranışsal performansların sürdürülebilirlik ile ilişkisinde “Spearman Korelasyon Katsayısı” dikkate alınmıştır (Çizelge 3.19).

Çizelge 3.20. Mimarlar Odası Pearson korelasyon katsayısı

		Teknik Performans	İşlevsel Performans	Davranışsal Performans
Teknik Performans	Pearson C.	1	,172	,170*
	Sig.		,249	,024
	N	47	47	47
İşlevsel Performans	Pearson C.	,172	1	,361*
	Sig.	,249		,013
	N	47	47	47
Davranışsal Performans	Pearson C.	,170*	,361*	1
	Sig.	,024	,013	
	N	47	47	47
Sürdürülebilirlik	Pearson C.	,242	,548**	,369
	Sig.	,101	,000	,011
	N	47	47	47
0≤r≤0,25 çok zayıf, 0,26≤r≤0,49 zayıf, 0,50≤r≤0,69 orta, 0,70≤r≤0,89 yüksek, 0,90≤r≤1.00 çok yüksek				

Çizelge 3.21. Mimarlar Odası Spearman korelasyon katsayısı

		Teknik Performans	İşlevsel Performans	Davranışsal Performans
Teknik Performans	Correlation C.	1	,280	,179
	Sig.		,056	,228
	N	47	47	47
İşlevsel Performans	Correlation C.	,280	1	,304*
	Sig.	,056		,038
	N	47	47	47
Davranışsal Performans	Correlation C.	,179	,304*	1
	Sig.	,228	,038	
	N	47	47	47
Sürdürülebilirlik	Correlation C.	,265**	,599**	,339
	Sig.	,072	,000	,120
	N	47	47	47
0≤r≤0,25 çok zayıf, 0,26≤r≤0,49 zayıf, 0,50≤r≤0,69 orta, 0,70≤r≤0,89 yüksek, 0,90≤r≤1,00 çok yüksek				

Korelasyon analizine göre;

Afyonkarahisar Mimarlar Odası'nın yeniden kullanımında, sürdürülebilirlik ile anlamlı ilişkisi tespit edilen tek performans kriteri işlevsel performans olmuştur. Bu ilişkilerin kuvvetine bakıldığında, %59,9 oranında orta dereceli bir ilişki olduğu saptanmıştır (Çizelge 21).

İşlevsel performans kriterlerinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Öncelikle r kare belirleyicilik katsayısına bakılmış, %28,5 çıkmıştır. Bu değer ile bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişkeni %28,5 oranında açıklıyor sonucuna ulaşılmıştır (Çizelge 3. 22). Anlamlılık testinde p: sig = 0,00 olduğundan (p<0,05 ise anlamlıdır), kriterler arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur (Çizelge 3.23).

Çizelge 3.22. Regresyon analizi sürdürülebilirlik ve işlevsel performans kriterleri açıklayıcılık analizi

Model	R	R Kare	Adj. R Sq.	Std. Error of the Estimate
1	,534	,285	,060	,384

Çizelge 3.23. Mimarlar Odası regresyon analizi anova tablosu

	Sun of Sq.	df.	Mean Sq.	F	Sig.
Regres.	276,71	14	19,76	76,0	,000
Bağımlı değişken: Sürdürülebilirlik					
Bağımsız değişken: İşlevsel Performans Kriterleri					

Çizelge 3.24. Mimarlar Odası regresyon analizi katsayılar tablosu

İşlevsel Performans Kriter Katsayıları			
Sürdürülebilirlik X İşlevsel Performans Kriterleri		St. Kats.	Sig.
		Beta	
Mekansal Uygunluk	Biçim Uygunluğu	,096	,635
	Yüksekliğin Uygunluğu	,230	,269
	Büyükliklerin Uygunluğu	-,144	,460
	Mekanların Birbiri İle Olan İlişkisi	,360	,070
Donatı uygunluğu	Donatı Uygunluğu	-,414	,094
Uygun mekan organizasyonu	Gereken Mekanların Mevcut Olması	,402	,144
Engelli kullanıcıların durumu	Engelli Kullanıcıların Durumu	-,046	,771
Ulaşılabilirlik	Ulaşılabilirlik	,285	,027
Ulaşım çeşitliliği	Toplu Taşıma Ulaşımı	,090	,007
	Yaya Ulaşımı	,119	,459
Otopark	Otopark	,096	,783
	Otoparkla Bağlantı	-,230	,679
Bağımlı Değişken: Sürdürülebilirlik			

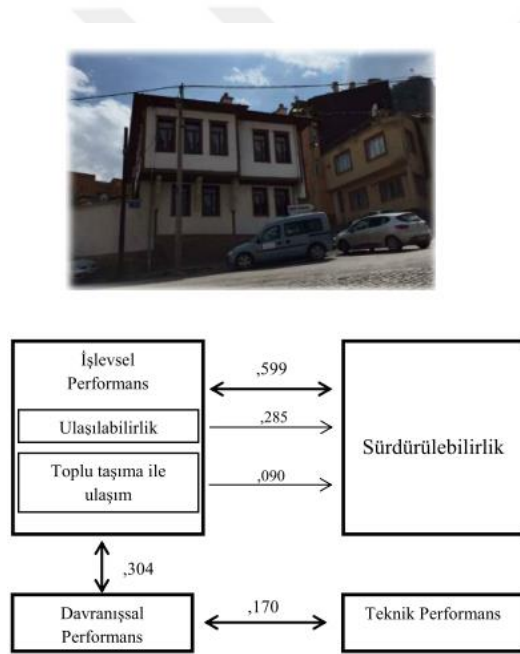
Regresyon analizinde çıkan katsayılar tablosunda, *ulaşılabilirlik ve toplu taşıma ile ulaşım* kriterlerinin $p: sig < 0,05$ olduğu görülmüş, Bu iki kriterin diğerlerine göre anlamlı olduğunu, sürdürülebilirlik üzerinde etkisi olduğunu göstermiştir (Çizelge 3.24).

Bağımsız değişkenlerin (işlevsel performans kriterleri) sürdürülebilirlik üzerindeki etkileri her bir değişkenin katsayıları ile açıklanmaktadır. Buna göre, en büyük katsayısı olan ve sürdürülebilirlik üzerinde en çok etkisi olan kriter %28,5 oranıyla *ulaşılabilirlik* olarak belirlenmiş, bu kriteri %9,0 oranıyla *toplu taşıma ile ulaşım* kriterleri takip etmektedir. (Çizelge 3.24).

Çalışmanın başında belirlenen “*Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik ile anlamlı düzeyde ilişkilidir.*”, “*Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik üzerinde eş düzeyde etkilidir.*” hipotezleri doğrultusunda, Mimarlar Odası Afyon Temsilciliği’nin sürdürülebilirliğiyle işlevsel performans %59,9 oranıyla ilişkili bulunmuştur. İşlevsel performansta artış olması durumunda yapının sürdürülebilirlik performansında da aynı oranda artış olacağı ortaya çıkmıştır. İşlevsel performans kriterlerinden *ulaşılabilirlik* kriterinin %28,5 oranıyla sürdürülebilirliğe etki ettiği ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, % 9,0 oranıyla *toplu taşıma ile ulaşım* kriterlerinin de sürdürülebilirliğe etki ettiği ortaya çıkmıştır (Şekil 3.2). Ofis olarak kullanılan yapının

kullanıcı profilinin çoğunlukla yapıyı kısa süreli ve iş için kullandıkları tespit edilmiş, sürdürülebilirliğine *ulaşılabilirlik* ve *toplu taşıma ile ulaşım* kriterinin en yüksek oranda etki etmesi, yapının kısa süreli ve iş için kullanılmasından kaynaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anket sonuçlarına göre, yapının *ulaşılabilirlik* değeri orta düzeyde çıkmış, fiziksel analizlerden yola çıkılarak, kullanıcının yapıyı konumundan dolayı ulaşılabilir bulmasına rağmen, yapı ve çevresindeki otopark probleminin bununla birlikte engelli kullanıcıların yapıya erişimindeki sıkıntıların kullanıcının yapıyla ilgili ulaşılabilirlik kriterini olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır.

Şekil 3.2. Mimarlar Odası performanslar arası anlamlı ilişkiler ve etkiler

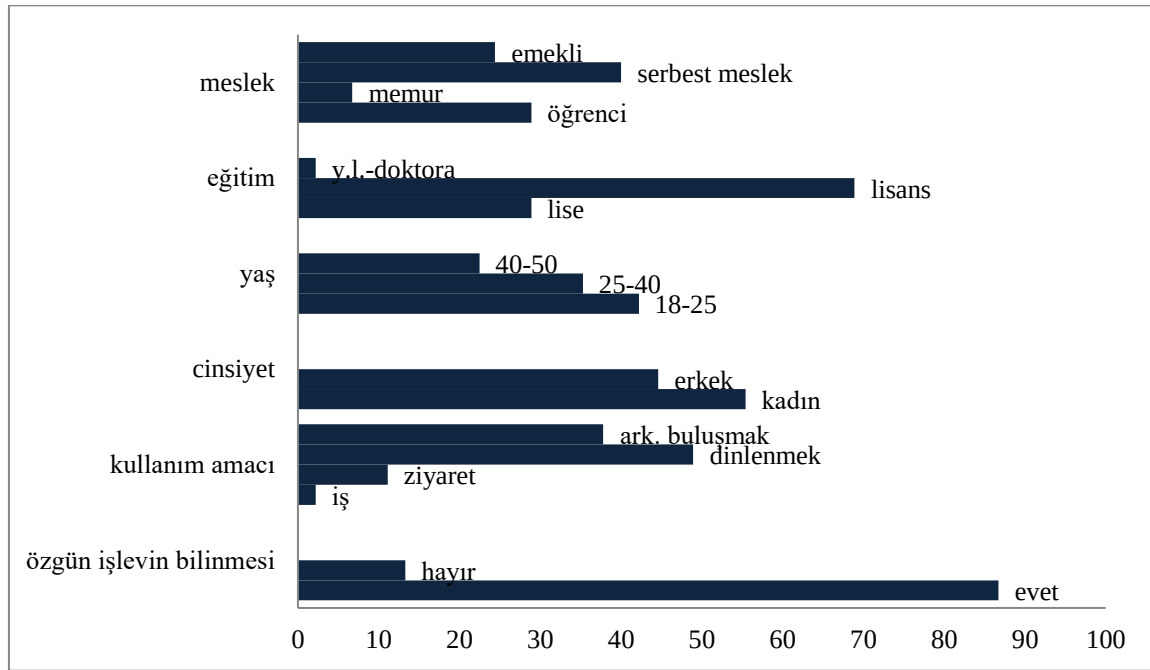
Mihrioğlu Konak Restoran

Mihrioğlu Konak Restoran'ın yapının tamamını deneyimlemiş kullanıcılarına toplam 50'şer adet anket yapılmış, güvenilir sonuçların elde edilemeyeceği 5 adet anket analize dahil edilmemiştir. Anket verilerinin güvenilirlik analizi sonucu, teknik performans güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,897, işlevsel performans güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,877, davranışsal performans güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,879, sürdürülebilirlik güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,860, toplam güvenilirlik analizi

Cronbach Alpha:0,878,olarak bulunmuştur. Güvenirlik testinde değerlerin 0.70'den büyük olma şartı aranmış, değerler güvenilir çıkmıştır.

Betimsel İstatistiklerin Değerlendirilmesi

Betimsel istatistiklere ait sonuçlar aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Şekil 3.3. Mihrioğlu Konak Restoran anket yapılan kullanıcı profili

Demografik soruların değerlendirilmesi sonucunda, yapının ağırlıklı olarak üniversite mezunu serbest meslek sahibi kişiler tarafından dinlenmek, bir şeyler yemek ya da bir şeyler içmek için kullanıldığı bununla birlikte yapının öğrenci ve emekliler tarafından da kullanıldığı görülmektedir. Yapı dinlenmek bir şeyler yemek ve içmek dışında ziyaret ve arkadaşlarla buluşmak için kullanılmaktadır. Kullanıcıyı buraya çeken buluşma, yeme, içme gibi eylemler olduğu ortaya çıkmıştır.

Teknik Performans Analizi

Yapıya ait değerlendirmeler ana kullanım mekanları olan yemek salonları olarak belirlenmiş, teknik performansa ait aydınlatma, ısıtma, havalandırma ve akustik kriterleri

bu mekanlar üzerinden sorgulanmıştır. Teknik performansa ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Çizelge 3.25).

Çizelge 3.25. Mihrioğlu Konak Restoran Teknik Performans kriterlerinin ölçüm yapılan mekanlara göre dağılımı

Kriter		Mean	Std. deviation
Aydınlatma	Yemek salonu 1 doğal aydınlatma	2,31	,900
	Yemek salonu 2 doğal aydınlatma	2,36	,981
	Yemek salonu 3 doğal aydınlatma	2,20	,869
Isıtma	Yemek salonu 1 Isıtma	2,42	,941
	Yemek salonu 2 Isıtma	2,51	,869
	Yemek salonu 3 Isıtma	2,18	,777
Havalandırma	Yemek salonu 1 Havalandırma	2,67	,953
	Yemek salonu 2 Havalandırma	2,76	1,026
	Yemek salonu 3 Havalandırma	2,47	,894
Akustik	Yemek salonu 1 Akustik	2,80	,919
	Yemek salonu 2 Akustik	2,84	,903
	Yemek salonu 3 Akustik	2,67	1,108
Yangın işaretleri uygunluğu		3,51	,895
Yapı malz. Birbiri ile uyumu		2,09	,925
Yapı malz. Bölgenin kültürüyle uyumu		2,00	,853
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:orta, 3,41-4,20:kötü, 4,21-5,00 çok kötü			

Teknik performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, *yapıda kullanılan yapı malzemelerinin bölgenin kültürüyle uyumu* kriterinin sorgulandığı kriter iken en düşük değer, *yapıdaki yangın işaretlerinin uygun olarak düzenlenmiş olması* kriterinin olmuştur. Teknik performans kriterlerinin ortalama değerine bakıldığında, teknik performans 2,51 değeri ile 1,81-2,60 aralığına isabet etmekte ve iyi olarak değerlendirilmektedir.

Yeni işlevin teknik performans sonuçları, mekânsal kullanım analizleri birlikte değerlendirilmiş ve sonuçlar birbirini destekleyici düzeyde çıkmıştır. Kullanıcının teknik performansına ait aydınlatma, ısıtma, havalandırma ve akustik performanslarını iyi değerde bulması, teknik gereklilikler için yapının orjinaline müdahale edilmemesi, yeni işlevde kullanılan yapı malzemelerinin yapının dokusuna ve orjinaline uygun bulunması, yeni işlevin teknik performansını artırmıştır. Kullanıcının teknik performansa ait olumsuz bulduğu tek kriter 3,51 değeriyle, yapıdaki yangın işaretlerinin uygunluğu kriteri olarak belirlenmiş, fiziksel analizlerde de görüldüğü üzere yapıda yangın işaretlerine yönelik herhangi bir yönlendirici bulunmaması kullanıcı tarafından da olumsuz bulunmuştur. Kullanıcının kötü değer verdiği kriterler olmasına rağmen genel olarak teknik performanstan memnun olduğu saptanmıştır.

İşlevsel Performans Analizi

İşlevsel performansa ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Çizelge 3.26).

Çizelge 3.26. Mihrioğlu Konak Restoran işlevsel performans değerlendirmeleri

Kriter	Mean	Std. deviation
Donatı Uygunluğu	2,38	1,029
Biçim Uygunluğu	2,47	1,057
Yüksekliğin Uygunluğu	2,36	,957
Büyükliklerin Uygunluğu	2,80	1,198
Mekanların Birbiri İle Olan İlişkisi	2,20	1,036
Gereken Mekanların Mevcut Olması	2,76	1,090
Engelli Kullanıcıların Durumu	4,22	1,042
Ulaşılabilirlik	2,31	,874
Toplu Taşıma Ulaşımı	2,89	,959
Yaya Ulaşımı	2,02	,690
Otopark	4,02	,892
Otoparkla Bağlantı	4,07	,837
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:orta, 3,41-4,20:kötü, 4,21-5,00 çok kötü		

İşlevsel performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, *yapının yaya olarak ulaşımı* kriterinde iken en düşük değer, *engelli kullanıcıların yapı içerisindeki sirkülasyonu* kriterinin olmuştur. İşlevsel performans kriterlerinin ortalama değerine bakıldığında, 2,93 değeri ile 2,61-3,20 aralığına isabet etmekte ve orta olarak değerlendirilmektedir.

Yeni işlevin işlevsel performans sonuçları, mekânsal kullanım analizleri birlikte değerlendirilmiş ve sonuçlar bazı noktalarda farklılık gösterse de genel olarak birbirini desteklemektedir. Fiziksel analizlerle paralellik gösteren bazı mekanların büyüklüklerinin yetersizliği olmuş, kullanıcı mekanların büyüklüklerine ilişkin sorgulamayı 2,80 değeriyle orta olarak değerlendirmiştir. Engellilere yönelik yapı içerisinde herhangi bir düzenleme olmaması ve yol kotunda yemek salonu bulunması sebebiyle engelli kullanıcıların yapı içerisindeki sirkülasyonunda problemler olduğu mekan analizleri doğrultusunda ortaya konmuş, kullanıcı da engellilere yönelik sorgulama kriterini 4,22 değeriyle kötü olarak değerlendirmiştir. Yapı çevresinde otopark düzenlemesi bulunmasına rağmen, kullanıcının bu otopark düzenlemesinden memnun olmadığı, yapının hizmet verdiği kişi sayısına göre, otopark düzenlemesinin yetersiz kaldığı ortaya çıkmıştır. Kullanıcıların çoğunlukla yemek yemek ve bir şeyler içmek amaçlı yapıyı kullandıkları göz önüne alındığında, otopark düzenlemelerinin kullanıcı için önemli olduğu, var olan düzenlemelerin kullanıcıyı tatmin etmediği ortaya çıkmıştır.

Davranışsal Performans Analizi

Yeniden kullanılan bir yapıda davranışsal performans sorgulaması, yapının en çok kullanılan mekanları olarak seçilen yemek salonlarının kullanıcıdaki algısı üzerinden yapılmıştır. Sıfatlar; ferah, huzurlu, güzel, konforlu, kullanışlı, düzenli ve bakımlı olarak belirlenmiştir. Davranışsal performansa ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Çizelge 3.27)

Çizelge 3.27. Mihrioğlu Konak Restoran davranışsal performans değerlendirmeleri

	Yemek Salonu 1		Yemek Salonu 2		Yemek Salonu 3	
	Mean	Std.Dev.	Mean	Std. Dev.	Mean	Std.Dev.
Ferah	2,82	,960	3,22	,951	2,22	,765
Huzurlu	2,31	,949	2,82	1,114	2,24	1,004
Güzel	2,29	1,100	2,78	1,166	2,16	,852
Konforlu	2,49	,991	3,00	1,148	2,09	,821
Kullanışlı	2,84	,852	3,11	1,027	2,36	,743
Düzenli	2,53	,944	2,80	1,100	2,49	,920
Bakımlı	2,36	,883	2,56	,990	2,40	,986
Ort.	2,52		2,89		2,28	
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:orta, 3,41-4,20:kötü, 4,21-5,00 çok kötü						

Davranışsal performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, yemek salonu 3 mekanının konforlu bulunması kriterinde iken en düşük değer yemek salonu 2 mekanının ferah bulunması kriterinin olmuştur. Davranışsal performans kriterlerinin ortalama değerine bakıldığında, 2,56 değeri ile 1,81-2,60 aralığına isabet etmekte ve iyi olarak değerlendirilmektedir.

Mihrioğlu Konak Restoran’da en sık kullanılan mekanlar olan yemek salonlarının algısına yönelik sorgulamada, kullanıcılar yemek salonu 1 ve yemek salonu 3’ün mekânsal algısının 2,52 ve 2,28 değerleriyle iyi olarak, yemek salonu 2’nin mekânsal algısını 2.89 değeriyle orta olarak değerlendirmiştir. Yemek salonu 2’ye yönelik, ferah, huzurlu, güzel, kullanışlı, konforlu, düzenli kriterlerinin olumsuz olması, mekanın yeterli büyüklükte olmaması ve bununla birlikte seçilmiş olan mobilyaların diğer mekanlarla aynı tipte olmasına rağmen mekanın küçüklüğünden dolayı sıkışık yerleşmiş olması kullanıcı tarafından olumsuz değerlendirmeye sebep olmuştur.

Sürdürülebilirlik Analizi

Sürdürülebilirliğe ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Çizelge 3.28).

Çizelge 3.28. Mihrioğlu Konak Restoran sürdürülebilirlik değerlendirmeleri

Kriter	Mean	Std. deviation
İşlevin Çevre İle Uyumu	2,60	,837
Tarifleme	2,99	1,229
Görsel Bütünlük	1,80	,726
Kültür Hakk. Bilgi Verme	2,18	1,011
Yeşil Alan	2,98	1,118
Eski İşlevdeki Ögelerin Korunumu	2,49	,925
Donatıların Yapı Karakterine Uyumu	2,38	1,007
Misafirlere Göstermek İstedğimiz Bir Yapıdır	1,73	,720
Kentin Tanıtımına Katkı	2,36	,826
Ekolojik	2,95	,919
Bisiklet Ulaşımı	3,20	1,173
Yürüme Yolları	2,83	1,195
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:orta, 3,41-4,20:kötü, 4,21-5,00 çok kötü		

Sürdürülebilirlik performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, yapının kullanıcılarının *misafirlermize göstermek istediğimiz bir yapıdır* kriterinde iken en düşük değer, *bisiklet ile ulaşım* kriterinin olmuştur. Sürdürülebilirlik performansı 2,54 değeriyle 1,81-2,60 aralığına isabet etmekte ve iyi olarak değerlendirilmektedir.

Yeni işlevin sürdürülebilirlik performans sonuçları, mekânsal kullanım analizleri birlikte değerlendirilmiş ve birbirini destekleyici düzeyde çıkmıştır. Yapı ve çevresinde herhangi bir yeşil alan düzenlemesinin olmaması 2,98 değeriyle kullanıcı tarafından olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Yapının kullanıcı tarafından kent içinde bir tarifleme aracı olarak görülmediği, kullanıcı da ekolojik bir algı yaratmadığı görülmüştür. Kullanıcının kötü değer verdiği bir diğer kriter de 3,20 değeriyle bisiklet ulaşımını destekleyen yolların bulunmaması kriterleri olmuştur. Yapının bulunduğu sokak yapısının bisiklet ile ulaşımı destekleyen yolların yapılması için uygun genişlikte olmaması herhangi bir bisiklet yolu düzenlemesinin mümkün olmadığını göstermiştir.

Mihrioğlu Konak Restoran'ın teknik, işlevsel, davranışsal ve sürdürülebilirlik performansları anketler sonucunda ortalamalar üzerinden karşılaştırılmış, yapıya ilişkin aşağıdaki tablodaki değerler elde edilmiştir.

İşlevsel performans (2,93) < Davranışsal Performans (2,56) < Sürdürülebilirlik (2,54) < Teknik Performans (2, 51)

“Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik ile anlamlı düzeyde ilişkilidir.”, *“Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik üzerinde eş düzeyde etkilidir.”*, ve *“İşlev seçimi sürdürülebilirliği etkileyen performansları değiştirir.”* hipotezleri doğrultusunda korelasyon ve regresyon analizleri yapılmış, analizler ile performansların sürdürülebilirlik ve birbirleri arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti belirlenmeye çalışılmıştır.

Korelasyon Analizleri

Çizelge 3.29. Mihrioğlu Konak Restoran normallik testi

Performans Kriteri	Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.
Teknik performans	,897	45	,001
İşlevsel performans	,977	45	,508
Davranışsal performans	,979	45	,581
Sürdürülebilirlik	,960	45	,120

Korelasyon analizinde “Shapiro-Wilk” testinin “Sig” değeri 0,05’den büyük olduğu kriterler normal dağılımlı, 0,05’den küçük olduğu kriterler ise normal olmayan dağılımlı olmaktadır. Her iki değişkenin normal dağılımlı olduğu durumda, “Pearson Korelasyon Katsayısı”, aksi durumda “Spearman Korelasyon Katsayısı” dikkate alınmaktadır. Bu doğrultuda, teknik performans normal olmayan dağılımlı, işlevsel, davranışsal ve sürdürülebilirlik performansı ise normal dağılımlı çıkmış; teknik performans ile sürdürülebilirlik ilişkisinde “Spearman Korelasyon Katsayısı”, işlevsel ve davranışsal performansın sürdürülebilirlik ile ilişkisinde ise “Pearson Korelasyon Katsayısı” dikkate alınmıştır.

Çizelge 3.30. Mihrioğlu Konak Restoran Pearson korelasyon katsayısı

		Teknik Performans	İşlevsel Performans	Davranışsal Performans
Teknik Performans	Pearson C.	1	,450**	,007
	Sig.		,002	,962
	N	45	45	45
İşlevsel Performans	Pearson C.	,450**	1	,332*
	Sig.	,002		,026
	N	45	45	45
Davranışsal Performans	Pearson C.	,007	,332*	1
	Sig.	,962	,026	
	N	45	45	45
Sürdürülebilirlik	Pearson C.	,163	,455**	,273
	Sig.	,285	,031	,069
	N	45	45	45
0≤r≤0,25 çok zayıf, 0,26≤r≤0,49 zayıf, 0,50≤r≤0,69 orta, 0,70≤r≤0,89 yüksek, 0,90≤r≤1.00 çok yüksek				

Çizelge 3.31. Mihrioğlu Konak Restoran Spearman korelasyon katsayısı

		Teknik Performans	İşlevsel Performans	Davranışsal Performans
Teknik Performans	Correlation C.	1	,373*	-,048
	Sig.		,071	,753
	N	45	45	45
İşlevsel Performans	Correlation C.	,373*	1	,265
	Sig.	,071		,078
	N	45	45	45
Davranışsal Performans	Correlation C.	-,048	,265	1
	Sig.	,753	,078	
	N	45	45	45
Sürdürülebilirlik	Correlation C.	,184	,232	,245
	Sig.	,227	,125	,104
	N	45	45	45
0≤r≤0,25 çok zayıf, 0,26≤r≤0,49 zayıf, 0,50≤r≤0,69 orta, 0,70≤r≤0,89 yüksek, 0,90≤r≤1.00 çok yüksek				

Korelasyon analizine göre;

Afyonkarahisar Mihrioğlu Konak Restoran'ın yeniden kullanımında, sürdürülebilirlik ile anlamlı ilişkisi tespit edilen tek performans kriteri işlevsel performans olmuştur. Bu ilişkilerin kuvvetine bakıldığında, %45,5 oranında zayıf dereceli bir ilişki olduğu saptanmıştır (Çizelge 3.30).

İşlevsel performans kriterlerinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Öncelikle r kare belirleyicilik katsayısına bakılmış, %22,1 çıkmıştır. Bu değer ile bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişkeni %22,1 oranında açıklıyor

sonucuna ulaşılmıştır (Çizelge 3.32). Anlamlılık testinde p: sig=0,00 olduğundan ($p<0,05$ ise anlamlıdır), kriterler arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur (Çizelge 3.33).

Çizelge 3.32. Regresyon analizi sürdürülebilirlik ve işlevsel performans kriterleri açıklayıcılık analizi

Model	R	R Kare	Adj. R Sq.	Std. Error of the Estimate
1	,470	,221	,038	,521

Çizelge 3.33. Mihrioğlu Konak Restoran regresyon analizi anova tablosu

	Kareler T.	df.	Kareler Ort.	F	Sig.
Regres.	291,81	14	20,84	56,3	,000
Bağımlı değişken: Sürdürülebilirlik					
Bağımsız değişken: İşlevsel Performans Kriterleri					

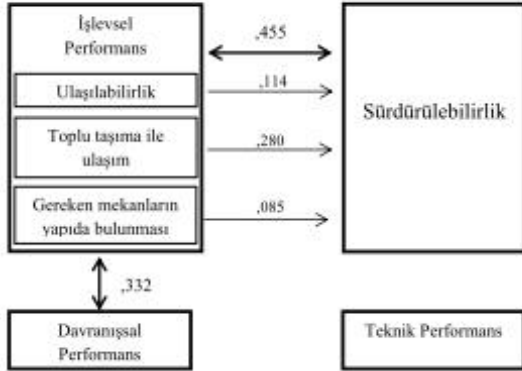
Çizelge 3.34. Mihrioğlu Konak Restoran regresyon analizi katsayılar tablosu

İşlevsel Performans Kriter Katsayıları			
Sürdürülebilirlik X İşlevsel Performans Kriterleri		St. Kats.	Sig.
		Beta	
Mekansal Uygunluk	Biçim Uygunluğu	,235	,245
	Yüksekliğin Uygunluğu	-,191	,525
	Büyükliklerin Uygunluğu	,017	,916
	Mekanların Birbiri İle Olan İlişkisi	-,011	,964
Donatı uygunluğu	Donatı Uygunluğu	,047	,745
Uygun mekan organizasyonu	Gereken Mekanların Mevcut Olması	,085	,042
Engelli kullanıcıların durumu	Engelli Kullanıcıların Durumu	-,030	,864
Ulaşılabilirlik	Ulaşılabilirlik	,114	,032
Ulaşım çeşitliliği	Toplu Taşıma Ulaşımı	,280	,028
	Yaya Ulaşımı	,236	,179
Otopark	Otopark	,074	,801
	Otoparkla Bağlantı	,310	,299
Bağımlı Değişken: Sürdürülebilirlik			

Bağımsız değişkenlerin (işlevsel performans kriterleri) sürdürülebilirlik üzerindeki etkileri her bir değişkenin katsayıları ile açıklanmaktadır. Buna göre, en büyük katsayısı olan ve sürdürülebilirlik üzerinde en çok etkisi olan kriter %28,0 oranıyla *toplu taşıma ile ulaşım* olarak belirlenmiş, bu kriteri sırasıyla %11,4 oranıyla *ulaşılabilirlik* ve %8,5 oranıyla *yeni işlev için gereken mekanların yapıda mevcut olması* kriterleri takip etmektedir (Çizelge 3.34).

Çalışmanın başında belirlenen “*Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik ile anlamlı düzeyde ilişkilidir.*”, “*Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik üzerinde eş düzeyde etkilidir.*” hipotezleri doğrultusunda, Mihrioğlu Konak Restoran’ın sürdürülebilirliğiyle işlevsel performans %45,5 oranıyla ilişkili bulunmuştur. İşlevsel performansta artış olması durumunda yapının sürdürülebilirlik performansında da aynı oranda artış olacağı ortaya çıkmıştır. İşlevsel performans kriterlerinden *toplu taşıma ile ulaşım* kriterinin %28,0 oranıyla, *ulaşılabilirlik* kriterinin %11,4 oranıyla ve *yeni işlevde olması gereken mekanların yapıda bulunması* kriteri %8,5 oranıyla sürdürülebilirliğe etki ettiği ortaya çıkmıştır (Şekil 3.4). Bu sonuçlar doğrultusunda, konut olarak kullanımının ardından restorana dönüşen bir yapıda, kullanıcıların yapıya ulaşım çeşitliliğini önemli buldukları ortaya çıkmıştır. Yapının kente gelen yerli ve yabancı turistler için geleneksel yemeklerin tadılacağı bir restoran olması, turist otobüslerinin ve toplu taşıma araçlarının ulaşımını önemli kılmaktadır. Bununla birlikte yapının yeni işlevinde olması gereken mekanların yapıda bulunması kullanıcı tarafından önemli bulunmuş, kullanıcı yeni işlevin mekânsal programının mevcut yapıdaki karşılığını sürdürülebilirlikle ilişkilendirmiştir.

Anket sonuçlarına göre, yapının toplu taşıma ile ulaşım değeri orta düzeyde çıkmıştır. Yapının kent merkezinde ve toplu taşıma güzergahlarına yakın konumda olduğu fiziksel analizlerden görülmüş, toplu taşıma ulaşım değerinin orta düzeyde çıkmasının kullanıcının bölgeye giden toplu taşımaların sayıca az olması ve uzun aralıklarla geçmesiyle ilişki olabileceği düşünülmüştür.

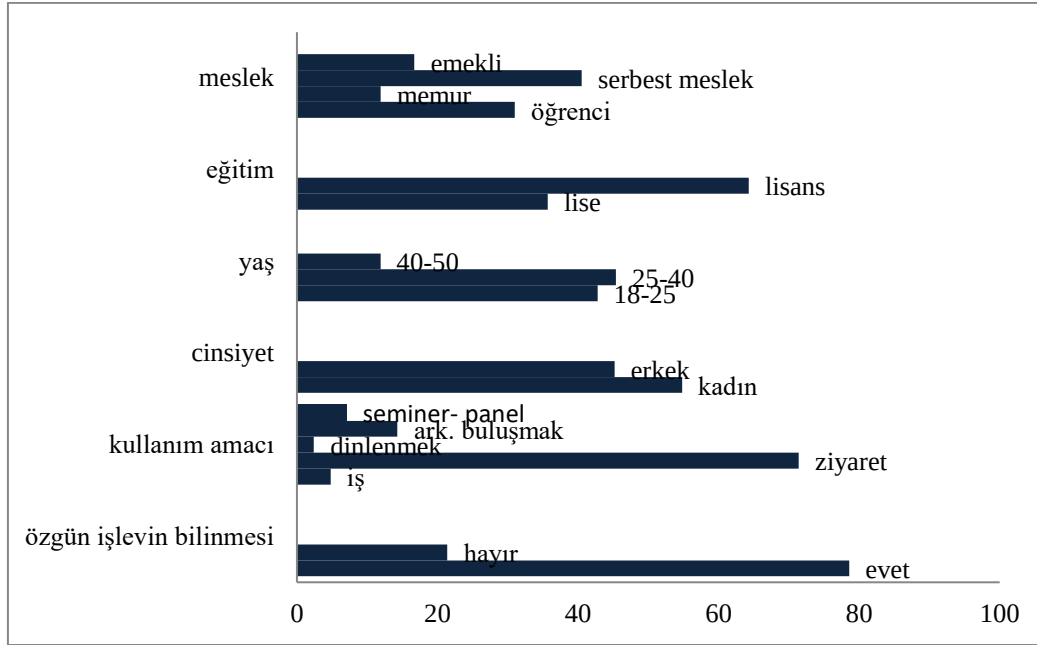
Şekil 3.4. Mihrioğlu Konak Restoran performanslar arası anlamlı ilişkiler ve etkiler

Kültür ve Sanat Evi

Kültür ve Sanat Evi'nin yapının tamamını deneyimlemiş kullanıcılarına toplam 50'şer adet anket yapılmış, güvenilir sonuçların elde edilemeyeceği 8 adet anket analize dahil edilmemiştir. Yapılan anket sonuçlarının analizi için SPSS programı kullanılmış, uygulanan anketlerin analizi *Alan Çalışmasında Anketin Uygulanması ve Analizi* başlığında detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Anket verilerinin güvenilirlik analizi sonucu, teknik performans güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,922, işlevsel performans güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,811, davranışsal performans güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,939, sürdürülebilirlik güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,878, toplam güvenilirlik analizi Cronbach Alpha:0,887 olarak bulunmuştur. Güvenirlik testinde değerlerin 0.70'den büyük olma şartı aranmış, değerler güvenilir çıkmıştır.

Betimsel İstatistiklerin Değerlendirilmesi

Betimsel istatistiklere ait sonuçlar aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Şekil 3.5. Kültür ve Sanat Evi anket yapılan kullanıcı profili

Demografik soruların değerlendirilmesi sonucunda, yapının ağırlıklı olarak üniversite mezunu serbest meslek sahibi kişiler tarafından ziyaret için kullanıldığı bununla birlikte yapının öğrenci ve emekliler tarafından da kullanıldığı görülmektedir. Yapı ziyaret dışında arkadaşlarla buluşmak için kullanılmaktadır.

Teknik Performans Analizi

Yapıya ait değerlendirmeler ana kullanım mekanları olan yemek salonları olarak belirlenmiştir. Teknik performansa ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Çizelge 3.35)

Çizelge 3.35. Kültür ve Sanat Evi teknik performans kriterlerinin ölçüm yapılan mekanlara göre dağılımı

Kriter		Mean	Std. deviation
Aydınlatma	Toplantı Salonu Doğal Aydınlatma	2,77	,808
	Konuk ağırlama odası Doğal Aydınlatma	2,10	,790
	Yemek salonu Doğal Aydınlatma	2,31	1,024
Isıtma	Toplantı Salonu Isıtma	2,19	,707
	Konuk ağırlama odası Isıtma	2,14	,872
	Yemek salonu Isıtma	2,31	,869
Havalandırma	Toplantı Salonu Havalandırma	2,64	,906
	Konuk ağırlama odası Havalandırma	2,52	,917
	Yemek salonu Havalandırma	2,55	1,041
Akustik	Toplantı Salonu Akustik	2,52	1,042
	Konuk ağırlama odası Akustik	2,48	,773

Çizelge 3.35. (devam) Kültür ve Sanat Evi teknik performans kriterlerinin ölçüm yapılan mekanlara göre dağılımı

	Yemek salonu Akustik	2,51	,891
Yangın işaretleri uygunluğu		3,02	1,115
Yapı malz. Birbiri ile uyumu		2,00	,958
Yapı malz. Bölgenin kültürüyle uyumu		2,10	,937
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:orta, 3,41-4,20:kötü, 4,21-5,00 çok kötü			

Teknik performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, *yapıda kullanılan yapı malzemelerinin birbiriyle uyumu* kriterinin değeri iken en düşük değer, *yapıdaki yangın işaretlerinin uygun olarak düzenlenmiş olması* kriterininidir. Teknik performans kriterlerinin ortalama değerine bakıldığında, teknik performansın 2,42 değeri ile 1,81-2,60 aralığına isabet etmekte ve iyi olarak değerlendirilmektedir.

Yeni işlevin teknik performans sonuçları, mekânsal kullanım analizleri birlikte değerlendirilmiş ve sonuçlar birbirini destekleyici düzeyde çıkmıştır. Kullanıcının teknik performansına ait aydınlatma, ısıtma, havalandırma ve akustik performanslarını iyi değerde bulması, teknik gereklilikler için yapının orjinaline müdahale edilmemesi, yeni işlevde kullanılan yapı malzemelerinin yapının dokusuna ve orjinaline uygun bulunması, kullanıcının yapı malzemelerinin genel olarak yapıya ve bölgenin kültürüne uygun bulması yeni işlevin teknik performansını artırmıştır. Kullanıcının teknik performansa ait kötü ve orta bulduğu kriterler, 3,02 değeriyle yapıdaki yangın işaretlerinin uygunluğu kriteri ve 2,64 değeriyle toplantı salonunun havalandırma kriteri olarak belirlenmiş, yapıda bir yangın çıkması durumunda kullanıcıyı yönlendirecek işaretlerin yapıda bulunmasına rağmen kullanıcının bu işaretlerden memnun olmadığı görülmüştür.

İşlevsel Performans Analizi

İşlevsel performansa ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Çizelge 3.36)

Çizelge 3.36. Kültür ve Sanat Evi işlevsel performans değerlendirmeleri

Kriter	Mean	Std. deviation
Donatı Uygunluğu	1,98	,680
Biçim Uygunluğu	2,20	,765
Yüksekliğin Uygunluğu	2,15	,731
Büyükliklerin Uygunluğu	2,32	,906
Mekanların Birbiri İle Olan İlişkisi	2,36	1,055
Gereken Mekanların Mevcut Olması	2,93	,973

Çizelge 3.36. (devam) Kültür ve Sanat Evi işlevsel performans değerlendirmeleri

Engelli Kullanıcıların Durumu	3,16	1,185
Ulaşılabilirlik	2,12	,832
Toplu Taşıma Ulaşımı	2,62	1,209
Yaya Ulaşımı	2,00	,796
Otopark	3,50	1,254
Otoparkla Bağlantı	3,69	1,239
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:orta, 3,41-4,20:kötü, 4,21-5,00 çok kötü		

İşlevsel performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, *yapıda yer alan iç mekan donatılarının yeni işlev için uygunluğu* kriterinde iken en düşük değer, *yapının çevresindeki otoparklarla bağlantısı* kriterinin olmuştur. İşlevsel performans kriterlerinin ortalama değerine bakıldığında, 2,66 değeri ile 2,61-3,20 aralığına isabet etmekte ve orta olarak değerlendirilmektedir

Yeni işlevin işlevsel performans sonuçları, mekânsal kullanım analizleri birlikte değerlendirilmiş ve sonuçlar bazı noktalarda farklılık gösterse de genel olarak birbirini desteklemiştir. İşlevsel performans ortalamasını düşüren, kullanıcının kötü ve orta olarak değerlendirdiği kriterler, 2,93 değeriyle yeni işlev için gereken mekanların yapıda bulunması, 3,16 değeriyle engelli kullanıcılara yönelik yapıdaki uygulamalar, 3,50 değeriyle yapıda otopark bulunması ve 3,69 değeriyle yapının çevresindeki otoparklarla bağlantısı kriterleri olmuştur. Yapının yeni işlevinde olması gereken mekanlar kullanıcılar tarafından yetersiz bulunmuştur. Yapıda engelli kullanıcılar için bir engelli asansörü planlanmış, projeler üzerinde gösterilmiş fakat yerinde uygulanmamıştır. Yapının kendine ait bir otopark bulunmamaktadır, karşıda bulunan çok katlı çarşının altında kapalı otopark olmasına rağmen, kullanıcılar yapının karşısındaki otoparkla bağlantısını zayıf bulmuş, otopark ile ilgili sorgulamayı kötü değerlendirmiştir.

Davranışsal Performans Analizi

Davranışsal performansa ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Çizelge 3.37)

Çizelge 3.37. Kültür ve Sanat Evi davranışsal performans değerlendirmeleri

	Toplantı Salonu		Yemek Salonu		Konuk Ağırlama Salonu	
	Mean	Std.Dev.	Mean	Std. Dev.	Mean	Std.Dev.
Ferah	3,33	,687	2,62	1,024	2,38	,962
Huzurlu	3,26	1,322	2,55	1,109	2,31	1,047
Güzel	3,14	1,260	2,22	1,188	1,97	1,063

Çizelge 3.37. (devam) Kültür ve Sanat Evi davranışsal performans değerlendirmeleri

Konforlu	2,81	1,110	2,07	1,045	1,92	,833
Kullanışlı	2,95	1,125	2,93	,973	1,83	,935
Düzenli	2,86	,926	2,71	1,066	2,43	1,107
Bakımlı	2,57	1,039	2,33	,928	2,36	1,078
Ort.	3,14		2,74		2,48	
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:orta, 3,41-4,20:kötü, 4,21-5,00 çok kötü						

Davranışsal performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, konuk ağırlama salonunun mekânsal algısının *kullanışlı* bulunması kriterinde iken en düşük değer, toplantı salonunun mekânsal algısının *ferah* bulunması kriterinin olmuştur. Davranışsal performans kriterlerinin ortalama değerine bakıldığında, 2,39 değeri ile 1,81-2,60 aralığına isabet etmekte ve iyi olarak değerlendirilmektedir.

Toplantı salonuna yönelik ferah, huzurlu, güzel, kullanışlı, konforlu, düzenli kriterlerinin mekanın kat yüksekliği ve büyüklüğünün yeterli olmaması ve büyüklüğe göre fazla kişiye hizmet vermesi gibi sebeplerle orta değerde çıktığı görülmüştür. Yemek salonuna yönelik ferah, kullanışlı, düzenli kriterlerinin, orta değerde olmasının mekanda kullanılan donatı seçiminden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sürdürülebilirlik Analizi

Sürdürülebilirliğe ait değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. (Çizelge 3.38)

Çizelge 3.38. Kültür ve Sanat Evi sürdürülebilirlik değerlendirmeleri

Kriter	Mean	Std. deviation
İşlevin Çevre İle Uyumu	2,71	1,349
Tarifleme	1,93	,745
Görsel Bütünlük	2,45	1,131
Kültür Hakk. Bilgi Verme	1,98	,897
Yeşil Alan	3,43	1,085
Eski İşlevdeki Ögelerin Korunumu	2,40	1,014
Donatıların Yapı Karakterine Uyumu	2,50	1,110
Misafirlere Göstermek İstedğimiz Bir Yapıdır	1,76	,821
Kentin Tanıtımına Katkı	2,14	1,138
Ekolojik	2,71	1,066
Bisiklet Ulaşımı	2,95	1,306
Yürüme Yolları	2,79	1,159
1,00-1,80:çok iyi, 1,81-2,60:iyi, 2,61-3,40:kötü, 3,21-4,00:çok kötü		

Sürdürülebilirlik performans değerlendirmelerinde en yüksek değer, *yapının kullanıcıların misafirlere göstermek istediğimiz bir yapıdır* kriterinde iken en düşük değer, *yapıda ve çevresindeki yeşil alan düzenlemeleri* kriterinin olmuştur. Sürdürülebilirlik kriterlerinin ortalama değerine bakıldığında, teknik performansın 2,47 değeri ile 1,81-2,60 aralığına isabet etmekte ve iyi olarak değerlendirilmektedir.

Yeni işlevin sürdürülebilirlik performans sonuçları, mekânsal kullanım analizleri birlikte değerlendirilmiş ve birbirini destekleyici düzeyde çıkmıştır. Fiziksel analizlerde belirtildiği gibi yapı ve çevresinde kullanıcıya yönelik herhangi bir yeşil alan düzenlemesi bulunmamakta, kullanıcı bu durumu 3,43 değeriyle sürdürülebilirlik başlığı altında yapıdaki en olumsuz kriter olarak belirtmektedir. Kullanıcının kötü ve orta değer verdiği diğer kriterler de, 2,1 değeriyle yeni işlevin çevre ile uyumu ve 2,1 değeriyle kullanıcıda ekolojik bir algı yaratması, 2,95 bisiklet ve 2,79 değeriyle yürümeyi destekleyen yolların bulunmaması kriterleri olmuştur. Yapının ticari bir doku içerisinde yer alması kullanıcının yeni işlev ve çevre uyumunu orta olarak değerlendirmesine sebep olmuştur. Fiziksel analizlerle, yapının bulunduğu sokak yapısının bisiklet yolu düzenlemelerine uygun olmadığı görülmüştür.

Kültür ve Sanat Evi'nin teknik, işlevsel, davranışsal ve sürdürülebilirlik performansları anketler sonucunda ortalamalar üzerinden karşılaştırılmış, yapıya ilişkin aşağıdaki tablodaki değerler elde edilmiştir.

İşlevsel Performans (2,66) < Sürdürülebilirlik (2,47) < Teknik Performans (2,42) < Davranışsal performans (2,39)

“Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik ile anlamlı düzeyde ilişkilidir.”, *“Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik üzerinde eş düzeyde etkilidir.”*, ve *“İşlev seçimi sürdürülebilirliği etkileyen performansları değiştirir.”* hipotezleri doğrultusunda korelasyon ve regresyon analizleri yapılmış, analizler ile performansların sürdürülebilirlik ve birbirleri arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti belirlenmeye çalışılmıştır.

Korelasyon Analizleri

Çizelge 3.39. Kültür ve Sanat Evi normallik testi

Performans Kriteri	Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.
Teknik performans	,933	42	,016
İşlevsel performans	,967	47	,254
Davranışsal performans	,957	42	,113
Sürdürülebilirlik	,968	42	,293

Korelasyon analizinde “Shapiro-Wilk” testinin “Sig” değeri 0,05’den büyük olduğu kriterler normal dağılımlı, 0,05’den küçük olduğu kriterler ise normal olmayan dağılımlı olmaktadır. Her iki değişkenin normal dağılımlı olduğu durumda, “Pearson Korelasyon Katsayısı”, aksi durumda “Spearman Korelasyon Katsayısı” dikkate alınmaktadır. Bu doğrultuda, işlevsel, davranışsal ve sürdürülebilirlik performansları normal dağılımlı, teknik performans normal olmayan dağılımlı çıkmış, teknik performans ile sürdürülebilirlik ilişkisinde “Spearman Korelasyon Katsayısı”, işlevsel ve davranışsal performansın sürdürülebilirlik ile ilişkisinde “Pearson Korelasyon Katsayısı” dikkate alınmıştır.

Çizelge 3.40. Kültür ve Sanat Evi Pearson korelasyon katsayısı

		Teknik Performans	İşlevsel Performans	Davranışsal Performans
Teknik Performans	Pearson C.	1	,326*	,191
	Sig.		,035	,227
	N	42	42	42
İşlevsel Performans	Pearson C.	,326*	1	,150
	Sig.	,035		,342
	N	42	42	,42
Davranışsal Performans	Pearson C.	,191	,150	1
	Sig.	,227	,342	
	N	42	,42	42
Sürdürülebilirlik	Pearson C.	,312*	,441**	,118
	Sig.	,044	,003	,457
	N	42	42	42

0≤r≤0,25 çok zayıf, 0,26≤r≤0,49 zayıf, 0,50≤r≤0,69 orta, 0,70≤r≤0,89 yüksek, 0,90≤r≤1.00 çok yüksek

Çizelge 3.41. Kültür ve Sanat Evi Spearman korelasyon katsayısı

		Teknik Performans	İşlevsel Performans	Davranışsal Performans
Teknik Performans	Correlation C.	1	,111	,287
	Sig.		,482	,066
	N	42	,42	42
İşlevsel Performans	Correlation C.	,111	1	,117
	Sig.	,482		,462
	N	,42	42	42

Çizelge 3.41. (devam) Kültür ve Sanat Evi Spearman korelasyon katsayısı

Davranışsal Performans	Correlation C.	,287	,117	1
	Sig.	,066	,462	
	N	42	42	42
Sürdürülebilirlik	Correlation C.	,283	,070	,420**
	Sig.	,069	,658	,006
	N	42	42	42
0≤r≤0,25 çok zayıf, 0,26≤r≤0,49 zayıf, 0,50≤r≤0,69 orta, 0,70≤r≤0,89 yüksek, 0,90≤r≤1.00 çok yüksek				

Korelasyon analizine göre;

Kültür ve Sanat Evi'nin yeniden kullanımında, sürdürülebilirlik ile anlamlı ilişkisi tespit edilen tek performans kriteri işlevsel performans olmuştur. Bu ilişkilerin kuvvetine bakıldığında, %44,1 oranında zayıf dereceli bir ilişki olduğu saptanmıştır (Çizelge 3.40).

İşlevsel performans kriterlerinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Öncelikle r kare belirleyicilik katsayısına bakılmış, %20,6 çıkmıştır. Bu değer ile bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişkeni %20,6 oranında açıklıyor sonucuna ulaşılmıştır (Çizelge 3.42). Anlamlılık testinde p: sig = 0,00 olduğundan (p<0,05 ise anlamlıdır), kriterler arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur (Çizelge 3.43).

Çizelge 3.42. Regresyon analizi sürdürülebilirlik ve işlevsel performans kriterleri açıklayıcılık analizi

Model	R	R Kare	Adj. R Sq.	Std. Error of the Estimate
1	,454	,206	,085	,733

Çizelge 3.43. Kültür ve Sanat Evi regresyon analizi anova tablosu

	Kareler T.	df.	Kareler Ort.	F	Sig.
Regres.	321,38	14	22,95	33,7	,000
Bağımlı değişken: Sürdürülebilirlik					
Bağımsız değişken: İşlevsel Performans Kriterleri					

Çizelge 3.44. Kültür ve Sanat Evi regresyon analizi katsayılar tablosu

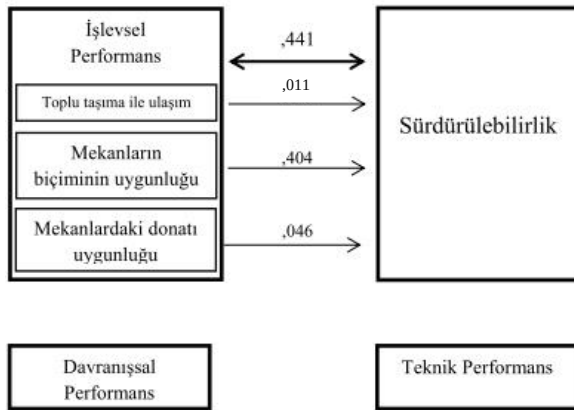
İşlevsel Performans Kriter Katsayıları			
Sürdürülebilirlik X İşlevsel Performans		St. Kats.	Sig.
		Beta	
Mekansal Uygunluk	Biçim Uygunluğu	,404	,032
	Yüksekliğin Uygunluğu	,094	,722
	Büyükliklerin Uygunluğu	,078	,794
	Mekanların Birbiri İle Olan İlişkisi	-,241	,258
Donatı uygunluğu	Donatı Uygunluğu	,046	,040
Uygun mekan organizasyonu	Gereken Mekanların Mevcut Olması	,363	,123
Engelli kullanıcıların durumu	Engelli Kullanıcıların Durumu	,133	,467
Ulaşılabilirlik	Ulaşılabilirlik	,220	,245
Ulaşım çeşitliliği	Toplu Taşıma Ulaşımı	-,011	,043
	Yaya Ulaşımı	,173	,356
Otopark	Otopark	,413	,313
	Otoparkla Bağlantı	,707	,087
Bağımlı Değişken: Sürdürülebilirlik			

Bağımsız değişkenlerin (işlevsel performans kriterleri) sürdürülebilirlik üzerindeki etkileri her bir değişkenin katsayıları ile açıklanmaktadır. Buna göre, en büyük katsayısı olan ve sürdürülebilirlik üzerinde en çok etkisi olan kriter, *mekanların biçiminin yeni işleve uygunluğu* olarak belirlenmiş, bu kriteri *donatı uygunluğu* ve *toplu taşıma ile ulaşım* kriteri takip etmektedir. (Çizelge 3.44).

Çalışmanın başında belirlenen “*Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik ile anlamlı düzeyde ilişkilidir.*”, “*Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik üzerinde eş düzeyde etkilidir.*” hipotezleri doğrultusunda, Kültür ve Sanat Evi’nin sürdürülebilirliğiyle işlevsel performans % 44,1 oranıyla ilişkili bulunmuştur. İşlevsel performansta artış olması durumunda yapının sürdürülebilirlik performansında da aynı oranda artış olacağı ortaya çıkmıştır. İşlevsel performans kriterlerinden *yapıdaki mekanların biçiminin yeni işlev için uygunluğu* kriterinin % 40,4 oranıyla, *donatı uygunluğu* kriterinin % 4,6 oranıyla ve *toplu taşıma ile ulaşım* kriterinin % 1,1 oranıyla sürdürülebilirliğe etki ettiği ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda, konut olarak kullanımının ardından Kültür ve Sanat Evi’ne dönüşen bir yapıda, kullanıcıların yapıda var olan mekanların biçimlerinin sergi salonlarına dönüşmesinde önemli buldukları ortaya çıkmıştır. Yeni işlevi için ihtiyaç duyulan sergi salonlarının var olan yapıdaki mekanların biçimleri doğrultusunda şekilleneceği, bu yüzden mekanların

yeni işlev için uygunluğunun Kültür ve Sanat Evi işlevinde diğer kriterlere göre daha etkili çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte toplumun kültürel değerlerini yansıtmak amaçlı işlevlendirilen bu yapıda kullanılan iç mekan donatılarının doğru ve amaca uygun seçilmiş olması ve yerli yabancı turistlerin ziyaret de yapıyı deneyimleyeceği düşüncesiyle yapının kolay ulaşılabilir bir konumda olması kullanıcının sürdürülebilirliği bu kriterler ile ilişkilendirmesine sebep olmuştur.

Anket sonuçlarına göre, yapıdaki *mekanların biçimlerinin yeni işleve uygunluğu* değeri iyi düzeyde çıkmıştır. Yeni işlevin gerektirdiği konulara göre ayrılmış olan sergi salonlarının yapının odalarında planlanmış olması, geniş açıklık gerektiren sergi birimlerinin de yapının merkezindeki holde yer alması kullanıcı tarafından olumlu bulunmuştur, yeni işlevin gerektirdiği mekânsal kurgunun mevcut yapıdaki durumu kullanıcıyı memnun etmektedir.

Şekil 3.6. Kültür ve Sanat Evi performanslar arası anlamlı ilişkiler ve etkiler

3.1.5. Seçilen yapılar için değerlendirme sonuçları

Alan çalışmasında kullanıcı memnuniyeti kapsamında ele alınan üç yapıda elde edilen veriler doğrultusunda, kullanıcıların farklı sebeplerle, bilinçli ya da bilinçsiz, bir şekilde

yapıları kullandıkları tespit edilmiştir. Ele alınan üç yapının da yeniden işlevlendirmeden önceki işlevinin hala biliniyor olması, yapıların özgünlük ve sanatsal değerinin hala korunduğunun, yeni işleviyle birlikte kaybolmadığının bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Afyon Koruma Amaçlı İmar Planı (AKAİP)'in hedefleri bağlamında, potansiyel olarak görülen geleneksel konutların, tek tek de olsa korunduğu, yeniden işlevlendirilmiş yapıların kente gelen misafirlere gösterilmek istenen yapılar olduğu, bölgede çekicilik sağladığı, yapılarda bozulmamış özgün özellik taşıyan elemanların korunduğu, kullanılmaya devam edildiği tespit edilmiştir. Alan çalışmasında incelenen yeniden işlevlendirilmiş üç yapının AKAİP kararlarını destekler nitelikte olduğu fakat AKAİP hedefleri arasında yer alan, uygulamaların mülk sahipleri tarafından yapılmasının desteklenmesi ve işlev seçimi yapılmadan önce öneriler geliştirilerek en uygun işlevin seçilmesi konusunda bir takım eksiklikler olduğu görülmüştür (EK 1).

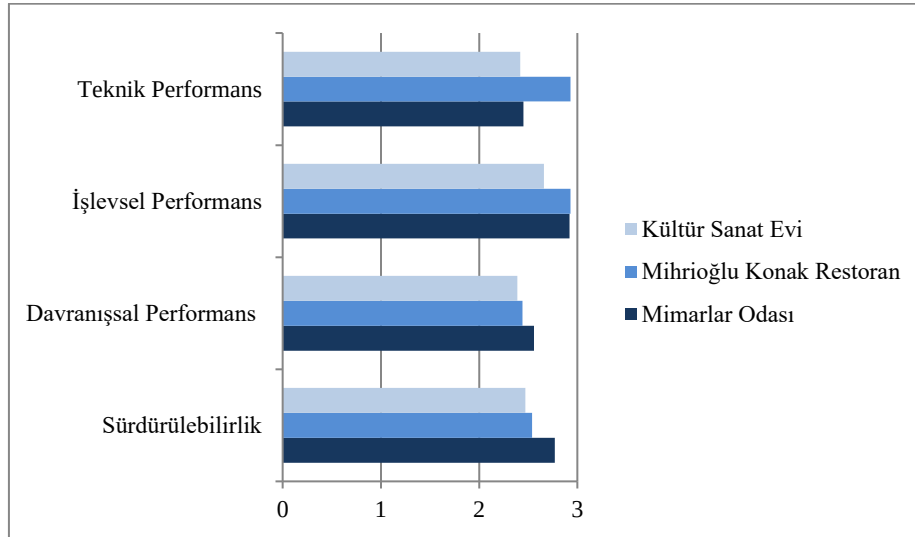
Yeniden işlevlendirilmiş üç yapının da tescilli yapılar olması, yeni işlevin gerektirdiği müdahalenin sınırlı olmasına sebep olmuş, bu da teknik, işlevsel, davranışsal ve sürdürülebilirlik performanslarına verilen değerleri etkilemiştir. Üç yapının teknik, işlevsel, davranışsal ve sürdürülebilirlik performans düzeyleri ortalama değerler üzerinden karşılaştırıldığında;

Teknik performans değerinin en yüksek olduğu yapı, Kültür ve Sanat Evi, en düşük olduğu yapı ise, Mihrioğlu Konak Restoran olmuştur (Mihrioğlu Konak Restoran<Mimarlar Odası< Kültür ve Sanat Evi) (Şekil 3.7).

İşlevsel performans değerinin en yüksek olduğu yapı, Kültür ve Sanat Evi, en düşük olduğu yapı ise, Mihrioğlu Konak Restoran olmuştur (Mihrioğlu Konak Restoran<Mimarlar Odası< Kültür ve Sanat Evi) (Şekil 3.7).

Davranışsal performans değerinin en yüksek olduğu yapı, Kültür ve Sanat Evi, en düşük olduğu yapı ise, Mimarlar Odası olmuştur (Mimarlar Odası < Mihrioğlu Konak< Restoran Kültür ve Sanat Evi) (Şekil 3.7).

Sürdürülebilirlik performans değerinin en yüksek olduğu yapı, Kültür ve Sanat Evi, en düşük olduğu yapı ise, Mimarlar Odası olmuştur (Mimarlar Odası < Mihrioğlu Konak Restoran < Kültür ve Sanat Evi) (Şekil 3.7).

Şekil 3.7. Ortalamalar üzerinden Mimarlar Odası, Mihrioğlu Konağı, Kültür ve Sanat Evi'nin performans değerleri

Performans kriterleri ortalamalar üzerinden değerlendirildiğinde, teknik, işlevsel, davranışsal ve sürdürülebilirlik performansın en yüksek olduğu yapı Kültür ve Sanat Evi çıkmıştır.

Teknik performansa ait en yüksek sonuç, Kültür ve Sanat Evi'ne aittir. Kültür ve Sanat Evi'nin bölgenin belli bir döneme ait yaşam tarzını, kültürünü yansıtacak bir yapı olması planlanmış, bu doğrultuda yeni işlevde kullanılan malzemeler ve iç mekan donatıları hem yapıya hem de yörenin kültürüne uygun olarak seçilmiştir. Bununla birlikte, yapının aydınlatma, ısıtma, havalandırma ve akustik performansları kullanıcı beklentisini karşılayacak düzeyde çıkmış, tescilli bir yapıda teknik gereklilikler için yapılacak müdahalelerin sınırlı olması sebebiyle optimum düzeyde aydınlatma, ısıtma, havalandırma ve akustik sağlanması kullanıcı tarafından yeterli bulunmuştur. Kullanıcının yeni işlevdeki malzemelerin bölgenin kültürüne ve yapıya uygun olarak seçilmesi kriterlerine verdiği değerler teknik performans ortalamasını artırmış ve teknik performans ortalamasının 3.42 değeri ile iyi çıkmasına sebep olmuştur.

İşlevsel performansa ait en yüksek sonuç, Kültür ve Sanat Evi'ne aittir. Yeni işlevdeki eylemlerin uygun mekanlarda karşılanabiliyor olması ve yeni işlevin gerektirdiği mekanların yapıda mevcut olması işlevsel performans değerinin diğer yapılara göre daha yüksek değerde çıkmasına sebep olmuştur. Yapının tescilli yapı olması mekanların büyüklük, yükseklik, biçimine müdahalenin sınırlı olması, yeni işlevinin mevcut mekanların fiziksel özelliklerine göre şekillenmesine sebep olmuş, geniş açıklık isteyen sergi salonları odaları birbirine bağlayan hollerde, günlük yaşamın canlandırıldığı sergiler yapının odalarında kurgulanmış, var olan mekanlar yeni işleve uygun hale getirilmiştir. Bununla birlikte, yapının diğer iki yapıya göre hem toplu taşıma noktalarına hem de kent merkezine daha yakın konumda olması, diğer iki yapıdan farklı olarak yerinde henüz uygulanmasa da engelli kullanıcılar için engelli asansörü planlanmış ve asansör yeri hazırlanmış olması kullanıcının işlevsel performans değerini diğer yapılara göre daha iyi olarak değerlendirmesine sebep olmuştur.

Davranışsal performansa ait en yüksek sonuç, Kültür ve Sanat Evi'ne aittir. Kültür ve Sanat Evi'nde özellikle konuk ağırlama salonunun diğer mekanlara göre daha yüksek kullanıcı memnuniyeti sağladığı görülmüştür. Mekanın diğer mekanlara göre güzel, konforlu, kullanışlı, bakımlı ve düzenli kriterlerinin yüksek ortalamaya sahip olması, konuk ağırlama salonunun farklı işlevlere uygun olması, iç mekan donatılarının mekanın büyüklüğüne ve bölgenin kültürel özelliklerine göre seçilmesi, bir çok kişiye aynı anda hizmet verecek bir salon olmasının etkili olduğu düşünülmüştür.

Sürdürülebilirlik performansının en yüksek olduğu yapı, Kültür ve Sanat Evi çıkmıştır. Konut olarak kullanılan yapının yerel yönetim tarafından satın alınarak kentin yaşam tarzını yansıtmak ve kent hakkında bilgi vermek amacıyla yeniden işlevlendirilmesi, yapının kentin tanıtımına katkı sağlamasına, yapıdaki özgün öğelerin bilinçli bir şekilde korunmasına, yeni kullanılacak malzemelerin doğal ve bölgenin kültürüyle uyumlu seçilmesine sebep olmuştur. Yapının eski işlevi unutulmazken, yapı yeni işleviyle bölgede bir tanımlama aracı olmuş, bölge halkı tarafından bilinen bir yapı olmuştur. Yapının tanıtım amaçlı bir işleve sahip olması, kent merkezine daha yakın konumda yer alması sürdürülebilirlik değerlendirmelerinde diğer iki yapıdan daha iyi değerde çıkmasına sebep olmuştur.

Çalışmanın hedefi doğrultusunda belirlenen;

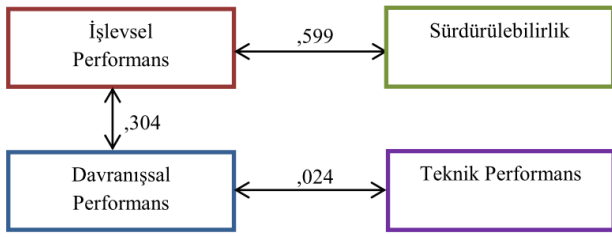
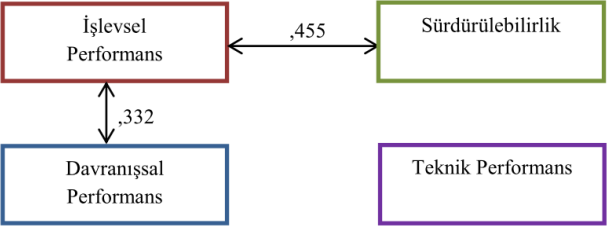
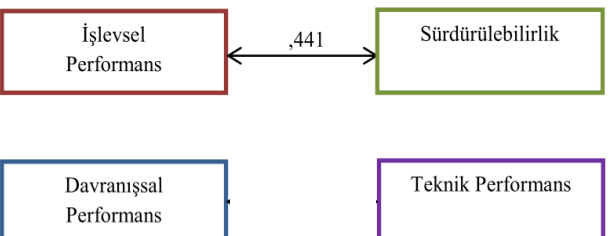
H1: Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik ile anlamlı düzeyde ilişkilidir.

H2: Teknik, işlevsel ve davranışsal performanslar sürdürülebilirlik üzerinde eş düzeyde etkilidir.

H3: İşlev seçimi sürdürülebilirliği etkileyen performansları farklılaştırır.

hipotezleri doğrultusunda korelasyon ve regresyon analizleri yapılmış, korelasyon analizi sonucunda çıkan ilişkiler aşağıdaki gibi gösterilmiştir.

Çizelge 3.45. Performans kriterlerinin birbiriyle ilişkisi

Yapı	Performanslar arası ilişkiler
Mimarlar Odası 	
Mihrioğlu Konak Restoran 	
Kültür ve Sanat Evi 	

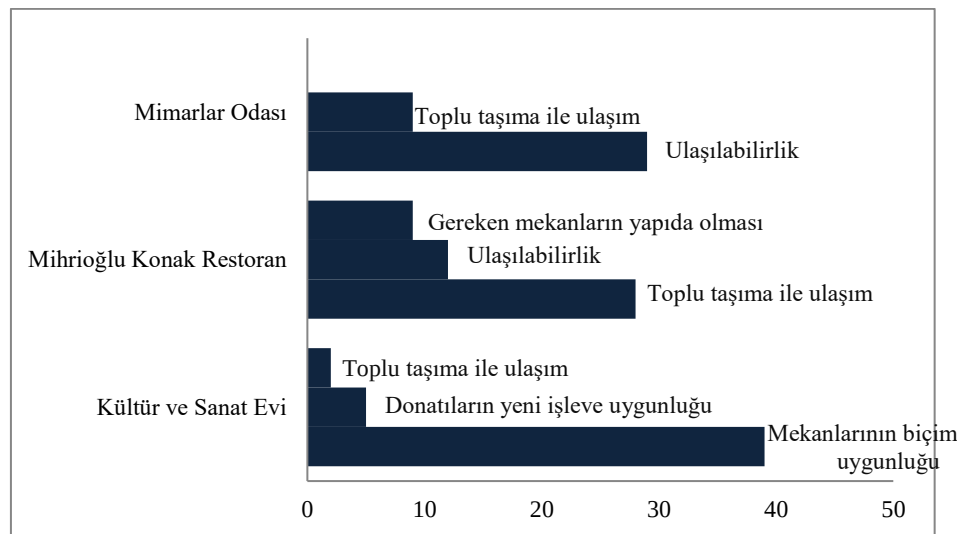
Her üç yapıda da işlevsel performansın sürdürülebilirlik ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiş (Mimarlar Odası: %59,9, Mihrioğlu Konağı: %45,5 Kültür ve Sanat Evi: %44,1), teknik ve davranışsal performanslar ile sürdürülebilirlik arasında anlamlı bir ilişki

tespit edilmemiştir. İşlevlerden bağımsız olarak yeniden işlevlendirilmiş yapının sürdürülebilirliğine bakıldığında genelleme yapmanın mümkün olmadığı, sürdürülebilirliğin yapı tipine, işlevlere göre değiştiği, ortalama bir sonuç elde edilemediği ortaya çıkmıştır (Çizelge 3.45).

Korelasyon analizi sonucunda ilişkisiz çıkan performanslar sistemden atılmış, ilişkili çıkanlar üzerinden devam edilmiştir. Her üç yapıda da işlevsel performans sürdürülebilirlik ile ilişkili bulunmuş, işlevsel performans alt başlıklarından hangisinin hangi oranda sürdürülebilirliğe etkisi olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır (Çizelge 3.46).

Çizelge 3.46. Performans kriterlerinin sürdürülebilirliğe etkisi

İşlevsel Performans Kriterleri	Seçilen Yeni İşlev					
	Mimarlar Odası		Mihrioğlu Konak Restoran		Kültür ve Sanat Evi	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.
Biçim Uygunluğu	,096	,635	,235	,245	,404	,032
Yüksekliğin Uygunluğu	,230	,269	-,191	,525	,094	,722
Büyükliklerin Uygunluğu	-,144	,460	,017	,916	,078	,794
Mekanların Birbiri İle Olan İlişkisi	,360	,070	-,011	,964	-,241	,258
Donatı Uygunluğu	-,414	,094	,047	,745	,046	,040
Gereken Mekanların Mevcut Olması	,402	,144	,085	,042	,363	,123
Engellilerin durumu	,053	,340	-,030	,823	,220	,245
Ulaşılabilirlik	,285	,027	,114	,032	,220	,245
Toplu Taşıma Ulaşımı	,090	,007	,280	,028	-,011	,043
Yaya Ulaşımı	,119	,459	,236	,179	,173	,356
Otopark	,096	,783	,074	,801	,413	,313
Otopark ile bağlantı	-,230	,679	,310	,299	,707	,087

Şekil 3.8. Yapılara göre performans kriterlerinin sürdürülebilirliğe etkisi

Alan çalışmasında ele alınan her üç yapı için bir değerlendirme yapıldığında; ofis olarak kullanılan yapının sürdürülebilirliğine *ulaşılabilirlik* kriterinin %28,5 oranla etkili olduğu bunu % 9,0 oranıyla *toplu taşıma ile ulaşım* kriterlerinin takip ettiği görülmüştür (Çizelge 3.46). Ofis olarak kullanılan bir yapının sürdürülebilirliğine ulaşılabilirlik kriterinin en yüksek oranda etki etmesi, yapının kısa süreli ve iş için kullanılmasından kaynaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapının kullanım amacı ve kullanım sıklığı göz önüne alındığında, ofis olarak kullanılan yapının çoğunlukla iş için ve kısa süreli kullanıldığı tespit edilmiştir. Proje onayı ve ruhsat işleri gibi işler için yapıya gelen kullanıcı, en kolay şekilde yapıya ulaşma beklentisi içinde olmuştur. Yapının ulaşılabilirliği değerlendirildiğinde, yapıya ulaşımın hem yaya hem de taşıt ile sağlanabildiği görülmüştür. Yapıya ulaşan yokuşun eğimi hem yaya hem engelli kullanıcıların yapıya erişimi açısından olumsuzluk göstermesine rağmen anketler sonucunda yapının ulaşılabilirlik değeri orta değerde çıkmıştır. Engelli kullanıcıların yapıya ulaşımı değerlendirildiğinde, tekerlekli sandalye ile yapı bahçe kapısına kadar erişimin yokuşun eğimi nedeniyle ana arter olan cadde üzerinden sağlanamadığı, toplu taşıma noktalarına uzak olan cadde üzerinden sağlanabildiği görülmüştür. Yapıya kendi araçlarıyla gelen kullanıcıların otopark problemiyle karşılaştığı, kullanıcıların yapının ana girişindeki yol kenarına araçlarını park ettiği, yapı çevresinde kapalı ya da açık herhangi bir otopark bulunmadığı gözlemlenmiş, bu durum, yaya olarak ve toplu taşıma ile ulaşım kriterlerinin önemini artırdığı tespit edilmiştir.

Restoran olarak kullanılan yapılarda erişim kolaylığı başlığı altında yer alan *toplu taşıma ile ulaşım* kriterinin % 28,0 oranla etkili olduğu bunu % 11,4 oranıyla *ulaşılabilirlik*, % 8,5 oranıyla *yeni işlev için gereken mekanların mevcut yapıda bulunması* kriterlerinin etkili olduğu görülmüştür (Çizelge 3.46). Restoran olarak kullanılan bir yapının sürdürülebilirliğine yapıya erişim kolaylığı başlığı altında bulunan toplu taşımayla ulaşım kriterinin en yüksek oranda etki etmesi, yapının tarihi kent merkezindeki kültür aksında bulunduğu için kullanıcı profilinin çoğunlukla yerli ve yabancı turist olması, bu kullanıcıların yapıya ulaşım için tur otobüsleri ya da toplu taşıma kullanmasından kaynaklı olduğu düşünülmüştür. Bununla birlikte yapıya özel araçlarıyla gelen kullanıcıların yapı ve çevresindeki otopark yetersizliği nedeniyle toplu taşıma tercih etmesinin erişim kolaylığı kriterinin yapının sürdürülebilirliğine en yüksek oranda etkisine sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapının ulaşılabilirliği değerlendirildiğinde, yapıya erişimin hem yaya hem de taşıt ile sağlanabildiği, toplu taşıma ile yapıya en yakın arter olan, yapının bulunduğu

sokak olan Türbe Caddesi üzerinden de ulaşılabilceği görülmüştür. Bununla birlikte engelli kullanıcıların yapıya kolaylıkla erişebildiği görülmüştür. Kullanıcı yapının ulaşılabilirlik ve toplu taşıma ile ulaşım kriterlerini iyi olarak değerlendirmiştir. Yeni işlev için gereken mekanların yapıda olması kriterleri de sürdürülebilirlik üzerinde etkili bulunmuştur. Bu kritere ilişkin analiz yapıldığında, restoran olarak kullanılan Mihrioğlu Konağı zemin katında mutfak, idari ofis, karşılama - kasa alanı ve depo birimlerinin yer aldığı görülmüş, zemin katunda kullanıcıların yemek yiyebileceği bir alana rastlanmamıştır. Engelli ve yaşlı kullanıcılar düşünüldüğünde zemin katta da yemek salonu olması gerektiği sonucuna varılmış, zemin katta böyle bir alanın olmaması yeni işlevde zayıf nokta olarak görülmüştür. Kullanıcı yeni işlev için gereken mekanların yapıda bulunması kriterini orta olarak değerlendirmiştir. Restoran olarak kullanılan yapıda, yapının ulaşılabilirliğinin ve ulaşım çeşitliliğinin iyi olması, mekânsal programın gerektirdiği farklı mekanların yapıda mevcut olması kriterlerinin kullanıcı memnuniyetini artıracığı görülmüştür.

Sanat Evi işlevinde kullanılan yapıda ise mekânsal ilişki başlığı altındaki *mekanların biçiminin yeni işleve uygunluğu* kriterinin %40,4 oranla etkili olduğu bunu %4,6 oranıyla *kullanılan donatıların yeni işlev için uygunluğu* ve % 1,1 oranıyla *toplu taşıma ile ulaşım* kriterlerinin takip ettiği görülmüştür (Çizelge 3.46). Sergi salonlarının çoğunlukta olduğu Kültür ve Sanat Evi işlevinde var olan mekanların niteliklerinin sürdürülebilirliğe en yüksek oranda etki etmesi, yapının yeni işlevinin sergi salonu ve toplantı salonu gibi geniş açıklık gerektiren mekanlar barındırmasından ve sergilenecek ürünlerin niteliklerine göre farklı mekânsal gereksinimlere ihtiyaç duyulmasından kaynaklı olduğu düşünülmüştür.

Yapıda yeni işlevde olması gereken mekanların, yapının mevcut mekanlarının biçimlerine göre düzenlendiği, mekanların büyüklük ve biçimlerine göre hangi işlevin hangi odada olması gerektiğine karar verilmiştir. Kullanıcı mekanların biçiminin yeni işlev için uygunluğu kriterini iyi olarak değerlendirdiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte iç mekan donatılarının yeni işleve uygunluğu kriteri de sürdürülebilirlik üzerinde etkili bulunmuş, yapının işlevinin bölgenin yaşamını yansıtmak gibi bir amaca sahip olması nedeniyle yapıdaki iç mekan donatılarının yeni işleve uygun olarak seçilmesi kriterinin kullanıcı memnuniyetini artıracığı görülmüştür. İç mekan donatılarının mekanların özgünlüğü ve tarihsel özelliklerini yansıtmaları açısından önemli olduğu görülmüş kullanılan mekan donatılarının yeni işlev için uygunluğu kriteri değerlendirildiğinde, mekanlarda yer alan iç mekan donatıları yapının işlevine uygun bulunmuş, seçilen donatıların mekan

büyükliklerine uygun olduğu, Afyonkarahisar kültürünü ve yaşam tarzını yansıttığı, malzemenin rengi ve dokusunun yapının özgünlüğüne uygun olduğu gözlemlenmiştir. Kullanıcı bu kritere ilişkin sorgulamayı iyi olarak değerlendirmiştir. Ulaşılabilirlik kriterine yönelik bir değerlendirme yapıldığında, yapıya erişimin hem yaya hem de taşıt ile sağlanabildiği, toplu taşıma ile yapıya en yakın ulaşımın ana arter üzerinden sağlanabildiği görülmektedir. Yapıya engelli kullanıcıların kolaylıkla ulaşabildiği, yapı içerisinde de bodrum kattan birinci kata kadar ulaşan engelli asansörü ile ulaşımın kolaylıkla sağlanabildiği görülmektedir. Kullanıcının bu kritere yönelik sorgulamayı, iyi olarak değerlendirdiği görülmüştür.

Her üç yapıda da işlevsel performansın sürdürülebilirlikle ilişkili çıkması, yeniden işlevlendirilmiş bir yapının sürdürülebilirliğinde işlevsel performansın önemli olduğunu göstermektedir. Yapının yeni işlevinin sürdürülebilirliğe etki eden işlevsel performans kriterlerini farklılaştırdığı, ofis ve restoran gibi işlevlerde ulaşım ile ilgili kriterlerin yeni işlevin sürdürülebilirliğini doğrudan etkilediği, Sanat Evi işlevinde ise yapıda var olan mekanların biçiminin yeni işleve uygunluğu kriterinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamında analizlerden elde edilen sonuçlar, literatür çalışmasında incelenen çalışmalar ile karşılaştırıldığında; sivil mimarlık örneklerinden biri olan Nevzat Özel Evi'nin yeniden işlevlendirilerek Konya Mimarlar Odası olarak kullanıldığı çalışmada, bu çalışma kapsamında incelenen Afyon Mimarlar Odası gibi davranışsal performans ile mekanların teknik ve işlevsel performansı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiş, kullanıcının mekana yönelik algısının teknik ve işlevsel performansa paralel olarak değiştiği ortaya çıkmıştır. Konya Mimarlar Odası'nın incelendiği çalışmada, yeniden işlevlendirme çalışmalarında, mekana yönelik algı performansının yeni işlevin sürdürülebilirliği adına önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma ile paralel sonuçlar elde edilmiştir. Afyonkarahisar'daki Millet Hamamı'nın yeniden işlevlendirilerek Kültür ve Semt Evi'ne dönüşümünün sosyo kültürel sürdürülebilirlik bağlamında değerlendirildiği çalışmada, yeni işlevin sürdürülebilirliğinin işlev ve mevcut bina adaptasyonunun başarısıyla ilişkili olduğu, bu ilişkide de mevcut yapıdaki mekanların yeni işlevin gereksinimlerine cevap verme durumu ve binanın kent içindeki konumu kriterlerinin belirleyici olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışma kapsamında yeni işlev için gereken mekanların yapıda bulunması ve işlevin uygun mekanlarda karşılanabiliyor olması

kriterlerinin sürdürülebilirlikte önemli olduğu belirlenmiş. Her iki çalışma sonucu paralellik göstermiştir. Yeniden işlevlendirilmiş anıtsal yapıların kullanım sürecinde değerlendirilmesine yönelik bir model öneren, beş medrese yapısı ile modelin geçerliliğini sınanan çalışma sonucunda, yeni işlevin sürdürülebilirliğinin yapının bünyesinde bulunan mekanların yeni işlevin gerekliliklerine göre adapte edilebilirliğiyle ilişkili olduğu ve kullanıcının mekana yönelik algısının işlevsel ve teknik performanslara bağlı olarak değiştiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, literatür kapsamında incelenen Konya kent merkezinde konuttan dönüştürülmüş kafelerde kullanıcı memnuniyeti belirlemeyi amaçlayan çalışmada, konut işlevi ile tasarlanmış ancak bazı sebepler sonucunda, dönüştürülmesi planlanan yapılar için en önemli unsurun kullanıcı olduğunu belirtilmiş, çalışma ile paralel sonuçlar elde edilmiştir. Konutun kullanıcı olan tek bir aileye hitap etmesinin ardından, kamusal kullanımlara dönüşmesinin kullanıcı beklentilerinde farklılaşmaya sebep olduğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada, yeniden işlevlendirme çalışmalarında, dönüşümün, mekanların plan düzlemi üzerinde geniş açıklıklar oluşturmak veya mekanın özgünlüğünü korumak gibi bazı temel kararların alınmasına sebep olduğu, bununla birlikte, mevcut yapı organizasyonunun iyi analiz edilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu çalışma ile literatür çalışmalarından farklı olarak yeniden işlevlendirilmiş yapıların sürdürülebilirliğinde üç yapı için ortak bir sonuç elde edilememiş, bir genelleme yapılamamıştır. Yeniden işlevlendirme çalışmalarında yeni işlevin sürdürülebilirliği işlevsel performans ile ilişkili bulunmuş, çalışma kapsamında incelenen üç yapıda da bu sonuç elde edilmiştir. Davranışsal performansın sürdürülebilirlik olarak önerildiği çalışmalara alternatif bir sonuç elde edilmiştir. İncelenen üç yapıda, regresyon analizleri sonucunda, sürdürülebilirliğe etki eden kriterlerin ulaşılabilirlik, yeni işlevin mekânsal gereksinimlerinin mevcut yapıda karşılanması ve var olan mekanların organizasyonu ve niteliği olduğu ortaya çıkmıştır. Kültür varlığı olarak nitelendirilen yapıların kendine özgü müdahale sınırları olduğu, her işlevin bulunduğu bağlam içerisinde değerlendirilmesi gerektiği, bir genelleme yapmanın doğru olmadığı sonucu bu çalışma ile incelenen literatür çalışmalarının ortak sonucu olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, Yeniden işlevlendirilmiş yapıların sürdürülebilirliğinin işleve, yapı tipine göre değiştiği, genelleme yapmanın doğru olmadığı sonucuna ulaşılmıştır [5, 6, 7, 43].

4. SONUÇ

Endüstri Devrimi sonrasındaki gelişmeler sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuş, yıkımdan kaynaklı atık üretimine, büyük miktarda hammadde kullanımına ve birçok çevresel hasara sebep olan yapı sektörünün de alışkanlıklarını değiştirmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Yapı sektöründe sürdürülebilirlik, yenilenemeyen kaynakların etkin kullanımı, enerji etkin yapı malzemelerinin seçilmesi, insan sağlığı ve konforu göz önüne alınarak tasarımlar yapılması, kullanıcılarının sürdürülebilirlik felsefesini anladığı ve sürdürülebilir davranmaya teşvik edildiği tasarımlar yapılması ve var olan yapı stoğunun ömrünün arttırılması gibi konuları kapsamaktadır. Bu noktada yeniden işlevlendirme çalışmaları önem kazanmıştır. Yeniden işlevlendirme çalışmalarında yıkım ve yapım için gerekli enerji ve doğal kaynak kullanımının azalması ile çevresel ve ekonomik açıdan sürdürülebilirlik sağlanırken, geçmiş yaşama ait değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması, geçmiş ve gelecek arasında bir köprü niteliği taşıması ile toplumsal açıdan da sürdürülebilirlik sağlanmaktadır. Bununla birlikte yeniden işlevlendirme çalışmaları tarihi yapıları korumanın da bir yöntemi olarak kabul edilmektedir. Kültür varlığı kapsamındaki kullanılabilir nitelikte olan yapıların yeni kullanıcıları üzerinden değerlendirilmesi ile işlevin devamlı olup olmayacağı, dolayısıyla yapının önerilen işlevle yaşamına devam edip edemeyeceğini belirlenmektedir. Yeniden işlevlendirme çalışmalarında öncelikle mevcut yapı yeni işlev adaptasyonuna bakılması yapının yeni işleviyle yaşamına devam edip edemeyeceğinin ve kullanıcı memnuniyetinin belirlenmesi açısından önemli görülmektedir.

Yeniden işlevlendirilmiş yapıların sürdürülebilirliğine odaklanan bu çalışmada, yeni işlevin sürdürülebilirliğine katkı sağlayan faktörler bulunmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda, çalışma kapsamında, yapılış amacından farklı bir amaçla kullanılan yapıların yeni işleve adaptasyonu, kullanım sürecinde değerlendirme yaklaşımıyla mekânsal performansa odaklanarak ölçülmüştür. Araştırmada Afyonkarahisar tarihi kent merkezinde bulunan farklı kullanımlara dönüşmüş üç konut yapısına yer verilmiş, her yapı tek tek incelenmiştir. Bütün bu çalışmaların sistemli bir şekilde yürütülmesi için bir model oluşturulmuş, çalışma bu model doğrultusunda yürütülmüştür. Model üç aşamadan oluşmuş, birinci aşamada fiziksel mekan analizleri yapılmış, nitel değerlendirme yapılmıştır, İkinci aşamada kullanıcılara uygulanan anketler üzerinden performans kriterlerinin yapıdaki durumu

belirlenmiş, performans kriterleri ve sürdürülebilirlik ilişkisi tespit edilmiş, nicel değerlendirme yapılmıştır. Üçüncü aşamada ise, nitel ve nicel verilerden elde edilen sonuçlar karşılaştırılarak yeniden işlevlendirilmiş yapılar için ortak bir sonuç elde edilmeye çalışılmıştır.

Nitel değerlendirmede, mevcut yapı yeni işlev adaptasyonunun belirlenebilmesi için fiziksel mekan analizleri yapılmış, yeni işlevde bulunması gereken mekanlar yeni işleve ait örnekler üzerinden belirlenmiş, bu mekanların yapıdaki karşılıklarına bakılmıştır. Her bir yapıda mekânsal boyutların yeterliliği, standartlar üzerinden ölçülmüş, mekanların yeni işlev için yeterlilik düzeyleri tartışılmıştır. Yapıların tescilli yapılar olması, yapıya müdahalenin sınırlı olmasını gerektirmiş, mekânsal yeterlilikler bu doğrultuda değerlendirilmiştir.

Nicel değerlendirmede ise, yöntemin bir parçası olan kullanım sürecinde değerlendirme çalışmalarının teknik, işlevsel ve davranışsal performans kriterleri yeniden yorumlanmıştır. Bu performans kriterlerinin sürdürülebilirlik ile ilişkisi ve sürdürülebilirliğe etkisinin belirlenebilmesi için, diğer KSD çalışmalarından farklı olarak sürdürülebilirlik başlığı eklenmiştir. Belirlenen kriterlerin yapıdaki karşılıklarına bakılması için binanın günümüz kullanıcılarına anket uygulanmıştır. Çalışmanın asıl hedefi olan yeniden işlevlendirilmiş bir yapıda sürdürülebilirliğe etki eden faktörlerin belirlenebilmesi için, korelasyon ve regresyon analizleri yapılmış, korelasyon analizleriyle sürdürülebilirlik ile ilişkisi olan performanslar belirlenmiş, ilişkili olan performansların alt başlıklarının etkililiğine bakılması için regresyon analizleri yapılmıştır. Kullanıcı beklentilerinin ve memnuniyetinin işlevler doğrultusunda farklılaştığı görülmüştür. Her üç işlevde de işlevsel performans sürdürülebilirlik ile ilişkili bulunmuş, işlevsel performanstaki artışın yeni işlevin sürdürülebilirliğini artıracak sonucuna ulaşılmıştır. Üç yapı için ayrı ayrı yapılan regresyon analizleriyle, ofis işlevinde ulaşılabilirlik kriteri, restoran işlevlerinde ulaşım çeşitliliği başlığı altındaki toplu taşıma ile ulaşım kriteri, sanat evi işlevinde ise yapıdaki mekanların biçimlerinin yeni işleve uygunluğu kriterinin sürdürülebilirliğe pozitif yönde katkı sağlayan kriterler olduğu ortaya çıkmıştır. İşlevlerden bağımsız olarak genelde sürdürülebilirlikte etkili olan performans kriterleri tespit edilmeye çalışılmış, bir sonuca ulaşılamamıştır. Yeniden işlevlendirilmiş yapının sürdürülebilirliğinin işlevlere, yapı tipine göre farklılaştığı, her yeniden işlevlendirme çalışmasının ayrı incelenmesi gerektiği, bir genelleme yapmanın doğru olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışma, literatür çalışması kapsamında incelenen davranışsal performansın doğrudan sürdürülebilirlik olarak önerildiği çalışmalara alternatif olmuş, bu çalışmalardan farklı olarak, yeni işlevin sürdürülebilirliğinde yapının işlevsel performansının önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Literatür çalışmasında incelenen, anıtsal yapıların kullanım sürecinde değerlendirilmesine odaklanan çalışmada olduğu gibi, işlevin yapının sürdürülebilirliğini sağlamada en önemli etken olduğu görüşüne ulaşılmıştır. Bununla birlikte kullanıcıların mekana yönelik algılarının teknik ve işlevsel performansa bağlı olarak değiştiğini gösteren çalışmalara zıt olarak, bu çalışma sonucunda kullanıcının mekana yönelik algısına etki eden performans ile ilgili bir genelleme yapılamamış, farklı işlevlerde farklı sonuçlar elde edilmiştir. Yeni işlevin sürdürülebilirliğinin var olan yapı ile yeni işlevin adapte edilmesindeki başarı ile mümkün olduğunu gösteren çalışmalar ile paralel sonuçlar elde edilmiş, yeniden işlevlendirmeden önce yapıda yer alan mekanların yeni işlevin gerekliliklerine uyumunun kullanıcı memnuniyetini artırdığı görülmüştür. Anket çalışmaları doğrultusunda özellikle kamusal kullanımlarda ulaşılabilirlik kriterinin de yapının sürdürülebilirliğinde önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmada, sürdürülebilir tarihi çevrelerin değerlendirildiği çalışmalara paralel olarak, bölgenin kültürel değerlerinin yansıtılması, yapıların çevresindeki yapılarla görsel olarak bütünlük sağlaması gerektiği, yapıların bölgede bir çekim merkezi oluşturması ve yeni işleviyle bölgenin canlandırılmasına katkıda bulunması kriterlerinin iyi değerde olduğu yapıların sürdürülebilirlik değerinin de iyi çıktığı tespit edilmiş, sürdürülebilirlik çalışmalarında yapının tek yapı ölçeğinde değil çevresiyle beraber ele alınması gerektiği tespit edilmiştir.

Çalışmada, yeniden işlevlendirilmiş yapıların tescilli yapılar olması yapıdaki müdahalelerin sınırlı olmasına sebep olmuş, bu da performans kriterlerine verilen değerleri etkilemiştir. Tescilli yapılarda doğal aydınlatma, ısıtma, havalandırma ve akustik gibi teknik gerekliliklerin ve mekanların büyüklük, biçim ve yüksekliğinin yeni işlev için uygun olması kriterlerinin sağlanması için yapıya müdahalenin sınırlı olması, yeniden işlevlendirmeden önce, yapıdaki mekanların boyut, biçim, yükseklik gibi niteliklerine göre işlev seçimi yapılması gerektiği, yeni işlevin ihtiyaç programı doğrultusunda olması gereken mekanların belirlenmesi ve mevcut yapıya en az müdahale ile adapte edilebilirliğinin tartışılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte yapıda yeni işlevin gereksinimlerinin karşılanabilmesi için koruma ilkeleri doğrultusunda yeni ekler yapılabileceği belirlenmiştir. Yeniden işlevlendirme çalışmalarında restorasyon uygulamalarının değerlendirilmesine odaklanmayan, sürdürülebilir mimarlık ilkeleri

kapsamında yer alan yeniden işlevlendirme çalışmalarında yapının sürdürülebilirliğinde etkili olan kriterleri belirlemeye çalışan bu çalışma sonucunda, yeni işlevin, sürdürülebilirliğe etki eden işlevsel performans kriterlerini farklılaştırdığı, tüm yapılar için ortak bir sonuçtan bahsedilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Yeniden işlevlendirme çalışmalarında her yapı özelinde, koruma ilkelerine ve müdahale sınırlarına bağlı kalarak, analizler yaparak yeniden işlevlendirme yapılması gerektiği, koruma ilkeleri doğrultusunda, gerektiğinde yeni ekler yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

1. Berardi, U. (2013). *Moving to Sustainable Buildings: Paths to Adopt Green Innovations in Developed Countries*, Versita, 22-152.
2. Langston, C. (2008). *Sustainability Implications of Building Adaptive Reuse*, Institute of Sustainable Development and Architecture, pp.1710.
3. Aydın, D. ve Okuyucu, E. (2009). Yeniden Kullanıma Adaptasyon ve Sosyo Kültürel Sürdürülebilirlik Bağlamında Afyonkarahisar Millet Hamamı'nın Değerlendirilmesi, *Megaron, Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi E-dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, 1-14, İstanbul.
4. İnternet: ICOMOS Tüzükleri, URL: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0464062001536913566.pdf, Son Erişim Tarihi: 04.04.2019.
5. Uyanık, C. (2011). *Sürdürülebilirlik Bağlamında Endüstri Alanlarının Yeniden Kullanımı ve Adapazarı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
6. Yıldız, E. (2013). *Anıtsal Yapıların Kullanım Sürecinde Değerlendirmesine Yönelik Bir Model Önerisi*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
7. Aydın D. ve Yıldız E. (2010). Yeniden Kullanıma Adaptasyonda Bina Performansının Kullanıcılar Üzerinden Değerlendirilmesi, *METU Journal of The Faculty Of Architecture*, 27(1), 1-22.
8. İlaslı, A., Üyümez, M., Kaya, F., (2004). *Afyon'da Mimari, Anadolu'nun Kilidi Afyon*, Afyon Valiliği, Afyonkarahisar, 188-231.
9. Cingöz, K. ve Aksulu, I. (2009). Koruma Amaçlı İmar Planlarına Eleştirel Bir Yaklaşım: Afyon Örneği, *Tarihi Çevrede Koruma Yaklaşımları*, Mimarlar Odası Yayını, 6-13.
10. İnternet: Sanayi Devrimi, URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/Sanayi_Devrimi, Son Erişim Tarihi: 22.03.2016.
11. Berkes F. ve Kışlaoğlu M. (2014). *Çevre ve Ekoloji*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
12. Sev, A., (2009), *Sürdürülebilir Mimarlık*, YEM Yayın, İstanbul.
13. El-Halwagi, M. (2012). *Introduction to Sustainability, Sustainable Design and Process Integration*, Elsevier.
14. Azari R. and Singery M. (2014). Sustainable Buildings and Their Relationship with Humans and Nature (ISBN: 9780123972699), In Ali Sayigh (Ed), *Sustainability, Energy and Architecture*, Elsevier, pp. 387-399.

15. İnternet: Sustainability Tanımı, URL: <http://www.merriamwebster.com/dictionary/sustainability>, Son Erişim Tarihi: 22.03.2016.
16. Akgül, U. (2010). Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Alanı, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi*,134-164.
17. Tekeli, İ. (2001). *Sürdürülebilirlik Kavramı Üzerinde İrdelemeler*. Cevdet Geray' a Armağan, Mülkiyeliler Birliği Yayınları, s. 729-747.
18. Erengözgin, Ç. (2005). *Enerji mimarlığı*, Ege Üniversitesi Güneş Enerjisi Enstitüsü 4. Yenilenebilir Enerjiler Sempozyumu ve Sanayi Sergisi Bildiri Özetleri, s.47-48.
19. İncedayı, D. (2004). Çevresel Duyarlılık Bağlamında Davranış Biçimi Olarak Sürdürülebilirlik, *Mimarlık Dergisi*,318.
20. Dinçer İ. and Rosen, M. (2013). *Exergy, Environment and Sustainable Development* (<http://dx.doi.org/10.1016/B978-0-08-097089-9.00004-8>), Elsevier.
21. The Energy and Resources Institute (2004). *Sustainable Building-Design Manual* Institut Catala d Energia, New Delhi.
22. Müller, D.G. (2002). *Sustainable Architecture and Urbanism*, Birkhauser, Basel.
23. Ma, M,(2008). *A Semiotic Phenomenology of Visual Rhetoric: Communication and Perception of Attributes of Cultural Sustainability in the Visual Environment of Public Housin*, Phd thesis, Graduate Faculty of North Carolina State University, Raleigh, North Carolina.
24. Sachs, I. (1999). *Social Sustainability and Whole Development: Exploring theDimensions of Sustainable Development*, In Becker E., Jahn T., Zed Books, London.
25. Vehbi, O. B., ve Hoşkara, Ö. Ş., (2009). Model for Measuring the Sustainability Level of Historic Urban Quarters, *European Planning Studies* (<http://dx.doi.org/10.1080/09654310902778201>), 17(5), p.715-739.
26. Yıldız, E. (2010). Reuse of Monumental Buildings as a Sustainability Components,CESB10, Prague .
27. Castells, M. (2000). *Urban Sustainability in the Information Age*, Debates, p.118-122.
28. Bilge, C. (2007). *Sürdürülebilir Çevre ve Mimari Tasarım: Mimariye Eleştirel Bir Bakış*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
29. Buckingham-Hatfield,S. and Evans,B. (1996). *Achieving Sustainability Through Environmental Planning*, in *Environmental Planning and Sustainability*, pp. 1-15, England.

30. Oktay, D. (2001). Kentsel Tasarımın Kuramsal Çerçevesine Güncel Bir Bakış: Kentlerimiz, Yaşam Kalitesi Ve Sürdürülebilirlik, *Mimarlık*, 302, p.45-49.
31. Elliott, A.J. (1994). An Introduction to Sustainable Development, *The Developing World*, London: Routledge.
32. Fudge, C.(1999). *Linking Cultural Development and Sustainability in Cities, in City and Culture, Cultural Processes and Urban Sustainability* , pp.23-33, Ed., Nyström, L., Lenanders Tryckeri AB, Kamlar,Sweden.
33. Brindley, T. (2003). Village and community: Social models for sustainable urban development, in Moser, G., Pol, E., Bernard, Y., Bonnes, M., Corraliza, J. A., Giuliani”, M. V. (ed.), *People, Places, and Sustainability*, pp.68-82, Hogrefe&Huber Publishers, Germany.
34. Kuban, D. (1997). “*Sinan’ın Sanatı ve Selimiye*”, İstanbul.
35. Cronin, V. and Guthrie, P. (2011). Alternative approaches to slum upgrading in Kibera, Nairobi, *Urban Design and Planning*, 164, 129-139.
36. Akgül, U.(2010). Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Alanı, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi*.
37. Ciravoğlu, A.(2008). Sürdürülebilir Mimarlık Düşüncesi Ne Kadar Sürdürülebilir? dosyasında Sürdürülebilir Mimarlık: Eskimiş Kavrayışlarla Yeni Söylemler Arasında, *Mimarlık Dergisi*, 340: 13-16.
38. Mendler, S. and Odel, W.(2000). *The Hok Guidebook to Sustainable Design*, John Wiley & Sons, Canada.
39. Moser, G. (2003). *People, Places and Sustainability: An Agenda for Future*, InMoser G., Pol E., Bernard Y., Bonnes M.,Corraliza J. A., Giuliani M. V. (Ed.), Hogrefe & Huber Publishers, Germany.
40. Dikmen, Ç. B. (2011). Enerji Etkin Yapı Tasarım Ölçütlerinin Örneklenmesi, Gazi Üniversitesi, *Politeknik Dergisi*, Volume: 14, No: 2, s.121-134, Ankara. 2011.
41. Koçan, N.(2011). Tarihi Mekanlarda Kültürel Dönüşüm: Uşak Tren Garı Örneği, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 130-137, Kastamonu.
42. Esin, T. ve Coşkun N. (2010). *Yapısal Atıkların Azaltılmasında Ekolojik Tasarımın Önemi*, 1st International Green Age Symposium, Msgsü, İstanbul, 6-8 Aralık.
43. Utku, T., Kalaycı, D.,P. (2016) Konuttan Dönüştürülmüş Kafelerde Kullanıcı Memnuniyeti: Konya Kent Merkezinden Bir Örneklem, *Megaron*, 11(3), s.344-358.
44. Ahunbay, Z.(2016). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, Yem Yayın, İstanbul.
45. Madran E. ve Özgönül N. (2005). *Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması*, TMMOB Mimarlar Odası, Ankara.

46. Severcan, Y. C. (2012). Endüstri Mirasının Korunması ve Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekansal Kurgunun Değerlendirilmesine İlişkin Özelleştirme Yaklaşımları: Sorunlar ve Olanaklar, *Planlama*, 2012, s:52,40-46.
47. Köksal, G. ve Ahunbay Z. (2006). *İstanbul'daki Endüstri Mirası İçin Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri*, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
48. Arabacıoğlu P. ve Aydemir, I. (2007). Tarihi Çevrelerde Yeniden Değerlendirme Kavramı, *Y.T.Ü Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 4, 204-212.
49. Altınoluk, Ü. (1998). *Binaların Yeniden Kullanımı*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
50. Göçer, P. Ö. (2003). Devingen Toplum Esnek Mekanlar İster, *Arredemento Mimarlık Dergisi*, sayı:2, İstanbul.
51. Douglas, J. (2002). *Building Adaptation* (ISBN 0-7506-5085-0), Oxford/İngiltere: Butterworth Heineman.
52. Fournier, D. F. and Zimnicki, K. (2004). *Integrating Sustainable Design Principles into The Adaptive Reuse of Historical Properties*, US Army Corp of Engineers, Engineer Research and Development Center.
53. Selçuk, M. (2006). *Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekânsal Kurgunun Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
54. Kuyrukçu Z. ve Kuyrukçu, E. (2015). *Tarihi Yapıların Yeni İşleve Adaptasyonunun Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi: Fuat Anadolu Evi*, Second Internatioanal Building Symposium, Ankara.
55. Yıldız, E. ve Asatekin, G.N. (2016). Anıtsal Yapıların Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesine Yönelik Bir Model Önerisi, *METU Journal of the faculty of architecture*, (33:2), 161-182.
56. Markus, T.A. (1972). *“Building Performance”* John Wiley and Sons, NY.
57. Malkoç, E.(2008). *Kamusal Dış Mekanlarda Kullanım Sürecinde Değerlendirme Kavramı: İzmir Konak Meydanı ve Yakın Çevresi Örneği*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
58. Özsoy, A. (1995). *Toplu Konutlarda Kalite ve Sürdürülebilirliği*, Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
59. Preiser, W.F.E., Rabinowitz, H.Z. and White, E.T. (Editörler) (1988). *Post Occupancy Evaluation*, New York: Van Nostrand Reinhold.
60. Preiser W.F.E. and Vischer, C.J.(1991). *“Design Innovation and Challenge of Change”*, Design Intervention, Toward a More Humane Architecture, Van Nostrand Reinhold Company, USA.

61. Dinç, P. ve Onat, E. (1998). Tasarlanmış Çevrelerin Kullanım Süreçlerinde Değerlendirilmesi, *Yapı Dergisi*.
62. Watson, C. (2003). *Review Of Building Quality Using Post Occupancy Evaluation*", Journal of the Programme on Educational Building, PEB Exchange, Programme on Educational Building, OECD Publishing, Paris.
63. Tavşancıl E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayınları, Ankara.
64. Ural A. ve Kılıç İ. (2005). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*, Detay Yayıncılık, Ankara.
65. Sipahi (Durmuş) B., Yurtkoru S., E. ve Çinko M. (2010). *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*, Beta Yayınları, İstanbul.
66. İnce F. S. ve Dinç P. (2008). Akademik Ofislerde Bir Memnuniyet Değerlendirme Çalışması, *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 24(1-2), s.346-363.
67. Çelik, E. (2013). *Çağdaş Cami Tasarımlarına Yönelik Kullanıcı Algısı*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 81.
68. Bilsel, G. (1994). Afyon Koruma Amaçlı İmar Planı Plan Açıklama Raporu.
69. Afyonkarahisar Belediyesi Arşivi, 2017.
70. Gamze Çoban Fotoğraf Arşivi
71. İnternet: <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/afyon>.
72. İnternet: Kolokyum, URL: http://kolokyum.com/yazi/5215/tmmob_denizli_subesi_hizmet_binasi, Son Erişim Tarihi:15.03.2018)
73. Mimarlar Odası Afyon Temsilciliği Arşivi, 2017.
74. Chiara, J. and D., Callender, J. (1987). *Time Saver Standards For Building Types*, 2nd Ed.
75. Neufert, E. (2008). *Yapı Tasarımı*, 35. Baskı, Ed: Çağla Özaslan, İstanbul.
76. Özkafa, E. (2015). *Konya Anadolu Selçuklu Hanlarının Restoran İşleviyle Yeniden Kullanımının İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
77. Kazarian, E.A. (1997). *Food Service Facilities Planning*, Van Nostrand Reinhold, USA, New York.
78. Gamze Çoban Arşivi

79. İnternet: Turizm Tesisleri Yönetmeliği,
URL:<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/06/20050621-11.htm> Son Erişim
Tarihi: 17.03.2018).
80. Kuyrukçu Z. ve Kuyrukçu E.(2017), Tarihi ve Kültürel Süreklilik Bağlamında Sait Bektimur Evi'nin Yeniden Kullanımı, *Artium*, Cilt 5, No2, 38-50.
81. Afyon Valiliği. (2001). *Afyon 2001 Yıllığı*, Afyon Valiliği Yayınları.
82. İnternet: Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (AİKTM),URL:
<http://www.afyonkultur.gov.tr/belge/1-32751/tarihce.html>. Son Erişim Tarihi:
20.03.2016
83. Yıldırım, K. (2006). Geleneksel Afyonkarahisar Evlerine Ait Kapılar Üzerine Bir Araştırma, *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 21: 75-85.

EKLER

EK-1. Afyonkarahisar ili tarihçe

Adını yanardağ ağzında meydana gelen kaleden (Karahisar) ve yaygın olarak yetiştirilen haşhaş (Afyon)dan alan Afyonkarahisar, asıl önemine Selçuklular döneminde kavuşmuştur. Bu dönemde Karahisar adıyla anılan kalenin eteklerine Türk boyu yerleştirilmiş, yerleşim alanı kısa sürede yayılmıştır [81]. Anadolu Selçukluları 1243 yılında Moğollara karşı alınan yenilgiyle en güçlü devlet olma özelliğini kaybetmiş ve Moğol egemenliğine giren bölge İlhanlılara ve beyliklere ayrılmıştır. Zaman içinde Sahibataoğulları, Germiyanogulları, Karamanogulları, Hamitoğulları ve Eşrefoğulları beylikleri bölgede varlıklarını göstermiştir. 1428 yılında Germiyanogulları beyliğinden vasiyet yoluyla Osmanlı'ya geçen şehir, Osmanlı hâkimiyetinin zayıfladığı yıllarda coğrafi konumu ve önemi nedeniyle Yunan işgali sonrası kurtuluş savaşının önemli bir merkezi olmuştur. Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nin yönlendirildiği şehir Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu ile Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ili olmuştur [82].

Afyon'un Türklerin yerleşimine açıldığı 12. Yüzyıldan başlayarak günümüze kadar geçen yaklaşık 800 yıllık bir kültür birikimiyle oluşan sokak, ev, cami, hamam, çeşme, fırın, türbe, dükkan, işyeri, han, çarşı, pazar gibi somut taşınmaz kültür varlıklarının toplu olarak bulunduğu kale ve çevresi tarihi kent merkezi olarak bilinmektedir. Bu alan 1988 yılında, "Kentsel Sit Alanı" olarak T.C. Kültür Bakanlığı'nca koruma altına alınmıştır. Hıdırlık dağının eteklerinden başlayarak Otpazarı Camii, Bedesten, Anıtpark, Keçeciler Çarşısı, Olucak ve Taşpınar çeşmeleri ile çevrelenen bu alanın merkezinde Afyon Kalesi vardır [8]. Kentsel Sit Alanı içinde Türbe Cami ile Tac-ı Ahmet Cami ve Kale arasında birbiriyle dik kesişen sokaklar, 20. yüzyıl başlarında (1902) uygulanan şehircilik anlayışının varlığını gösterir. Bu alan 1902 yılında meydana gelen yangında tamamen yok olmuş ve yeni bir şehircilik anlayışı içerisinde düz sokaklar arasında kalan dörtgen adalar şeklinde yeniden yapılandırılmıştır. Yangından zarar görmeyen bölgelerde geleneksel yılankavi sokaklar hala varlığını sürdürmektedir [9].

Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 21.12.1988 gün ve 69 sayılı kararı ile şehircilik açısından önemli olan ızgara sistemli sokakların olduğu yerleşim alanı "Kentsel Sit Alanı" olarak belirlenmiştir. Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma

Kurulu'nun 28.12.1993 gün ve 1861 sayılı kararı ile de bu yerleşime bitişik yılankavi sokakların ve çarşıların bulunduğu çevre alanların katılmasıyla “Kentsel Sit Alanı”

EK-1. (devam) Afyonkarahisar ili tarihçe

geniştirilmiştir. Konya Kültür ve Tabiat varlıklarını Koruma Kurulu kararınca, Kültür Bakanlığı'nca 15 mahalleyi kapsayan Koruma Amaçlı İmar Planı yaptırılmış ve uygulanmaya başlanmıştır [9].

Günümüzde “Kentsel Sit Alanı” kent bütünündeki konumu ile yeni yaygın kentsel gelişme alanlarına uzak olmasına rağmen, kent merkezine yakın konumdadır. Ekonomik açıdan orta ve orta-alt gelir gruplarının seçtikleri yerleşim alanı olan bu alanda varolan geleneksel konut mimarisi örnekleri, iklim özellikleri, kültür, sosyal ilişkiler, yörenin malzeme kaynağı, inşaat ustalarının becerisi gibi faktörlerle şekillenmiştir. Bölgedeki yapıların çoğu, avlusuz, bitişik nizam ve ağırlıklı olarak ahşap karkas ve kerpiç dolgu malzemesi ile inşa edilmiştir [83]. Restorasyon ve sokak iyileştirme çalışmalarının devam ettiği bölge, kültürel değerlerin, mimari mirasın ve doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından potansiyeli yüksek bir bölgedir.

Afyonkarahisar koruma amaçlı imar planı

Afyonkarahisar Koruma Amaçlı İmar Planı (AKAİP), Afyonkarahisar Kalesi Arkeolojik Sit Alanı ile AKSA (Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 28.12.1993 gün ve 1861 sayılı kararı ile genişletilen AKSA sınırları) ve bunu bütünleyen tarihi konut dokusunun bulunduğu yerleşme alanlarını içermektedir. Afyonkarahisar Belediye Meclisinin 08.06.1992 tarihli 101 no'lu kararı ile AKAİP'in tüm sorumluluğu Kültür ve Turizm Bakanlığı'na verilerek plana başlanmış ve 3386 sayılı kanun ile değişik 2863 sayılı kanun ve Afyonkarahisar Koruma Amaçlı İmar Planı İhale Teknik Şartnamesi doğrultusunda, dört aşamada hazırlanmıştır. Afyon Koruma Amaçlı İmar Planı Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 08.07.1994 ve 2016 sayılı kararı ile onaylanmıştır [68].

AKAİP' in Hedefleri:

- Geometrik ve organik farklı doku özellikleri ile tarihsel konut dokusu ve geleneksel çarşı bir bütündür. Alanın bir yerindeki değişim ya da bozulma tümüne etki edip yansıyacağından dolayı, alanın bütününde uygulamalar arasında bütünlük birliktelik gözetilmelidir.

EK-1. (devam) Afyonkarahisar ili tarihçe

- Kentsel sit alanı ve bunun bütünleri olan tarihsel-kentsel yerleşme alanları, kent bütününe önemli parçalarıdır. Kentsel konut dokusuyla kent merkezi çarşı dokusu gibi kentin komşu işlevleri ve alanları arasında sürekliliğin sağlanması gereklidir.
- Plan kararları arasında bütünlük ve birliktelik gelişme hedeflerinde tutarlılık olması şartı aranmalıdır. Kent stürüktürünün sürekliliği açısından bu gereklidir. Bunun için gerekiyorsa onaylı plan kararlarında revizyon yapılabilir.
- Alanda gelişmeyi engellemeden talepleri yönlendirme olanağı aranmalıdır. Tarihsel konut dokusunda tek tek de olsa restorasyon uygulamaları desteklenmeli ve özendirilmelidir.
- Konut bölgesi olarak, alanın çekiciliği artırılmalı ancak uyumlu yeni işlev önerileri değerlendirilmelidir.
- Alanda mevcut potansiyelden yararlanılmalı; özellikle büyük mekanlı anıtsal yapılar onararak, gerekiyorsa bunlara uygun yeni işlevler tanımlanmalıdır.
- Köhneleşme-yıkılma-boşalma süreci önlenmeli onarım, sağlıklılaştırma, kötü eklentilerden arındırma, yenileme için özendirme politikaları izlenmeli kaynak sağlanmalıdır.
- Tarihsel konut dokusu ve geleneksel çarşıda, toplu yıkım ve alan açma, boşaltma operasyonları önlenmeli; ölçsüz, oransız yüksek ve geniş alanda yaygın blok yapılaşmaya izin verilmemelidir. Çarşı içinde özgün yapıya hasar veren uygunsuz kullanımlar izlenerek önlenmeli, ayıklanmalıdır.
- Alanda koruma için mevcut potansiyelden yararlanma ilkesi uyarınca, bozulmamış özgün özellikler sunan değerlerin korunarak kullanılması ve özgün işlevin sürdürülmesi önem taşımaktadır.
- Kamulaştırma, takas gibi yöntemler kullanmak yerine, uygulamada mülk sahibine mali destek verme yolu seçilmelidir [83].

AKAİP Kararları;

Yapılara ilişkin kararlar; Planlama alanında Koruma-Düzeltilme-Sağlıklaştırma-Yenileme Stratejisi açısından yapılar;

- Anıtsal yapılar,
- Sivil mimarlık örneği yapılar – tescilli yapılar,
- Geleneksel nitelikli çevresel değerli sivil mimarlık örnekleri yapılar,
- Çevreye olumlu katkısı olmayan ancak gabarileri ile doku özelliklerini tamamlayan yapılar,

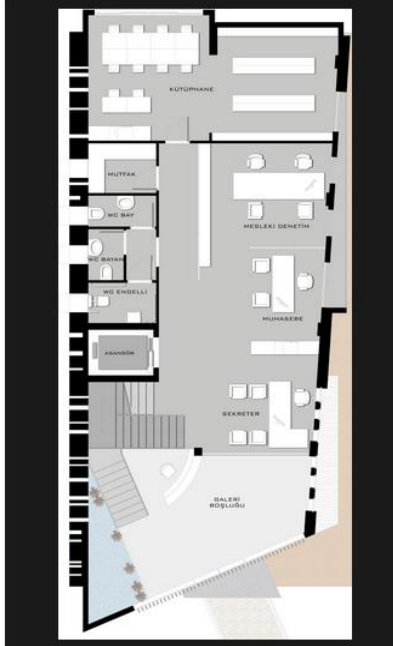
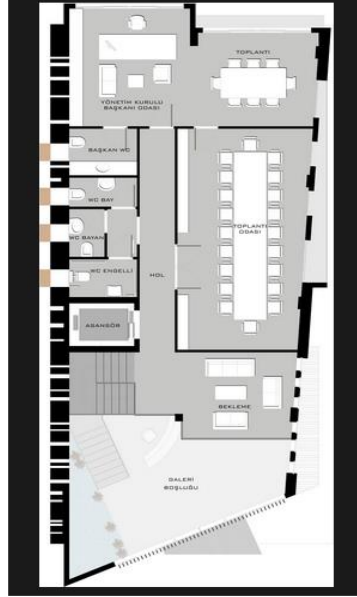
EK-1. (devam) Afyonkarahisar ili tarihçe

- Aykırı yapılar, yıkıntı ve boş alanlarda çevreye uyumlu yenileme-yeni yapı, olarak belirlenmiştir.

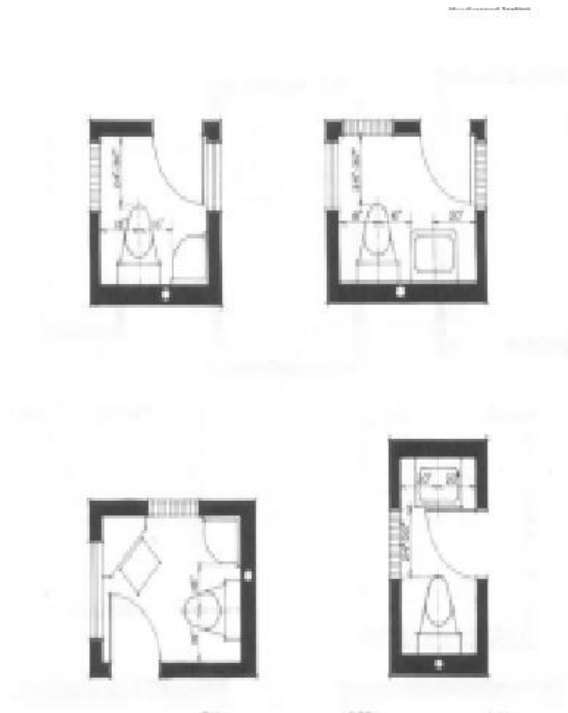
Cephelere ilişkin kararlar; Dış mekânı oluşturan cephelere ilişkin kararlar kapsamında; hizası korunan, mekânı yeniden ölçülendirilerek hizası değiştirilen ve mekânı yeniden oluşturulan yeni cephe çizgileri dışında, cephelerde ayrıca korumaya ilişkin; özellikleri korunacak cepheler ve özellikle müdahale gerektiren cepheler, şeklinde kararlar getirilmiştir.

Sokak ve meydanlara ilişkin kararlar; Korunacak Sokak Dokusu, Düzeltilecek Sokak Dokusu, Ölçüleri Korunarak Donanım Eksiği Giderilecek Tanımlı Meydanlar ve Yeniden Ölçülendirilerek Tanımlanacak Meydanlar olarak ayrılmaktadır [69].

EK-2. Mimarlar Odası Denizli hizmet binası yarışması 1. ödül kat planları

EK-3. Time Saver Standards ıslak hacim minimum ölçüleri

EK-4. Time Saver Standards mutfak yüzey gereksinimleri tablosu

TABLE 3 Square Feet of Kitchen Space per Meal for Food Facilities of Different Type and Size

Type of facility	Estimated maximum meals per hour				
	200 or less	200-400	400-800	800-1,300	1,300-7,500
Cafeterias	7.5-5.0	5.0-4.0	4.0-3.5	3.5-3.0	3.0-1.8
Hospitals	18.0-4.5	12.0-4.5	11.0-4.5	10.0-4.0	8.0-4.0
Hotels	18.0-4.0	7.5-3.0	8.0-3.0	4.0-3.0	4.0-3.0
Industrial lunchrooms	7.5-5.0	4.0-3.2	3.5-2.0	3.0-2.0	2.5-1.7
Lunch counters	7.5-2.0	2.0-1.5			
Railroad dining car	1.6				
Restaurants (service)	7.0-4.0	5.0-3.6	5.0-3.6	5.0-3.0	5.0-3.0
School lunchrooms	4.0-3.3	3.3-2.2	3.0-2.0	2.5-1.6	2.0-1.6

EK-5. Turizm Tesisleri Yönetmeliği yemek salonu kapasiteleri

İKİNCİ BÖLÜM Yeme-İçme ve Eğlence Tesisleri

Lokantalar

Madde 26 - Lokantalar; tabldot, alakart veya özel yemek ve bu yemeklere uygun servisler ile yeme-içme ihtiyaçlarını karşılayan tesislerdir.

Lokantalar ikinci ve birinci sınıf olarak sınıflandırılırlar. İkinci sınıf lokantalar, müstakilen belgelendirilemez. Lokantaların sınıflandırılmalarında Yönetmelik'te belirlenen nitelikler kadar işletmenin dekorasyonu, hizmet standardı, yemeklerin nefaset, kalite ve sunuş özellikleri de dikkate alınır.

Lokantalarda canlı yemek müziği, çevreyi ve müşteriye rahatsız etmeksizin yapılabilir. Türk mutfağına yönelik hizmet verilmesi halinde Türk kahvesi ve çayı geleneksel usullere uygun hazırlanarak sunulur.

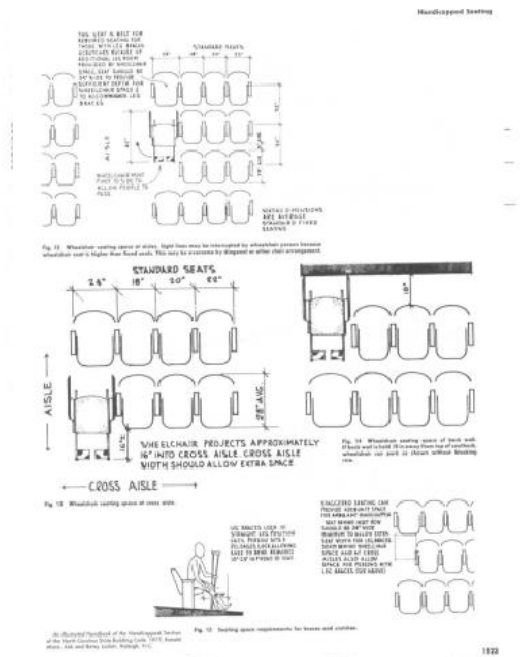
İkinci sınıf lokantaların yemek salonu kapasitesi en az elli kişiliktir. Birinci sınıf lokantaların toplam kapasitesi en az yüzelli kişilik olup en az elli kişilik bir ana salon düzenlenmesi kaydı ile kapasitenin kalan kısmı ayrı salonlarda düzenlenebilir. Salon kapasiteleri, müşteri verleşiminin rahat bir şekilde sağlanması koşuluyla, müşteriye hizmet verilen alanların kişi başına 1.2 metrekareye bölünmesiyle hesaplanır. Salonlar mutfak ile doğrudan bağlantılı veya servis mutfakı bulunacak şekilde düzenlenir. Ancak aynı kattaki salonlar için fonksiyonel düzenleme sağlanması kaydıyla tek bir servis mutfakı veya mutfak bağlantısı yeterli görülebilir. Mutfak için ayrılan alan, kapasiteye yeterli hizmet verilebilmesine imkan sağlayacak şekilde düzenlenmesi kaydıyla; ikinci sınıf lokantalarda müşteriye yemek hizmeti verilen salonun yüzde yirmibeşinden daha küçük, birinci sınıf lokantalarda ise, yüzde yirmibeş alan şartı aranmaksızın, elli metrekareden küçük olamaz. Hazırlama, pişirme, servis ofisi, servis bankosu bulaşık bölümleri ve mutfak fonksiyonlarını yerine getiren diğer alanlar bu alana dahildir.

İkinci sınıf lokantalar aşağıda belirtilen asgari nitelikleri taşırlar. Aşağıda belirtilen mahaller, bünyesinde yer aldığı tesiste lokantanın işleyişine de hizmet verecek şekilde bulunuyorsa ayrıca aranmaz.

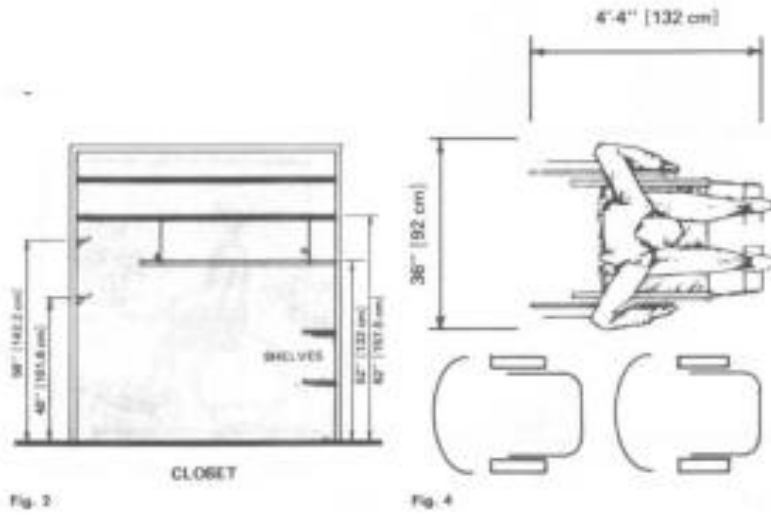
- Tüm hacimlerin, fonksiyon ve sınıfına uygun malzeme ile tefriş ve dekore edilerek aydınlatılması,
- İdare odası,
- Kadın ve erkek için ayrı müşteri tuvaletleri,
- Personel için soyunma yerleri ile lavabo, duş ve tuvaleti,
- Malzeme deposu,
- Soğuk dolap veya içerden açılabilen soğuk saklama deposu,
- Mutfakta

Arızlı - Paint

EK-6. Time Saver Standards toplantı salonu oturma düzeni minimum ölçüleri

EK-7. Time Saver Standards engelli tuvalet için gerekli dönme alanı

EK-8. Mimarlar Odası anket formu

KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ: Uygun Bulduğunuz Alana X İşareti Koyunuz.

1.YAŞ: () 18 ALTI () 18-25 ARASI () 25-40 ARASI () 40-50 ARASI () DİĞER

2.EĞİTİM DURUMU: () İLKOKUL () LİSE () ÜNİVERSİTE () Y.L-DOKTORA

3.MESLEK : () ÖĞRENCİ () MEMUR () SERBEST MESLEK () EMEKLİ () DİĞER

4.ŞUAN İÇİNDE BULUNDUĞUNUZ YAPIYA HANGİ SIKLIKLA GELİYORSUNUZ?

() SÜREKLİ () HAFTADA BİR () HAFTADA İKİ () AYDA BİR () AYDA İKİ

() BİRKAC AYDA BİR

5.ŞUAN İÇİNDE BULUNDUĞUNUZ YAPIYA GELME NEDENİNİZ?

() İŞ İÇİN () ZİYARET İÇİN () DİNLENMEK-ÇAY KAHVE İÇMEK İÇİN

() ARKADAŞLARLA BULUŞMAK İÇİN () SEMİNER PANEL VB. KATILMAK İÇİN

6.ŞUAN İÇİNDE BULUNDUĞUNUZ YAPININ ÖZGÜN İŞLEVİNİ BİLİYOR MUSUNUZ?

() EVET BİLİYORUM () HAYIR BİLMİYORUM

7.	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Ofis mekanının doğal aydınlatması yeterlidir.					
Hol mekanının doğal aydınlatması yeterlidir.					
Kütüphane mekanının doğal aydınlatması yeterlidir.					
Ofis mekanının ısıtması yeterlidir.					
Hol mekanının ısıtması yeterlidir.					
Kütüphane mekanının ısıtması yeterlidir.					
Ofis mekanının havalandırması iyidir.					
Hol mekanının havalandırması iyidir.					
Kütüphane mekanının havalandırması iyidir.					
Ofis mekanının akustiği iyidir.					
Hol mekanının akustiği iyidir.					
Kütüphane mekanının akustiği iyidir.					
Yapıda yangın çıkması durumunda, kullanıcıyı yönlendirecek işaretler uygun yerleşmiştir.					
Yapıda kullanılan malzemelerin yapı ile uyumlu olduğunu düşünüyorum.					
Yapıda kullanılan malzemeler bölgenin kültürel özelliklerine uygundur.					

8.	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Mekarlardaki donatılar (hareketli ve hareketsiz mobilyalar) mimarlar odası işlevi için uygundur.					
Mekanların biçimi mimarlar odası işlevi için uygundur.					
Mekanların yükseklikleri mimarlar odası işlevi için uygundur.					
Mekanların büyüklükleri mimarlar odası işlevi için uygundur.					
Yapı içindeki mekanların birbiri ile olan ilişkileri iyidir.					
Mimarlar odası işlevinin gerektirdiği tüm mekanların yapıda mevcut olduğunu düşünüyorum.					

EK-8. (devam) Mimarlar Odası anket formu

Engelli kullanıcılar yapı içerisinde kolaylıkla dolaşabilmektedir.					
Yapı kent içinde kolay ulaşılabilir bir konumdadır.					
Yapıya toplu taşıma ile kolayca ulaşabilmektedir.					
Yapıya yaya olarak (yürüyerek) kolayca ulaşabilmektedir.					
Engelliler yapıya kolayca ulaşabilmektedir.					
Yapıda ve çevresinde yeterli sayıda otopark bulunmaktadır.					
Yapının çevresindeki otoparklarla bağlantısı iyidir.					

9.	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Yapının mimarlar odası işlevi çevredeki yapılarla uyumludur.					
Yapıyı tarif ederken mimarlar odası olarak tarif etmekteyim.					
Yapı çevresindeki yapılarla görsel olarak bütünlük sağlamaktadır.					
Yapı mimarlar odası işleviyle yörenin kültürü hakkında bilgiler vermektedir.					
Yeni kullanım için dış mekandaki yeşil alan düzenlemeleri yeterlidir.					
Yapının eski işlevinde (konut) yer alan bazı öğeler yeni işlevde de korunmaktadır.					
Yapının mimarlar odası işlevi için seçilen donatılar (hareketli ve hareketsiz mobilyalar) yapının karakterine uygundur.					
Yapı kente gelen misafirlerimize göstermek istediğimiz bir yapıdır.					
Yapıdaki faaliyetler kentin tanıtımına katkı sağlamaktadır.					
Yapının çevreye zarar vermeyen, çevre dostu (ekolojik) bir yapı olduğunu düşünüyorum.					
Yapının bulunduğu çevrenin sokak yapısı bisiklet ulaşımına uygundur.					
Yapının bulunduğu çevrenin sokak yapısı (kaldırımları, yolları) yayaların yürüyerek ulaşımına uygundur.					

Proje Kontrol Ofisi	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Ferah					
Huzurlu					
Güzel					
Konforlu					
Kullanışlı					
Düzenli					
Bakımlı					

EK-8. (devam) Mimarlar Odası anket formu

Bekleme Holü					
	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Ferah					
Huzurlu					
Güzel					
Konforlu					
Kullanışlı					
Düzenli					
Bakımlı					

Kütüphane					
	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Ferah					
Huzurlu					
Güzel					
Konforlu					
Kullanışlı					
Düzenli					
Bakımlı					

EK-9. Mihrioğlu Konak Restoran anket formu

KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ: Uygun Bulduğunuz Alana X İşareti Koyunuz.

- 1.YAŞ: () 18 ALTI () 18-25 ARASI () 25-40 ARASI () 40-50 ARASI () DİĞER
 2.EĞİTİM DURUMU: () İLKOKUL () LİSE () ÜNİVERSİTE () Y.L-DOKTORA
 3.MESLEK : () ÖĞRENCİ () MEMUR () SERBEST MESLEK () EMEKLİ () DİĞER
 4.ŞUAN İÇİNDE BULUNDUĞUNUZ YAPIYA HANGİ SIKLIKLA GELİYORSUNUZ?
 () SÜREKLİ () HAFTADA BİR () HAFTADA İKİ () AYDA BİR () AYDA İKİ
 () BİRKAÇ AYDA BİR
 5.ŞUAN İÇİNDE BULUNDUĞUNUZ YAPIYA GELME NEDENİNİZ?
 () İŞ İÇİN () ZİYARET İÇİN () DİNLENMEK-ÇAY KAHVE İÇMEK İÇİN
 () ARKADAŞLARLA BULUŞMAK İÇİN () SEMİNER PANEL VB. KATILMAK İÇİN
 6.ŞUAN İÇİNDE BULUNDUĞUNUZ YAPININ ÖZGÜN İŞLEVİNİ BİLİYOR MUSUNUZ?
 () EVET BİLİYORUM () HAYIR BİLMİYORUM

7.	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Yemek salonu 1 mekanının doğal aydınlatması yeterlidir.					
Yemek salonu 2 mekanının doğal aydınlatması yeterlidir.					
Yemek salonu 3 mekanının doğal aydınlatması yeterlidir.					
Yemek salonu 1 mekanının ısıtması yeterlidir.					
Yemek salonu 2 mekanının ısıtması yeterlidir.					
Yemek salonu 3 mekanının ısıtması yeterlidir.					
Yemek salonu 1 mekanının havalandırması iyidir.					
Yemek salonu 2 mekanının havalandırması iyidir.					
Yemek salonu 3 mekanının havalandırması iyidir.					
Yemek salonu 1 mekanının akustiği iyidir.					
Yemek salonu 2 mekanının akustiği iyidir.					
Yemek salonu 3 mekanının akustiği iyidir.					
Yapıda yangın çıkması durumunda, kullanıcıyı yönlendirecek işaretler uygun yerleşmiştir.					
Yapıda kullanılan malzemelerin yapı ile uyumlu olduğunu düşünüyorum.					
Yapıda kullanılan malzemeler bölgenin kültürel özelliklerine uygundur.					

8.	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Mekanlardaki donatılar (hareketli ve hareketsiz mobilyalar) restoran işlevi için uygundur.					
Mekanların biçimi restoran işlevi için uygundur.					
Mekanların yükseklikleri restoran işlevi için uygundur.					
Mekanların büyüklükleri restoran işlevi için uygundur.					
Yapı içindeki mekanların birbiri ile olan ilişkileri iyidir.					
Restoran işlevinin gerektirdiği tüm mekanların yapıda mevcut olduğunu düşünüyorum.					
Engelli kullanıcılar yapı içerisinde kolaylıkla dolaşabilmektedir.					

EK-9. (devam) Mihrioğlu Konak Restoran anket formu

Yapı kent içinde kolay ulaşılabilir bir konumdadır.					
Yapıya toplu taşıma ile kolayca ulaşabilmektedir.					
Yapıya yaya olarak (yürüyerek) kolayca ulaşabilmektedir.					
Engelliler yapıya kolayca ulaşabilmektedir.					
Yapıda ve çevresinde yeterli sayıda otopark bulunmaktadır.					
Yapının çevresindeki otoparklarla bağlantısı iyidir.					

9.	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Yapının restoran işlevi çevredeki yapılarla uyumludur.					
Yapıyı tarif ederken restoran olarak tarif etmekteyim.					
Yapı çevresindeki yapılarla görsel olarak bütünlük sağlamaktadır.					
Yapı restoran işleviyle yörenin kültürü hakkında bilgiler vermektedir.					
Yeni kullanım için dış mekandaki yeşil alan düzenlemeleri yeterlidir.					
Yapının eski işlevinde (konut) yer alan bazı öğeler yeni işlevde de korunmaktadır.					
Yapının restoran işlevi için seçilen donatılar (hareketli ve hareketsiz mobilyalar) yapının karakterine uygundur.					
Yapı kente gelen misafirlerimize göstermek istediğimiz bir yapıdır.					
Yapıdaki faaliyetler kentin tanıtımına katkı sağlamaktadır.					
Yapının çevreye zarar vermeyen, çevre dostu (ekolojik) bir yapı olduğunu düşünüyorum.					
Yapının bulunduğu çevrenin sokak yapısı bisiklet ulaşımına uygundur.					
Yapının bulunduğu çevrenin sokak yapısı (kaldırımları, yolları) yayaların yürüyerek ulaşımına uygundur.					

Yemek Salonu 1					
	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Ferah					
Huzurlu					
Güzel					
Konforlu					
Kullanışlı					
Düzenli					
Bakımlı					

Yemek Salonu 2					
	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Ferah					
Huzurlu					
Güzel					
Konforlu					
Kullanışlı					

EK-9. (devam) Mihrioğlu Konak Restoran anket formu

Düzenli					
Bakımlı					

Yemek Salonu 3					
	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Ferah					
Huzurlu					
Güzel					
Konforlu					
Kullanışlı					
Düzenli					
Bakımlı					

EK-10. Kùltür ve Semt Evi anket formu

KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ: Uygun Bulduğunuz Alana X İşareti Koyunuz.

- 1.YAŞ: () 18 ALTI () 18-25 ARASI () 25-40 ARASI () 40-50 ARASI () DİĞER
 2.EĞİTİM DURUMU: () İLKOKUL () LİSE () ÜNİVERSİTE () Y.L-DOKTORA
 3.MESLEK : () ÖĞRENCİ () MEMUR () SERBEST MESLEK () EMEKLİ () DİĞER
 4.ŞUAN İÇİNDE BULUNDUĞUNUZ YAPIYA HANGİ SIKLIKLA GELİYORSUNUZ?
 () SÜREKLİ () HAFTADA BİR () HAFTADA İKİ () AYDA BİR () AYDA İKİ
 () BİRKAÇ AYDA BİR
 5.ŞUAN İÇİNDE BULUNDUĞUNUZ YAPIYA GELME NEDENİNİZ?
 () İŞ İÇİN () ZİYARET İÇİN () DİNLENMEK-ÇAY KAHVE İÇMEK İÇİN
 () ARKADAŞLARLA BULUŞMAK İÇİN () SEMİNER PANEL VB. KATILMAK İÇİN
 6.ŞUAN İÇİNDE BULUNDUĞUNUZ YAPININ ÖZGÜN İŞLEVİNİ BİLİYOR MUSUNUZ?
 () EVET BİLİYORUM () HAYIR BİLMİYORUM

7.	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Toplantı salonu mekanının doğal aydınlatması yeterlidir.					
Yemek salonu salonu mekanının doğal aydınlatması yeterlidir.					
Konuk ağırlama salonu mekanının doğal aydınlatması yeterlidir.					
Toplantı salonu mekanının ısıtması yeterlidir.					
Yemek salonu mekanının ısıtması yeterlidir.					
Konuk ağırlama salonu mekanının ısıtması yeterlidir.					
Toplantı salonu mekanının havalandırması iyidir.					
Yemek salonu mekanının havalandırması iyidir.					
Konuk ağırlama salonu mekanının havalandırması iyidir.					
Toplantı salonu mekanının akustığı iyidir.					
Yemek salonu mekanının akustığı iyidir.					
Konuk ağırlama salonu mekanının akustığı iyidir.					
Yapıda yangın çıkması durumunda, kullanıcıyı yönlendirecek işaretler uygun yerleşmiştir.					
Yapıda kullanılan malzemelerin yapı ile uyumlu olduğunu düşünüyorum.					
Yapıda kullanılan malzemeler bölgenin kültürel özelliklerine uygundur.					

8.	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Mekanlardaki donatılar (hareketli ve hareketsiz mobilyalar) kùltür ve semt evi işlevi için uygundur.					
Mekanların biçimi kùltür ve semt evi işlevi için uygundur.					
Mekanların yükseklikleri kùltür ve semt evi işlevi için uygundur.					
Mekanların büyüklükleri kùltür ve semt evi işlevi için uygundur.					
Yapı içindeki mekanların birbiri ile olan ilişkileri iyidir.					

EK-10. (devam) Kùltür ve Semt Evi anket formu

Yemek Salonu					
	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Ferah					
Huzurlu					
Güzel					
Konforlu					
Kullanışlı					
Düzenli					
Bakımlı					

Konuk Ağırlama Odası					
	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Ferah					
Huzurlu					
Güzel					
Konforlu					
Kullanışlı					
Düzenli					
Bakımlı					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ÇOBAN, Gamze
 Uyruğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 17.12.1989, Afyonkarahisar
 Medeni hali : Bekar
 Telefon : 0 (272) 213 11 03
 Faks : 0 (272) 213 63 65
 e-mail : a.gamzecoban@gmail.com.tr

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi / Mimarlık	Devam ediyor
Lisans	Yaşar Üniversitesi / Mimarlık	2013
Lise	Afyon Milli Piyango Anadolu Lisesi	2008

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2017-Halen	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
2015-2016	Karahisar Yapı Denetim	Mimar
2013-2015	Form Yapı Mimarlık	Mimar

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

Okuyucu, S.E., Çoban, G., (2017), “Sustainability of Taşhan in the City of Afyon and New Function Suggestions for the Historical Structure”, Ecology, Planning and Design, St. Kliment Ohridski University Press, s.70-85.

Okuyucu Ş.E., Çoban, G., (2018), “Contrubition of Workshop Experiences to Interior Architecture Training: Afyonkarahisar Bahcesehir School Stem Project Workshop Sample”, The Most Recent Studies in Science and Art, Gece Yayınları, s.268-281.

Okuyucu Ş.E., Çoban, G.,(2019), “Evaluating The Social Domains Within The Campus Of Afyon Kocatepe University With The Pragmatic Dimension Of The Semiotic Method”, Online Journal of Art and Design (baskıda).

Okuyucu Ş.E., Çoban, G.,(2018), “Afyonkarahisar Belediyesi Sporcu Konaklama Tesisi İç Mekan Uygulama Projesi”, Mimaran, 17 ,s.46-54.

Çoban. G., (2018), “Evaluating the Adaptation of Historic Building To New Functions in terms of Sustainability: Afyonkarahisar Mihrioglu Mansion Example”, Beyond All Limits, International Congress on Sustainability in Architecture, Planning, and Design, 2018.

Okuyucu Ş.,E., Sarıkahya, M., Çoban G., (2018) “Stüdyo Dersi Kapsamında Filmlerin İç Mekan Sahnelerine Yeniden Tasarla-ma Odaklı Bir Yaklaşım” , 6. Uluslararası İç Mimarlık Sempozyumu, İstanbul.

Hobiler

Yüzme, Fotoğrafçılık

GAZİ GELECEKTİR..